

Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos įgyvendinimo 2014– 2015 metais įvertinimas

Galutinė ataskaita

2016 m. birželis

TURINYS

1.	PAGRINDINĖ INFORMACIJA APIE PROGRAMOS IR JOS PRIORITETŲ ĮGYVENDINIMĄ.....	3
a)	Pagrindinė informacija apie Programos įgyvendinimą pagal tikslines sritis.....	3
2.	PROBLEMOS, DARANČIOS ĮTAKĄ PROGRAMOS IR PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMO REZULTATAMS28	
a)	Veiksmų, kurių imtasi siekiant užtikrinti programos įgyvendinimo kokybę ir efektyvumą, aprašymas	28
b)	Programos kokybės ir efektyvumo užtikrinimo priemonės	34
3.	VEIKSMAI, KURIŲ IMTASI VYKDANT TECHNINĖS PAGALBOS IR PROGRAMOS VIEŠINIMO REIKALAVIMUS	36
a)	Veiksmai, kurių imtasi kuriant nacionalinį kaimo tinklą ir užtikrinant jo veikimą, taip pat nacionalinio kaimo tinklo veiksmų plano įgyvendinimo stadija.....	36
b)	Veiksmai, kurių imtasi siekiant užtikrinti Programos viešinimą.....	38
4.	VEIKSMAI, KURIŲ IMTASI SIEKIANT ĮVYKDYTI EX-ANTE SĄLYGAS.....	40
a)	Neįvykdyti bendrųjų ex-ante sąlygų kriterijai	41
b)	Veiksmai, kurių imtasi įvykdyti taikomas bendrąsias ex-ante sąlygas	42
c)	Neįvykdyti su Programos prioritetu susijusių ex-ante sąlygų kriterijai	44
d)	Veiksmai, kurių imtasi įvykdyti taikomas su Programos prioritetu susijusias ex-ante sąlygas..	45
	SANTRAUKA	46
	PRIEDAS NR. 1: PROGRAMOS PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMO ANALIZĖ	49
1.1	M01. Žinių perdavimas ir informavimo veikla	49
1.2	M03. Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemos	50
1.3	M04. Investicijos į materialųjį turtą	52
1.4	M06. Ūkio ir verslo plėtra	56
1.5	M07. Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse	59
1.6	M08. Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą	62
1.7	M10. Agrarinė aplinkosauga ir klimatas	65
1.8	M11. Ekologinis ūkininkavimas	69
1.9	M12. Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos	71
1.10	M13. Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių	73
1.11	M16. Bendradarbiavimas	75
1.12	M19. <i>Leader</i> programa.....	78

1. PAGRINDINĖ INFORMACIJA APIE PROGRAMOS IR JOS PRIORITETŲ ĮGYVENDINIMĄ

a) Pagrindinė informacija apie Programos įgyvendinimą pagal tikslines sritis

Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programa (toliau – Programa) buvo patvirtinta 2015 m. vasario 13 d. Europos Komisijos sprendimu C(2015)842. **2014–2020 m. Programos įgyvendinimui skirta 1,977 mlrd. Eur**, iš kurių ES dalis, t. y. Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (toliau – EŽŪFKP) lėšos, sudaro 1,613 mlrd. Eur, o nacionalinio finansavimo lėšos – 364,683 mln. Eur.

2014–2015 m. pagal Programą patvirtinta paramos suma siekė 270 723 311 Eur ir sudarė 14 proc. visos Programos įgyvendinimui skirtų lėšų sumos. **2014–2015 m. pagal Programą buvo išmokėta 113,412 mln. Eur paramos lėšų**, iš kurių ES dalis siekė 88,882 mln. Eur, t. y. 78 proc. Beveik visos lėšos buvo išmokėtos būtent 2015 m., išskyrus pagal priemonę „Techninė pagalba“ (M20) išmokėtą paramą. Dalis lėšų (893 639,8 Eur) pagal šią priemonę buvo išmokėtos 2014 m. ir skirtos Programos įgyvendinimui. Paminėtina, kad 2014–2015 m. išmokėta paramos suma sudarė 6 proc. visam programavimo laikotarpiui skirtos viešosios paramos sumos.

Vertinant konkrečioms tikslinėms sritims tekusias lėšas, paminėtina, kad daugiausiai lėšų buvo išmokėta ketvirtojo prioriteto „Atkurti, išsaugoti ir pagerinti su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusias ekosistemas“ įgyvendinimui (75,135 mln. Eur). Paminėtina, kad didžioji lėšų dalis buvo skirta tęstiniam išipareigojimams pagal priemonę „Išmokos už vietas, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių“ (M13) vykdyti. Antrojo prioriteto „Didinti ūkių perspektyvumą ir visų tipų žemės ūkio veiklos konkurencingumą visuose regionuose, taip pat skatinti inovacines ūkių technologijas ir tvarų miškų valdymą“ įgyvendinimui buvo išmokėta 28,446 mln. Eur paramos, iš kurių 19,833 mln. Eur teko 2A tikslinės srities įgyvendinimui, o 8,633 mln. Eur – 2B tikslinės srities įgyvendinimui. Šeštojo prioriteto „Skatinti socialinę įtrauktį, skurdo mažinimą ir ekonominę plėtrą kaimo vietovėse“ įgyvendinimui buvo išmokėta 382,871 tūkst. Eur, kurių visi atiteko 6B tikslinės srities įgyvendinimui.

1 lentelė. Tikslinėms sritims patvirtintos, išmokėtos ir deklaruotos lėšos

Tikslinė sritis	2014–2015 m. patvirtintos paramos lėšos, Eur	2014–2015 m. išmokėtos lėšos, Eur	Dalis nuo visų išmokėtų lėšų, proc.	2014–2015 m. Europos Komisijai deklaruotos lėšos, Eur	Dalis nuo visų deklaruotų lėšų, proc.
2A	35 283 460	19 833 969	17,4	18 111 887	19,3
2B	10 174 040	8 633 607	7,6	0	0
2C	598 785	0	0	0	0
3A	125 802	0	0	0	0
3B	0	0	0	0	0
4P	25 806 519	75 135 809	66,2	75 135 809	80,4
5C	0	0	0	0	0
5D	0	0	0	0	0
5E	15 282 476	0	0	0	0
6A	74 020	0	0	0	0
6B	15 340	382 871	0,3	161 630	0,2
6C	0	0	0	0	0

2015 m. parama buvo išmokėta pagal šešias Programos priemones:

- Pagal priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ (M04) veiklos sritis „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ (4.1) ir „Parama investicijoms į žemės ūkio ir miškininkystės infrastruktūros plėtrą ir pritaikymą“ (4.3);
- Pagal priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ (M06) veiklos sritis „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ (6.1) ir „Parama smulkiems ūkiams“ (6.3);
- Pagal priemonę „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ (M07);

- Pagal priemonę „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių“ (M13);
- Pagal priemonės „LEADER programa“ (M19) veiklos sritį „Parengiamoji parama“ (19.1);
- Pagal priemonę „Techninė pagalba“ (M20) (parama buvo išmokėta Programos įgyvendinimui ir Programos viešinimui).

2014–2015 m. pagal priemonę „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių“ (M13) buvo atliktos finansinės pataisos ir susigrąžinta 3 250 Eur finansinės paramos.

2014–2015 m. Europos Komisijai deklaruotų lėšų suma siekė 93,409 mln. Eur, iš kurių ES dalis siekė 71,879 mln. Eur, t. y. 77 proc. Visos paramos lėšos Europos Komisijai buvo deklaruotos 2015 m. Paminėtina, kad 2014–2015 m. deklaruota paramos suma sudarė 5 proc. visam programavimo laikotarpiui skirtos paramos sumos.

2 lentelė. Programos finansinis įgyvendinimas 2014–2015 m.

Priemonė, veiklos sritis	TS	Išmokėta parama						Deklaruota Europos Komisijai						Susigrąžintos lėšos ir atliktos finansinės pataisos			
		2014–2015 m.			2015 m.			2014–2015 m.			2015 m.			2015 m.			
		Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	
1	Žinių perdavimas ir informavimo veikla	2A	0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00	
		2B	0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00	
		2C	0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00	
		3A	0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00	
		4P	0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00	
		5D	0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00	
		6A	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2	Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos	2A	0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00	
		2B	0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00	
		2C	0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00	
		3A	0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00	
		4P	0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00	
		5C	0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00	
		5D	0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00	
		5E	0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00	
6A	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		
3	Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemos	3A	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	

Priemonė, veiklos sritis	TS	Išmokėta parama						Deklaruota Europos Komisijai						Susigražintos lėšos ir atliktos finansinės pataisos			
		2014–2015 m.			2015 m.			2014–2015 m.			2015 m.			2015 m.			
		Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	
4	Investicijos į materialųjį turtą																
4.1	Parama investicijoms žemės ūkio valdas	2A	1.794.570,38	1.525.384,51	1.794.570,38	1.794.570,38	1.525.384,51	1.794.570,38	1.794.570,38	1.525.384,51	1.794.570,38	1.794.570,38	1.525.384,51	1.794.570,38	0,00	0,00	0,00
		3A	0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00					
		5C	0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00					
4.2	Parama investicijoms žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą	2A	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		3A	0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00					
4.3	Parama investicijoms žemės ūkio ir miškininkystės infrastruktūros plėtrą ir pritaikymą	2A	16.530.648,77	14.051.050,52	16.530.648,77	16.530.648,77	14.051.050,52	16.530.648,77	16.317.316,77	13.869.718,32	16.317.316,77	16.317.316,77	13.869.718,32	16.317.316,77	0,00	0,00	0,00
		2C	0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00					
4.4	Parama pelno nesiekiančioms investicijoms	4P	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
6	Ūkio ir verslo plėtra																
6.1	Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui	2B	8.633.607,30	7.338.566,10	8.633.607,30	8.633.607,30	7.338.566,10	8.633.607,30	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
6.2	Parama ekonominės veiklos pradžiai kaimo vietovėse	6A	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	

Priemonė, veiklos sritis		TS	Išmokėta parama						Deklaruota Europos Komisijai						Susigražintos lėšos ir atliktos finansinės pataisos		
			2014–2015 m.			2015 m.			2014–2015 m.			2015 m.			2015 m.		
			Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS
6.3	Parama smulkiems ūkiams	2A	1.508.750,07	1.282.437,44	1.508.750,07	1.508.750,07	1.282.437,44	1.508.750,07	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
6.4	Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai	6A	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
7	Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse	6B	56.659,43	48.160,15	56.659,43	56.659,43	48.160,15	56.659,43	56.659,43	48.160,15	56.659,43	56.659,43	48.160,15	56.659,43	0,00	0,00	0,00
		6C	0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00	
8.1	Miško veisimas	5E	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
8.3	Parama miškų gaisrų, gaivalinių nelaimių ir katastrofinių įvykių prevencijai	4P	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
8.4	Parama miškų gaisrų, gaivalinių nelaimių ir katastrofinių įvykių padarytai miškui žalai atlyginti	4P	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
8.5	Investicijos, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė	4P	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Priemonė, veiklos sritis	TS	Išmokėta parama						Deklaruota Europos Komisijai						Susigražintos lėšos ir atliktos finansinės pataisos			
		2014–2015 m.			2015 m.			2014–2015 m.			2015 m.			2015 m.			
		Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	
	vertė																
8.6	Investicijos į miškininkystės technologijas ir miško produktų perdirbimą ir rinkodarą	2C	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
9	Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas	3A	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
10	Agrarinė aplinkosauga ir klimatas	4P	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		5D	0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00					
		5E	0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00					
11	Ekologinis ūkininkavimas	4P	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
12	Natura 2000 išmokos ir su Bendrąja vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos	4P	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
13	Išmokos už vietas, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių	4P	75.135.809,23	56.347.357,00	75.135.809,23	75.135.809,23	56.347.357,00	75.135.809,23	75.135.809,23	56.347.357,00	75.135.809,23	75.135.809,23	56.347.357,00	75.135.809,23	-3.250,84	-2.437,85	3.250,84
15	Miškų aplinkosaugos	4P	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Priemonė, veiklos sritis		TS	Išmokėta parama						Deklaruota Europos Komisijai						Susigrąžintos lėšos ir atliktos finansinės pataisos		
			2014–2015 m.			2015 m.			2014–2015 m.			2015 m.			2015 m.		
			Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS
	ir klimato paslaugos ir miškų išsaugojimas																
16	Bendradarbiavimas		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
16.1	Parama veiklos grupių kūrimui ir veiklai	2A	0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00	
		3A	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
16.3	Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui	2A	0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00	
		3A	0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00	
		4P	0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00	
		5D	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
16.4	Parama trumpų tiekimo grandinių ir vietos rinkų skatinimui vietos lygmeniu	2A	0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00		0,00	0,00	
		3A	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
17.1	Pasėlių ir augalų draudimo įmokos	3B	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
19.1	Parengiamoji parama	6B	326.212,40	277.280,16	326.212,40	326.212,40	277.280,16	326.212,40	104.971,42	89.225,33	104.971,42	104.971,42	89.225,33	104.971,42	0,00	0,00	0,00
19.2	Parama vietos projektams įgyvendinti pagal VPS	6B	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
19.3	VVG bendradarbiavimo projektų rengimas ir	6B	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Priemonė, veiklos sritis	TS	Išmokėta parama						Deklaruota Europos Komisijai						Susigražintos lėšos ir atliktos finansinės pataisos		
		2014–2015 m.			2015 m.			2014–2015 m.			2015 m.			2015 m.		
		Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS	Iš viso	ES dalis	Iš viso pagal TS
gyvendinimas																
19.4 Parama VVG veiklai ir gyventojų aktyvinimui	6B	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
20 Techninė pagalba																
<i>Programos įgyvendinimas</i>		8.080.405,01	6.868.338,95	8.080.405,01	7.186.765,22	6.108.745,40	7.186.765,22	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Programos viešinimas</i>		1.346.216,61	1.144.283,90	1.346.216,61	1.346.216,61	1.144.283,90	1.346.216,61	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Lietuvos kaimo tinklas</i>		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
IŠ VISO		113.412.879,20	88.882.858,73	113.412.879,20	112.519.239,41	88.123.265,18	112.519.239,41	93.409.327,23	71.879.845,31	93.409.327,23	93.409.327,23	71.879.845,31	93.409.327,23	3.250,84	2.437,85	3.250,84

Įgyvendinant Programą 2014–2015 m., daugiausiai dėmesio buvo skirta paraiškų rinkimui ir vertinimui, o projektai buvo pradėti įgyvendinti ir lėšos išmokėtos tik pagal kai kurias priemones, todėl išmokėta parama dar neturėjo didelės įtakos Programoje numatytų tikslų pasiekimui. 2014–2015 m. įgyvendinti veiksmai tiesiogiai prisidėjo prie antrojo, ketvirtojo ir šeštojo Programos prioritetų bei prie 2A, 2B ir 6B tikslinių sričių (toliau – TS) įgyvendinimo, nes šioms tikslinėms sritims buvo išmokėtos paramos lėšos. Pagal kitas tikslines sritis (2C, 3A, 5C, 6A) parama buvo patvirtinta, tačiau dar neišmokėta. Paminėtina, kad iki 2015 m. dar nebuvo patvirtintų paraiškų ir paramos pagal pirmojo prioriteto tikslines sritis, pagal trečiojo prioriteto 3B tikslinę sritį, pagal penktojo prioriteto 5C ir 5D tikslines sritis bei pagal šeštojo prioriteto 6C tikslinę sritį. Atsižvelgiant į tai, kad pagal pirmąjį prioritetą iki 2015 m. pabaigos nebuvo prisiimta jokių įsipareigojimų, šio prioriteto ir jį sudarančių tikslinių sričių įgyvendinimas dar nėra nagrinėjamas. Ataskaitoje analizuojamas visų kitų prioritetų ir juos sudarančių tikslinių sričių įgyvendinimas.

PROGRAMOS ANTROJO PRIORITETO (P2) TIKSLINIŲ SRIČIŲ ĮGYVENDINIMO ANALIZĖ

Programos antras prioritetas (P2) yra skirtas ūkių perspektyvumui ir visų tipų žemės ūkio veiklos konkurencingumui visuose regionuose didinti, taip pat inovacinėms ūkių technologijoms ir tvariam miškų valdymui skatinti. Šį prioritetą sudaro trys tikslinės sritys:

- 2A tikslinė sritis: visų ūkių ekonominės veiklos rezultatų gerinimas ir palankesnių sąlygų ūkių restruktūrizavimui ir modernizavimui sudarymas, visų pirma siekiant intensyvinti dalyvavimą rinkoje ir orientavimą, taip pat žemės ūkio įvairinimą;
- 2B tikslinė sritis: palankesnių sąlygų sudarymas reikiamos kvalifikacijos ūkininkams pradėti veiklą žemės ūkio sektoriuje ir visų pirma kartų kaitos palengvinimui;
- 2C tikslinė sritis: miškininkystės ekonominės vertės didinimas ir miško plotų plėtra.

2014–2015 m. įgyvendintos Programos priemonės prisidėjo prie 2A ir 2B tikslinių sričių, o kartu ir prie antrojo prioriteto tikslų įgyvendinimo. Svarbu paminėti, kad 2014–2015 m. priemonių indėlis dar buvo itin minimalus, nes Programos įgyvendinimas tik prasidėjo ir daugiausiai dėmesio buvo skiriama paraiškų rinkimui bei vertinimui, o paremtų ir užbaigtų veiklų skaičius bei išmokėtos paramos sumos buvo nedidelės.

Iki 2015 m. pabaigos buvo patvirtinta 92 048 735 Eur, t. y. 15 proc. visos 2 prioriteto įgyvendinimui skirtos paramos.¹ Paminėtina, kad 2 prioriteto įgyvendinimui skirtos lėšos buvo patvirtintos pagal priemones M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“, M03 „Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemos“, M04 „Investicijos į materialųjį turtą“, M06 „Ūkio ir verslo plėtra“.

2014–2015 m. išmokėtų lėšų suma siekė 28 467 576 Eur, t. y. beveik 5 proc. visos 2 prioriteto įgyvendinimui skirtos paramos, o Europos Komisijai buvo deklaruota 18 111 887 Eur, t. y. 3 proc. 2 prioriteto įgyvendinimui skirtos paramos. Paminėtina, kad lėšos buvo išmokėtos tik pagal tas priemones, kurios prisideda prie 2A ir 2B tikslinių sričių, o parama pagal prie 2C tikslinės srities prisidedančias priemones buvo tik patvirtinta, bet dar neišmokėta.

2A tikslinės srities įgyvendinimo analizė

Programoje numatyta, kad prie 2A tikslinės srities įgyvendinimo turi prisidėti penkios priemonės: M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“, M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“, M04 „Investicijos į materialųjį turtą“, M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ ir M16 „Bendradarbiavimas“.

2014–2015 m. paraiškos buvo renkamos pagal keturias prie šios veiklos srities prisidedančias priemones, išskyrus priemonę M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“, pagal kurią paraiškų rinkimas nebuvo skelbtas. Iki 2015 m. pabaigos buvo patvirtinta 35 283 460 Eur, t. y. beveik

¹ 2014–2020 m. 2 prioriteto įgyvendinimui skirta 608 644 453 Eur.

7 proc. 2A tikslinės srities įgyvendinimui skirtos paramos.² Pagal priemonę M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ buvo patvirtinta 200 039 Eur, turinčių prisidėti prie 2A tikslinės srities įgyvendinimo (2 proc. viso prie šios tikslinės srities prisidedančio priemonei skirto finansavimo), tačiau lėšos dar nebuvo išmokėtos, todėl priemonė neturėjo tiesioginės įtakos 2A tikslinės srities įgyvendinimui. Pagal priemonę M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“ paramos patvirtinta nebuvo, nes nebuvo skelbtas paraiškų rinkimas. Pagal priemonę M16 „Bendradarbiavimas“ taip pat nebuvo patvirtinta prie 2A tikslinės srities įgyvendinimo prisidedančių paramos lėšų.

2014–2015 m. prie 2A tikslinės srities įgyvendinimo tiesiogiai prisidėjo priemonės:

- M04 „Investicijos į materialųjį turtą“, pagal kurią iki 2015 m. pabaigos patvirtinta beveik 7 proc. ir išmokėta 4 proc. viso priemonei skirto finansavimo, turinčio prisidėti prie 2A tikslinės srities įgyvendinimo;
- M06 „Ūkio ir verslo plėtra“, pagal kurią iki 2015 m. pabaigos patvirtinta 22 proc. ir išmokėta 9 proc. visos priemonei skirtos paramos, turinčios prisidėti prie 2A tikslinės srities įgyvendinimo.

3 lentelė. 2A tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P2 „Didinti ūkių perspektyvumą ir visų tipų žemės ūkio veiklos konkurencingumą visuose regionuose, taip pat skatinti inovacines ūkių technologijas ir tvarų miškų valdymą“							
2A TS	Tikslo rodikliai		Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2015 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2015 m., Eur	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis
	T4. Žemės ūkio valdų, gaunančių KPP paramą investicijoms į restruktūrizavimą ir modernizavimą, procentinė dalis (2A tikslinė sritis)		M01	200 039	0	9 591 935	0%
	2014–2015 m. pasiekimas	Tikslas 2023 m.	M02	0	0	4 588 235	0%
	0%	2,56%	M04	31 963 905	18 325 218	482 912 259	4%
			M06	3 119 516	1 508 750	16 876 047	9%
			M16	0	0	14 123 146	0%

2A tikslinei sričiai numatytas tikslo rodiklis T4 „Žemės ūkio valdų, gaunančių KPP paramą investicijoms į restruktūrizavimą ir modernizavimą, procentinė dalis“ yra susietas su priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos srities „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ produkto rodikliu „Valdų, gaunančių žemės ūkio valdoms skirtą paramą investicijoms, skaičius“. Iki 2015 m. pabaigos pagal priemones, prisidedančias prie 2A tikslinės srities įgyvendinimo, buvo išmokėta 19,8 mln. Eur (17,4 proc. visos 2014–2015 m. pagal Programos priemones išmokėtos paramos sumos). Remiantis duomenimis apie patvirtintas prie 2A tikslinės srities prisidedančias paraiškas, matyti, kad pagal priemonės M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį 4.1 „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ iki 2015 m. pabaigos buvo patvirtintos 669 paraiškos, pagal kurias bus mokama parama investicijoms į restruktūrizavimą ir modernizavimą. Paminėtina, kad parėmus šias žemės ūkio valdas bus prisidėta prie 2A tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimo.

4 lentelė. 2A tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	Tikslo rodiklio pasiekimas 2014 m.	Tikslo rodiklio pasiekimas 2015 m.	Tikslas 2023 m.
2A	T4. Žemės ūkio valdų, gaunančių KPP paramą investicijoms į restruktūrizavimą ir modernizavimą, procentinė dalis (2A tikslinė sritis)	0%	0%	2,56%

2014–2015 m. buvo pradėti įgyvendinti produkto rodikliai tik pagal vieną prie 2A tikslinės srities prisidedančią priemonę – „Investicijos į materialųjį turtą“. Viešųjų išlaidų suma pagal 2A veiklos sritį siekė 16,317 mln. Eur, o šios viešosios išlaidos buvo skirtos investicijoms į infrastruktūrą pagal priemonės veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio ir miškininkystės infrastruktūros plėtrą ir pritaikymą“. Visos viešosios išlaidos skirtos žemės ūkio vandentvarkos projektams vykdyti. Iš viso buvo paremti 56 veiksmai

² 2014–2020 m. 2A tikslinės srities įgyvendinimui skirta 525 240 446 Eur.

žemės ūkio vandentvarkos srityje. 2014–2015 m. Programos lėšomis prie 2A tikslinės srities ir ūkių modernizavimo skatinimo buvo prisidėta, atnaujinant žemės ūkio veiklai naudojamų laukų drenažo inžinerinę infrastruktūrą. Iki 2015 m. pabaigos buvo išmokėta 4 proc. viso priemonei pagal šią tikslinę sritį skirto finansavimo.

5 lentelė. 2A tikslinės srities įgyvendinimas

M04	M04 TS 2A			
	Visos viešosios išlaidos	Pasiekimas 2015 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis
	O1. Visos viešosios išlaidos (Eur)	16 317 316,77	482 912 259,62	3,4%
M04	M04 TS 2A			
	Produkto rodikliai	Pasiekimas 2015 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis
	O3. Paremtų veiksmų / veiklų skaičius (4.3 punktas)	56	-	-
	Bendros viešosios išlaidos (4.1 punktas) (Eur)	1 794 570,38	383 365 107,50	0,5%
	Visos viešosios išlaidos investicijoms į infrastruktūrą (4.3 punktas) (Eur)	16 317 316,77	90 235 512,94	18%
	O2. Bendra investicijų suma (Eur) (viešųjų ir privačiųjų)	0	897 310 508	0%

2014–2015 m. 2A tikslinei sričiai išmokėtos lėšos siekė 19 833 969 Eur ir sudarė 3,7 proc. šiai tikslinei sričiai skirtos paramos, o Europos Komisijai deklaruotos lėšos siekė 18 111 887 Eur, t. y. 3,4 proc. šiai tikslinei sričiai skirtos paramos.

2B tikslinės srities įgyvendinimo analizė

Programoje numatyta, kad prie 2B tikslinės srities įgyvendinimo turi prisidėti trys priemonės: M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“, M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“ ir M06 „Ūkio ir verslo plėtra“.

2014–2015 m. paraiškos buvo renkamos pagal dvi prie šios veiklos srities prisidedančias priemones, išskyrus priemonę M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“, pagal kurią paraiškų rinkimas nebuvo skelbtas. Iki 2015 m. pabaigos buvo patvirtinta 10 174 040 Eur, t. y. 15,4 proc. 2B tikslinės srities įgyvendinimui skirtos paramos.³ Pagal priemonę M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ buvo patvirtinta 43 736 Eur, turinčių prisidėti prie 2B tikslinės srities įgyvendinimo (5,4 proc. viso prie šios tikslinės srities prisidedančio priemonei skirto finansavimo). Kadangi pagal šias priemones iki 2015 m. pabaigos lėšų dar nebuvo išmokėta, jos tiesiogiai neprisidėjo prie 2B tikslinės srities įgyvendinimo.

2014–2015 m. prie 2B tikslinės srities įgyvendinimo tiesiogiai prisidėjo priemonė:

- M06 „Ūkio ir verslo plėtra“, pagal kurią buvo patvirtinta 15,6 proc. viso prie šios tikslinės srities įgyvendinimo prisidedančio priemonei skirto finansavimo, o išmokėta 13 proc. viso priemonei skirto finansavimo, turinčio prisidėti prie 2B tikslinės srities įgyvendinimo.

6 lentelė. 2B tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P2 „Didinti ūkių perspektyvumą ir visų tipų žemės ūkio veiklos konkurencingumą visuose regionuose, taip pat skatinti inovacines ūkių technologijas ir tvarų miškų valdymą“						
2B TS	Tikslo rodikliai	Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2015 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2015 m., Eur	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis
	T5. Žemės ūkio valdų, parengusių KPP remiamą verslo plėtros planą / gavusių investicijų jauniems	M01	43 736	0	798 529	0%

³ 2014–2020 m. 2B tikslinės srities įgyvendinimui skirta 65 992 647 Eur.

ūkininkams, procentinė dalis (2B tikslinė sritis)						
2014–2015 m. pasiekimas	Tikslas 2023 m.	M02	0	0	488 235	0%
0%	0,59%	M06	10 130 304	8 633 607	64 705 882	13%

2B tikslinei sričiai numatytas tikslo rodiklis T5 „Žemės ūkio valdų, parengusių KPP remiamą verslo plėtros planą / gavusių investicijų jaunesiems ūkininkams, procentinė dalis“ yra susietas su priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos srities „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ produkto rodikliu „Paramos gavėjų (valdų), gaunančių jaunesiems ūkininkams skirtą paramą verslui pradėti, skaičius“. Remiantis duomenimis apie patvirtintas prie 2B tikslinės srities prisidedančias paraiškas, matyti, kad pagal priemonės M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį 4.1 „Parama investicijos į žemės ūkio valdas“ ir pagal priemonę M06 „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritį 6.1 „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ iki 2015 m. pabaigos buvo patvirtintos 229 paraiškos, pagal kurias bus mokama parama žemės ūkio valdoms, parengusioms pagal Programą remiamus verslo planus, ar investicijas vykdantiems jaunesiems ūkininkams. Paminėtina, kad parėmus šias žemės ūkio valdas bus prisidėta prie 2B tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimo.

7 lentelė. 2B tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	Tikslo rodiklio pasiekimas 2014 m.	Tikslo rodiklio pasiekimas 2015 m.	Tikslas 2023 m.
2B	T5. Žemės ūkio valdų, parengusių KPP remiamą verslo plėtros planą / gavusių investicijų jaunesiems ūkininkams, procentinė dalis (2B tikslinė sritis)	0%	0%	0,59%

2014–2015 m. nebuvo pradėti įgyvendinti prie 2B tikslinės srities prisidedančių priemonių produkto rodikliai.

2014–2015 m. 2B tikslinei sričiai išmokėtos lėšos siekė 8 633 607 Eur ir sudarė 13 proc. šiai tikslinei sričiai skirtos paramos, o Europos Komisijai deklaruotų lėšų iki 2015 m. pabaigos pagal 2B tikslinę sritį nebuvo.

2C tikslinės srities įgyvendinimo analizė

Programoje numatyta, kad prie 2C tikslinės srities įgyvendinimo prisideda keturios priemonės: M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“, M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“, M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ ir M08 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“.

2014–2015 m. paraiškos buvo renkamos pagal tris prie šios tikslinės srities įgyvendinimo prisidedančias priemones, išskyrus priemonę M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“, pagal kurią paraiškų rinkimas nebuvo skelbtas. Iki 2015 m. pabaigos pagal prie šios tikslinės srities prisidedančias priemones patvirtintos paramos suma siekė 598 785 Eur ir sudarė 3,4 proc. visos šiai tikslinei sričiai įgyvendinti skirtos paramos.⁴ Pagal priemonę M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ buvo patvirtinta 71 663 Eur (5,5 proc. viso šiai tikslinei sričiai skirto priemonės finansavimo), o pagal priemonę M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ – 527 122 Eur (12,4 proc. viso šiai tikslinei sričiai skirto priemonės finansavimo). Pagal priemones M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“ ir M08 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ iki 2015 m. pabaigos paramos nebuvo patvirtinta. Kadangi pagal šias priemones lėšos dar nebuvo išmokėtos, priemonės neturėjo tiesioginės įtakos 2C tikslinės srities įgyvendinimui.

⁴ 2014–2020 m. 2C tikslinės srities įgyvendinimui skirta 17 411 359 Eur.

8 lentelė. 2C tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P2 „Didinti ūkių perspektyvumą ir visų tipų žemės ūkio veiklos konkurencingumą visuose regionuose, taip pat skatinti inovacines ūkių technologijas ir tvarų miškų valdymą“							
2C TS	Tikslo rodikliai		Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2015 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2015 m., Eur	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis
	Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus (2C tikslinė sritis)		M01	71 663	0	1 303 936	0%
	2014–2015 m. pasiekimas	Tikslas 2023 m.	M02	0	0	298 235	0%
	0	100	M04	527 122	0	4 224 387	0%
			M08	0	0	11 584 801	0%

2C tikslinei sričiai numatytas tikslo rodiklis „Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus“ iki 2015 m. pabaigos dar nebuvo pradėtas įgyvendinti.

9 lentelė. 2C tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	Tikslo rodiklio pasiekimas 2014 m.	Tikslo rodiklio pasiekimas 2015 m.	Tikslas 2023 m.
2C	Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus (2C tikslinė sritis)	0	0	100

PROGRAMOS TREČIOJO PRIORITETO (P3) TIKSLINIŲ SRIČIŲ ĮGYVENDINIMO ANALIZĖ

Programos trečias prioritetas (P3) yra skirtas maisto grandinės organizavimo skatinimui, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje. Šį prioritetą sudaro dvi tikslinės sritys:

- 3A tikslinė sritis: pirminės produkcijos gamintojų konkurencingumo didinimas geriau juos integruojant į žemės ūkio maisto produktų grandinę taikant kokybės sistemas, kuriant žemės ūkio produktų pridėtinę vertę, propaguojant vietos rinkas ir pasitelkiant trumpas tiekimo grandines, gamintojų grupes ir tarpšakines organizacijas;
- 3B tikslinė sritis: ūkių rizikos prevencijos ir valdymo rėmimas.

Iki 2015 m. pabaigos buvo patvirtinta 125 802 Eur, t. y. 0,07 proc. visos 3 prioriteto įgyvendinimui skirtos paramos sumos.⁵ Paminėtina, kad parama buvo patvirtinta pagal dvi priemones: M03 „Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemos“ (17 926 Eur) ir M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ (107 876 Eur). 2014–2015 m. šio prioriteto įgyvendinimui lėšų išmokėta nebuvo.

3A tikslinės srities įgyvendinimo analizė

Programoje numatyta, kad prie 3A tikslinės srities įgyvendinimo prisideda šešios priemonės: M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“, M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“, M03 „Žemės ūkio produktų ir maisto produktų kokybės sistemos“, M04 „Investicijos į materialųjį turtą“, M09 „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas“, M16 „Bendradarbiavimas“.

2014–2015 m. paraiškos buvo renkamos pagal tris prie šios tikslinės srities prisidedančias priemones, išskyrus priemones M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“, M03 „Žemės ūkio produktų ir maisto produktų kokybės sistemos“ ir M09 „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas“, pagal kurias paraiškų rinkimas nebuvo skelbtas. Iki 2015 m. pabaigos pagal prie šios tikslinės

⁵ 2014–2020 m. 3 prioriteto įgyvendinimui skirta 163 519 064 Eur.

srities prisidedančias priemones patvirtinta paramos suma siekė 125 802 Eur ir sudarė 0,08 proc. visos 3A tikslinės srities įgyvendinimui skirtos paramos sumos.⁶ Pagal priemonę M03 „Žemės ūkio produktų ir maisto produktų kokybės sistemos“ patvirtinta parama siekė 17 926 Eur (0,4 proc. viso šiai tikslinei sričiai skirtos priemonės finansavimo), o pagal priemonę M04 „Investicijos į materialųjį turta“ patvirtinta parama – 107 876 Eur (0,08 proc. viso šiai tikslinei sričiai skirtos priemonės finansavimo). Kadangi iki 2015 m. pabaigos lėšos pagal šias priemones nebuvo išmokėtos, priemonės neturėjo tiesioginės įtakos 3A tikslinės srities įgyvendinimui.

10 lentelė. 3A tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P3 „Skatinti maisto grandinės organizavimą, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje“							
3A TS	Tikslo rodikliai		Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2015 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2015 m., Eur	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis
	T6. Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą už dalyvavimą kokybės sistemose, vietos rinkose, trumpose tiekimo grandinėse ir gamintojų grupėse / organizacijose, procentinė dalis (3A tikslinė sritis)		M01	0	0	5 267 131	0%
	2014–2015 m. pasiekimas	Tikslas 2023 m.	M02	0	0	458 823	0%
	0	0,30	M03	17 926	0	4 224 705	0%
			M04	107 876	0	126 734 494	0%
			M09	0	0	1 788 829	0%
			M16	0	0	7 584 798	0%

3A tikslinei sričiai numatytas tikslo rodiklis T6 „Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą už dalyvavimą kokybės sistemose, vietos rinkose, trumpose tiekimo grandinėse ir gamintojų grupėse / organizacijose, procentinė dalis“, kuris yra susietas su priemonės „Žemės ūkio produktų ir maisto produktų kokybės sistemos“ produkto rodikliu „Remiamų ūkių skaičius“, priemonės „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas“ produkto rodikliu „Valdų, dalyvaujančių remiamose gamintojų grupėse, skaičius“ bei priemonės „Bendradarbiavimas“ produkto rodikliu „Žemės valdų, dalyvaujančių teikimo grandinės dalyvių bendradarbiavimo / vietos veiklos skatinimo programose, skaičius“. Remiantis duomenimis apie patvirtintas prie 3A tikslinės srities prisidedančias paraiškas, matyti, kad pagal priemones M03 „Žemės ūkio produktų ir maisto produktų kokybės sistemos“, M09 „Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas“ ir M16 „Bendradarbiavimas“ veiklos sritį 6.4 „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygiu“ patvirtinta 14 paraiškų, pagal kurias bus mokama parama žemės ūkio valdoms, dalyvaujantiems kokybės sistemose, vietos rinkose, trumpose tiekimo grandinėse ir gamintojų grupėse. Parėmus šias žemės ūkio valdas, bus prisidėta prie 3A tikslinės srities rodiklio įgyvendinimo.

11 lentelė. 3A tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	Tikslo rodiklio pasiekimas 2014 m.	Tikslo rodiklio pasiekimas 2015 m.	Tikslas 2023 m.
3A	T6. Žemės ūkio valdų, gaunančių paramą už dalyvavimą kokybės sistemose, vietos rinkose, trumpose tiekimo grandinėse ir gamintojų grupėse / organizacijose, procentinė dalis (3A tikslinė sritis)	0	0	0,30

⁶ 2014–2020 m. 3A tikslinės srities įgyvendinimui skirtos paramos lėšos siekė 146 058 780 Eur.

3B tikslinės srities įgyvendinimo analizė

Programoje numatyta, kad prie 3B tikslinės srities įgyvendinimo prisideda viena priemonė – M17 „Rizikos valdymas“. Iki 2015 m. pabaigos paraiškos pagal šią priemonę nebuvo renkamos, pagal ją nebuvo patvirtintos ir išmokėtos paramos. 2014–2015 m. priemonė nedarė tiesioginės įtakos 3B tikslinės srities įgyvendinimui.

12 lentelė. 3B tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P3 „Skatinti maisto grandinės organizavimą, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje“							
3B TS	Tikslo rodikliai		Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2015 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2015 m., Eur	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis
	2014–2015 m. pasiekimas	Tikslas 2023 m.					
		0					
	T7. Ūkių, dalyvaujančių rizikos valdymo sistemose, procentinė dalis (3B tikslinė sritis)						

3B tikslinei sričiai numatytas tikslo rodiklis T7 „Ūkių, dalyvaujančių rizikos valdymo sistemose, procentinė dalis“, kuris yra susietas su priemonės „Rizikos valdymas“ produkto rodikliu „Ūkio valdų, kurioms teikiama parama draudimo įmokoms susimokėti, skaičius“. Iki 2015 m. pabaigos šis tikslo rodiklis dar nebuvo pradėtas įgyvendinti.

13 lentelė. 3B tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	Tikslo rodiklio pasiekimas 2014 m.	Tikslo rodiklio pasiekimas 2015 m.	Tikslas 2023 m.
3B	T7. Ūkių, dalyvaujančių rizikos valdymo sistemose, procentinė dalis (3B tikslinė sritis)	0	0	0,73

PROGRAMOS KETVIRTOJO PRIORITETO (P4) ĮGYVENDINIMO ANALIZĖ

Programos ketvirtas prioritetas (P4) yra skirtas su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusių ekosistemų atkūrimui, išsaugojimui ir pagerinimui. Šį prioritetą sudaro trys tikslinės sritys:

- 4A tikslinė sritis: biologinės įvairovės atkūrimas, išsaugojimas ir didinimas, taip pat „Natura 2000“ teritorijose ir teritorijose, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių ar užsiimama didelės gamtinės vertės ūkininkavimu, taip pat Europos kraštovaizdžių būklės atkūrimas, išsaugojimas ir gerinimas;
- 4B tikslinė sritis: vandentvarkos gerinimas, įskaitant trąšų ir pesticidų valdymo gerinimą;
- 4C tikslinė sritis: dirvožemio erozijos prevencija ir dirvožemio valdymo gerinimas.

Programoje numatyta, kad priemonės, prisidedančios prie 4 prioriteto tikslų pasiekimo, prisideda prie visų šio prioriteto tikslinių sričių įgyvendinimo, kadangi sudėtinga įvertinti atskirų aplinkosauginių priemonių indėlį, siekiant atskirų atskiroms tikslinėms sritims numatytų tikslų. Programoje išskirtos šios priemonės, prisidedančios prie 4 prioriteto ir jo tikslinių sričių: M01 „Žinių perdavimo ir informavimo veikla“, M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“, M04 „Investicijos į materialųjį turtą“, M08 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“, M10 „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“, M11 „Ekologinis ūkininkavimas“, M12 „Natura 2000“ išmokos ir su Bendrąja vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos“, M13 „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar

kitokių specifinių kliūčių“, M15 „Miškų aplinkosaugos ir klimato paslaugos ir miškų išsaugojimas“ ir M16 „Bendradarbiavimas“.

2014–2015 m. įgyvendintos Programos priemonės prisidėjo prie 4A, 4B ir 4C tikslinių sričių, o kartu ir prie ketvirtojo prioriteto tikslų įgyvendinimo. Paminėtina, kad iki 2015 m. priemonių indėlis buvo nedidelio masto, nes pagal daugelį jų nebuvo išmokėta lėšų ir pradėti įgyvendinti stebėsenos rodikliai. 2015 m. daugiausiai dėmesio buvo skiriama paraiškų rinkimui ir jų vertinimui. Galima išskirti priemonę „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių“, pagal kurią iki 2015 m. pabaigos buvo išmokėta net 26 proc. viso priemonės įgyvendinimui skirto finansavimo. Tiesa, svarbu paminėti, kad didžioji išmokėtų lėšų dalis buvo 2007–2013 m. tęstiniams įsipareigojimams įgyvendinti.

2014–2015 m. paraiškos buvo renkamos pagal aštuonias prie šios tikslinės srities prisidedančias priemones, išskyrus priemones M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“, M15 „Miškų aplinkosaugos ir klimato paslaugos ir miškų išsaugojimas“ ir priemonės M16 „Bendradarbiavimas“ veiklos sritį „Parama smulkių ūkių bendradarbiavimui“, tiesiogiai prisidedančių prie ketvirtojo prioriteto tikslų įgyvendinimo. Paraiškos pagal plotines priemones, pavyzdžiui, M10 „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ (išskyrus „Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimo programą“), M11 „Ekologinis ūkininkavimas“, M12 „Natura 2000“ išmokos ir su bendrąja vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos“ ir kt. buvo renkamos kartu su tiesioginių išmokų paraiškomis.

Paraiškos pagal priemonę „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ buvo renkamos pagal visas priemonės veiklos sritis. Iš viso buvo surinkta daugiau nei 6,4 tūkst. paraiškų. Daugiausiai paraiškų buvo surinkta pagal veiklas „Ekstensyvus pievų tvarkymas ganant gyvulius“ (624 paraiškos) ir „Melioracijos griovių šlaitų priežiūra“ (524 paraiškos). Pagal veiklą „Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas“ buvo surinktos 342 paraiškos, iš kurių patvirtintos 317 paraiškų.

Paraiškos pagal priemonę „Ekologinis ūkininkavimas“ buvo renkamos pagal abi priemonės veiklos sritis. Iš viso buvo gautos 2 053 paraiškos, iš kurių didžiąją dalį (90 proc.) sudarė ekologinės gamybos ūkių pateiktos paraiškos. Pereiti prie ekologinės gamybos norinčių ūkių pateiktos paraiškos sudarė 10 proc. visų pateiktų paraiškų skaičiaus. Iki 2015 m. pabaigos dar nebuvo patvirtinta nei viena pagal KPP 2014–2020 m. surinkta paraiška.

Iki 2015 m. pabaigos buvo patvirtinta 25 806 519 Eur, t. y. 4,5 proc. visos 4 prioriteto įgyvendinimui skirtos paramos.⁷ Paminėtina, kad 4 prioriteto įgyvendinimui skirtos lėšos buvo patvirtintos pagal priemones M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ (291 942 Eur), M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ (49 063 Eur), M08 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ (312 703 Eur) ir M13 „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių“ (25 152 811 Eur).⁸ Prie ketvirtojo prioriteto įgyvendinimo prisidedanti parama pagal priemones M02, M08, M10, M11, M12, M15, M16 iki 2015 m. dar nebuvo patvirtinta.

2014–2015 m. išmokėtų lėšų suma siekė 75 135 809 Eur, t. y. beveik 13 proc. visos 4 prioriteto įgyvendinimui skirtos paramos.⁹ Paminėtina, kad lėšos buvo išmokėtos tik pagal vieną priemonę – M13 „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių“. Naujiems įsipareigojimams, prisiimtiems pagal KPP 2014–2020 m., buvo išmokėta 22 313 555 Eur, o tęstiniams įsipareigojimams – 52 822 254 Eur. Europos Komisijai buvo deklaruota 75 135 809 Eur, t. y. 13 proc. 4 prioriteto įgyvendinimui skirtos paramos. Pagal kitas prie ketvirtojo prioriteto įgyvendinimo prisidedančias priemones iki 2015 m. pabaigos lėšų išmokėta nebuvo.

⁷ 2014–2020 m. 4 prioriteto įgyvendinimui skirta 571 535 794 Eur.

⁸ Pagal priemonę M13 „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių“ iki 2015 m. pabaigos patvirtintos paramos suma siekė 25 152 811 Eur ir apėmė tik pagal KPP 2014–2020 m. surinktas paraiškas.

⁹ Išmokėtos paramos suma, kuri iki 2015 m. siekė 75 135 809 Eur, apėmė tiek pagal KPP 2014–2020 m. išmokėtą paramą, tiek vykdant tęstinius įsipareigojimus pagal KPP 2007–2013 m. išmokėtas lėšas.

14 lentelė. Ketvirtojo prioriteto intervencijos logikos įgyvendinimas

P4 „Atkurti, išsaugoti ir pagerinti su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusias ekosistemas“						
4A, 4B, 4C TS	Tikslo rodikliai	Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2015 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2015 m., Eur	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Igyvendinimo lygis
	Žemės ūkis ir miškas					
	Žemės ūkis T9. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės ir (arba) kraštovaizdžio apsauga, procentinė dalis (4A tikslinė sritis)	M01	291 942	0	2 722 215	0%
	2014–2015 m. pasiekimas	M02	0	0	229 411	0%
	0%	M04	49 063	0	3 475 440	0%
	10,77%	M10	0	0	96 524 046	0%
		M11	0	0	150 784 677	0%
		M12	0	0	6 564 733	0%
		M13	25 152 811	75 135 809	287 036 067	26%
		M16	0	0	751 834	0%
	Žemės ūkis T10. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su vandentvarkos gerinimu, procentinė dalis (4B tikslinė sritis)					
	2014–2015 m. pasiekimas					
	0%					1,97%
	Žemės ūkis T12. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su dirvožemio valdymo gerinimu ir (arba) dirvožemio erozijos prevencija, procentinė dalis (4C tikslinė sritis)					
	2014–2015 m. pasiekimas					
	0%					7,81%
	Miškas T8. Miškų arba kitų miškingų plotų, kuriuose vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės apsauga, procentinė dalis (4A tikslinė sritis)					
	2014–2015 m. pasiekimas					
	0%					0,44%
	Miškas T11. Miško paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su vandentvarkos gerinimu, procentinė dalis (4B tikslinė sritis)					
	2014–2015 m. pasiekimas					
	0%					0%
	Miškas T13. Miško paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos					

	valdymo sutartys, susijusios su dirvožemio valdymo gerinimu ir (arba) dirvožemio erozijos prevencija, gerinimu, procentinė dalis (4C tikslinė sritis)				
	2014–2015 m. pasiekimas	Tikslas 2023 m.			
	0%	0%			

2014–2015 m. ketvirtojo prioriteto tikslinių sričių tikslai dar nebuvo pradėti įgyvendinti, nes iki 2015 m. pabaigos tik pagal vieną priemonę M13 „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių“ buvo paremtas žemės ūkio paskirties žemės plotas.

15 lentelė. Ketvirtojo prioriteto tikslinių sričių tikslo rodiklių pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	Tikslo rodiklio pasiekimas 2014 m.	Tikslo rodiklio pasiekimas 2015 m.	Tikslas 2023 m.
Žemės ūkis				
4A	T9. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės ir (arba) kraštovaizdžio apsauga, procentinė dalis (4A tikslinė sritis)	0%	0%	10,77%
4B	T10. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su vandentvarkos gerinimu, procentinė dalis (4B tikslinė sritis)	0%	0%	1,97%
4C	T12. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su dirvožemio valdymo gerinimu ir (arba) dirvožemio erozijos prevencija, procentinė dalis (4C tikslinė sritis)	0%	0%	7,81%
Miškas				
4A	T8. Miškų arba kitų miškingų plotų, kuriuose vykdomos valdymo sutartys, susijusios su biologinės įvairovės apsauga, procentinė dalis (4A tikslinė sritis)	0%	0%	0,44%
4B	T11. Miško paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su vandentvarkos gerinimu, procentinė dalis (4B tikslinė sritis)	0%	0%	0%
4C	T13. Miško paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su dirvožemio valdymo gerinimu ir (arba) dirvožemio erozijos prevencija, gerinimu, procentinė dalis (4C tikslinė sritis)	0%	0%	0%

2014–2015 m. prie ketvirtajam prioritetui ir visoms šio prioriteto tikslinėms sritims tekusios viešosios išlaidos sudarė daugiau nei 22,313 mln. Eur. Ši paramos suma buvo išmokėta ir deklaruota Europos Komisijai, įgyvendinant priemonę „Išmokos už vietoves, kuriose yra gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių“. Šios viešosios išlaidos buvo skirtos naujiems – 2014–2020 m. prisiimtiems – išpareigojimams vykdyti. Pagal šią priemonę paremtas plotas vietovėse, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių, siekė daugiau nei 1 mln. ha.

16 lentelė. Visų ketvirtojo prioriteto tikslinių sričių ir priemonių sąsajos

M13	M13 visos TS			
	Visos viešosios išlaidos	Pasiekimas 2015 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis
	01. Visos viešosios išlaidos	22 313 555,88	287 036 066,67	8%
	M13 visos TS			
	Produkto rodikliai	Pasiekimas 2015 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis
05. Bendras plotas (ha): kitos vietovės, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių (13.2 punktas)	1 051 133,26	780 000	135%	

PROGRAMOS PENKTOJO PRIORITETO (P5) TIKSLINIŲ SRIČIŲ ĮGYVENDINIMO ANALIZĖ

Programos penktasis prioritetas (P5) skirtas efektyvaus išteklių naudojimo skatinimui ir perėjimo prie klimato kaitai atsparios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose rėmimui. Šį prioritetą sudaro trys tikslinės sritys:

- 5C: atsinaujinančiųjų energijos išteklių, šalutinių produktų, atliekų, liekanų ir kitų nemaistinių žaliavų tiekimo ir naudojimo palengvinimas bioekonomikos tikslais;
- 5D: žemės ūkio išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekio mažinimas;
- 5E: anglies dioksido išlaikymo ir sekvestracijos žemės ūkyje ir miškininkystėje skatinimas.

Iki 2015 m. pabaigos buvo patvirtinta 15 282 476 Eur, t. y. 8,2 proc. visos 5 prioriteto įgyvendinimui skirtos paramos sumos.¹⁰ Paminėtina, kad parama buvo patvirtinta pagal priemonės M08 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos sritį 8.1 „Miško veisimas“. 2014–2015 m. šio prioriteto įgyvendinimui lėšų išmokėta nebuvo.

5C tikslinės srities įgyvendinimo analizė

Programoje numatyta, kad prie 5C tikslinės srities įgyvendinimo prisideda trys priemonės: M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“, M04 „Investicijos į materialųjį turtą“ ir M06 „Ūkio ir verslo plėtra“. Iki 2015 m. pabaigos patvirtintos ir išmokėtos paramos, prisidedančios prie 5C tikslinės srities įgyvendinimo, pagal šias priemones dar nebuvo, todėl 2014–2015 m. priemonės nedarė tiesioginės įtakos 5C tikslinės srities įgyvendinimui.

17 lentelė. 5C tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P5 „Skatinti efektyvų išteklių naudojimą ir remti perėjimą prie klimato kaitai atsparios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose“							
5C TS	Tikslo rodikliai		Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2015 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2015 m., Eur	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis
	T16. Bendros investicijos į atsinaujinančios energijos gamybą (EUR) (5C tikslinė sritis)		M02	0	0	45 882	0%
	2014–2015 m. pasiekimas	Tikslas 2023 m.	M04	0	0	3 002 566	0%
	0	81 306 344,21	M06	0	0	45 180 727	0%

5C tikslinei sričiai numatytas tikslo rodiklis T16 „Bendros investicijos į atsinaujinančios energijos gamybą“, kuris yra susietas su priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ produkto rodikliu „Bendra investicijų suma“ ir priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ produkto rodikliu „Bendra investicijų suma“. Remiantis duomenimis apie patvirtintas prie 5C tikslinės srities prisidedančias paraiškas, matyti, kad pagal priemones M04, M06, M07 ir M08.6 patvirtinta bendrųjų investicijų suma siekia 143 599 989 Eur. Suteikus paramą šiems paramos gavėjams, bus prisidėta prie 5C tikslinės srities rodiklio įgyvendinimo, o planuojamą bendrųjų investicijų suma bus viršyta daugiau nei 1,5 karto.

18 lentelė. 5C tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	Tikslo rodiklio pasiekimas 2014 m.	Tikslo rodiklio pasiekimas 2015 m.	Tikslas 2023 m.
5C	T16. Bendros investicijos į atsinaujinančios energijos gamybą (EUR) (5C tikslinė sritis)	0	0	81 306 344,21

¹⁰ 2014–2020 m. 5 prioriteto įgyvendinimui skirta 185 481 931 Eur.

5D tikslinės srities įgyvendinimo analizė

Programoje numatyta, kad prie 5D tikslinės srities įgyvendinimo prisideda keturios priemonės: M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“, M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“, M10 „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ bei M16 „Bendradarbiavimas“. Iki 2015 m. pabaigos patvirtintos ir išmokėtos paramos, prisidedančios prie 5D tikslinės srities įgyvendinimo, pagal šias priemones dar nebuvo, todėl 2014–2015 m. priemonės nedarė tiesioginės įtakos 5D tikslinės srities įgyvendinimui.

19 lentelė. 5D tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P5 „Skatinti efektyvų išteklių naudojimą ir remti perėjimą prie klimato kaitai atsparios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose“						
5D TS	Tikslo rodikliai	Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2015 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2015 m., Eur	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis
	T17. Sutartinių galvijų, susijusių su investicijomis į gyvulininkystės valdymą, siekiant sumažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir (arba) amoniako kiekį, procentinė dalis (5D tikslinė sritis)	M01	0	0	819 031	0%
	2014–2015 m. pasiekimas	M02	0	0	275 294	0%
	0	M10	0	0	37 955 047	0%
	T18. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su išmetamo ŠESD ir (arba) amoniako kiekio mažinimu, procentinė dalis (5D tikslinė sritis)	M16	0	0	1 503 669	0%
	2014–2015 m. pasiekimas					
	0		6,32			

5D tikslinei sričiai numatyti tikslo rodikliai T17 „Sutartinių galvijų, susijusių su investicijomis į gyvulininkystės valdymą, siekiant sumažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir (arba) amoniako kiekį, procentinė dalis“ ir T18 „Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su išmetamo ŠESD ir (arba) amoniako kiekio mažinimu, procentinė dalis“, kurie iki 2015 m. pabaigos dar nebuvo pradėti įgyvendinti.

20 lentelė. 5D tikslinės srities tikslo rodiklių pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	Tikslo rodiklio pasiekimas 2014 m.	Tikslo rodiklio pasiekimas 2015 m.	Tikslas 2023 m.
5D	T17. Sutartinių galvijų, susijusių su investicijomis į gyvulininkystės valdymą, siekiant sumažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir (arba) amoniako kiekį, procentinė dalis (5D tikslinė sritis)	0	0	0
	T18. Žemės ūkio paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su išmetamo ŠESD ir (arba) amoniako kiekio mažinimu, procentinė dalis (5D tikslinė sritis)	0	0	6,32

5E tikslinės srities įgyvendinimo analizė

Programoje numatyta, kad prie 5E tikslinės srities įgyvendinimo prisideda trys priemonės: M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“, M08 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ bei M10 „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“. Iki 2015 m. pabaigos pagal prie šios tikslinės srities prisidedančias priemones patvirtintos paramos suma siekė

15 282 476 Eur ir sudarė 16 proc. visos 5E tikslinės srities įgyvendinimui skirtos paramos sumos.¹¹ Parama buvo patvirtinta tik pagal priemonės M08 „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos sritį 8.1 „Miško veisimas“. Kadangi iki 2015 m. pabaigos lėšos pagal šias priemones nebuvo išmokėtos, priemonės neturėjo tiesioginės įtakos 5E tikslinės srities įgyvendinimui.

21 lentelė. 5E tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P5 „Skatinti efektyvų išteklių naudojimą ir remti perėjimą prie klimato kaitai atsparios mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos žemės ūkio, maisto ir miškininkystės sektoriuose“						
5E TS	Tikslo rodikliai	Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2015 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2015 m., Eur	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis
	T19. Žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su anglies dioksido sekvestracija ir išsaugojimu, procentinė dalis (5E tikslinė sritis)	M02	0	0	137 647	0%
	2014–2015 m. pasiekimas	M08	15 282 476	0	88 625 841	0%
	Tikslas 2023 m.	M10	0	0	7 936 227	0%
	0		1,84			

5E tikslinei sričiai numatytas tikslo rodiklis T19 „Žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su anglies dioksido sekvestracija ir išsaugojimu, procentinė dalis“ susijęs su priemonių „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ bei „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ produkto rodikliais. Iki 2015 m. 5E tikslinės srities tikslo rodiklis dar nebuvo pradėtas įgyvendinti.

22 lentelė. 5E tikslinės srities tikslo rodiklių pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	Tikslo rodiklio pasiekimas 2014 m.	Tikslo rodiklio pasiekimas 2015 m.	Tikslas 2023 m.
5E	T19. Žemės ūkio ir miškininkystės paskirties žemės ploto, kuriame vykdomos valdymo sutartys, susijusios su anglies dioksido sekvestracija ir išsaugojimu, procentinė dalis (5E tikslinė sritis)	0	0	1,84

PROGRAMOS ŠEŠTOJO PRIORITETO (P6) TIKSLINIŲ SRIČIŲ ĮGYVENDINIMO ANALIZĖ

Programos šeštasis prioritetas (P6) skirtas socialinės įtraukties skatinimui, skurdo mažinimui ir ekonominės plėtros kaimo vietovėse skatinimui. Šį prioritetą sudaro trys tikslinės sritys:

- 6A tikslinė sritis: veiklos įvairinimo, mažų įmonių kūrimo ir plėtojimo, taip pat darbo vietų kūrimo palengvinimas;
- 6B tikslinė sritis: vietos plėtros kaimo vietovėse skatinimas;
- 6C tikslinė sritis: prieigos prie informacinių ir ryšių technologijų (IRT) didinimas, jų naudojimo skatinimas ir kokybės gerinimas kaimo vietovėse.

2014–2015 m. įgyvendintos Programos priemonės tiesiogiai prisidėjo prie 6B tikslinės srities, o kartu ir prie šeštojo prioriteto tikslų įgyvendinimo. Svarbu paminėti, kad 2014–2015 m. priemonių indėlis dar buvo itin minimalus, nes Programos įgyvendinimas tik prasidėjo ir daugiausiai dėmesio buvo skiriama paraiškų rinkimui bei vertinimui, o paremtų ir užbaigtų veiklų skaičius bei išmokėtos paramos sumos buvo nedidelės.

Iki 2015 m. pabaigos buvo patvirtinta 532 220 Eur, t. y. 0,2 proc. visos 6 prioriteto įgyvendinimui skirtos paramos.¹² Paminėtina, kad 6 prioriteto įgyvendinimui skirtos lėšos buvo patvirtintos pagal priemones M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ ir M07 „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo

¹¹ 2014–2020 m. 5E tikslinės srities įgyvendinimui skirtos paramos lėšos siekė 96 699 715 Eur.

¹² 2014–2020 m. 6 prioriteto įgyvendinimui skirta 290 789 480 Eur.

vietovėse“, pagal kurias patvirtinta 89 360 Eur. Be to, pagal priemonės M19 „LEADER programa“ veiklos sritį „Parengiamoji parama“ VVG vietos plėtros strategijoms parengti buvo patvirtinta 442 860 Eur paramos lėšų, kurios taip pat priskirtos kaip prisidedančios prie 6 prioriteto įgyvendinimo.

2014–2015 m. išmokėtų lėšų suma siekė 382 871 Eur, t. y. 0,13 proc. visos 6 prioriteto įgyvendinimui skirtos paramos, o Europos Komisijai buvo deklaruota 161 630 Eur, t. y. 0,05 proc. 6 prioriteto įgyvendinimui skirtos paramos. Paminėtina, kad lėšos buvo išmokėtos tik pagal tas priemones, kurios prisideda prie 6B tikslinės srities įgyvendinimo, o parama pagal 6A tikslinę sritį buvo tik patvirtinta. Pagal 6C tikslinę sritį nebuvo nei patvirtintos, nei išmokėtos paramos.

6A tikslinės srities įgyvendinimo analizė

Programoje numatyta, kad prie 6A tikslinės srities įgyvendinimo turi prisidėti trys priemonės: M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“, M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“ ir M06 „Ūkio ir verslo plėtra“.

2014–2015 m. paraiškos buvo renkamos pagal dvi tris prie šios tikslinės srities įgyvendinimo prisidedančias priemones, išskyrus priemonę M02 „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“, pagal kurią paraiškų rinkimas nebuvo skelbtas. Iki 2015 m. pabaigos pagal prie šios tikslinės srities prisidedančias priemones patvirtintos paramos suma siekė 74 020 Eur ir sudarė 0,07 proc. visos šiai tikslinei sričiai įgyvendinti skirtos paramos.¹³ Pagal priemonę M01 „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ buvo patvirtinta visa 2014–2015 m. šiai veiklos sričiai patvirtintos paramos suma. Pagal kitas priemones paramos patvirtinta nebuvo. Kadangi pagal nei vieną priemonę lėšos taip pat nebuvo išmokėtos, priemonės neturėjo tiesioginės įtakos 6A tikslinės srities įgyvendinimui.

23 lentelė. 6A tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P6 „Skatinti socialinę įtrauktį, skurdo mažinimą ir ekonominę plėtrą kaimo vietovėse“							
6A TS	Tikslo rodikliai		Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2015 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2015 m., Eur	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis
	T20. Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus (6A tikslinė sritis)		M01	74 020	0	2 936 678	0%
	2014–2015 m. pasiekimas	Tikslas 2023 m.	M02	0	0	917 647	0%
			M06	0	0	96 959 324	0%

6A tikslinei sričiai numatytas tikslo rodiklis T20 „Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus“ iki 2015 m. pabaigos dar nebuvo pradėtas įgyvendinti.

24 lentelė. 6A tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	Tikslo rodiklio pasiekimas 2014 m.	Tikslo rodiklio pasiekimas 2015 m.	Tikslas 2023 m.
6A	T20. Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus (6A tikslinė sritis)	0	0	2 055

6B tikslinės srities įgyvendinimo analizė

Programoje numatyta, kad prie 6B tikslinės srities įgyvendinimo turi prisidėti priemonės M07 „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ ir M19 „LEADER programa“.

¹³ 2014–2020 m. 6A tikslinės srities įgyvendinimui skirta 100 813 649 Eur.

2014–2015 m. paraiškos buvo renkamos pagal abi prie šios tikslinės srities prisidedančias priemones. Iki 2015 m. pabaigos buvo patvirtinta 458 200 Eur, t. y. 0,24 proc. 6B tikslinės srities įgyvendinimui skirtos paramos.¹⁴ Prie 6B tikslinės srities įgyvendinimo tiesiogiai prisidėjo abi priemonės:

- Iki 2015 m. pabaigos pagal priemonę M07 „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ buvo išmokėta 0,07 proc. viso priemonės finansavimo, prisidedančio prie 6B tikslinės srities įgyvendinimo;
- Pagal priemonę M19 „LEADER programa“ buvo išmokėta 0,3 proc. viso priemonės finansavimo, prisidedančio prie 6B tikslinės srities įgyvendinimo.

25 lentelė. 6B tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P6 „Skatinti socialinę įtrauktį, skurdo mažinimą ir ekonominę plėtrą kaimo vietovėse“						
6B TS	Tikslo rodikliai	Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2015 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2015 m., Eur	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis
	Bendras gyventojų, kurie naudojami geresnėmis paslaugomis, skaičius	M07	15 340	56 659	71 679 577	0,07%
	2014–2015 m. pasiekimas	M19	442 860	326 212	113 865 052	0,3%
	Tikslas 2023 m.					
	127					
	T21. Kaimo gyventojų, kuriems taikomos vietos plėtros strategijos, procentinė dalis (6B tikslinė sritis)					
	2014–2015 m. pasiekimas					
	Tikslas 2023 m.					
	0%					
	100%					
	Kaimo gyventojų, kuriems taikomos vietos plėtros strategijos, skaičius (6B tikslinė sritis)					
	2014–2015 m. pasiekimas					
	Tikslas 2023 m.					
	0					
	1 051 768					
	T22. Kaimo gyventojų, kurie naudojami geresnėmis paslaugomis / infrastruktūra, procentinė dalis (6B tikslinė sritis)					
	2014–2015 m. pasiekimas					
	Tikslas 2023 m.					
	0,01%*					
	14,26%					
	T23. Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus (LEADER) (6B tikslinė sritis)					
	2014–2015 m. pasiekimas					
	Tikslas 2023 m.					
	0					
	960					

*Kaimo gyventojų skaičius 2015 m. gruodžio 31 d. siekė 945 990 asmenų.

Tikslinei sričiai 6B numatytas tikslo rodiklis T22 „Kaimo gyventojų, kurie naudojami geresnėmis paslaugomis / infrastruktūra, procentinė dalis“ yra susietas su priemonės „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ produkto rodikliu „Gyventojų, kurie naudojami geresnėmis paslaugomis / infrastruktūra, skaičius“. Iki 2015 m. tokių gyventojų dėl pagal priemonę paremtų veiklų buvo 127, todėl tikslo rodiklis T22 buvo pasiektas 0,01 proc. Kiti 6B tikslinei sričiai numatyti tikslo rodikliai T21 „Kaimo gyventojų, kuriems taikomos vietos plėtros strategijos, procentinė dalis“ ir T23 „Sukurtos darbo vietos, įgyvendinant remiamus projektus (LEADER)“ yra susieti su priemonės „LEADER programa“ produkto rodikliais. Iki 2015 m. pabaigos pagal šią priemonę lėšų jau buvo išmokėta, tačiau stebėsenos rodikliai dar nepradėti įgyvendinti, todėl ir prie tikslo rodiklių pasiekimo dar nebuvo prisidėta.

¹⁴ 2014–2020 m. 6B tikslinės srities įgyvendinimui skirta 185 544 629 Eur.

26 lentelė. 6B tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	Tikslo rodiklio pasiekimas 2014 m.	Tikslo rodiklio pasiekimas 2015 m.	Tikslas 2023 m.
6B	Bendras gyventojų, kurie naudojami geresnėmis paslaugomis, skaičius	0	127	150 000
	T21. Kaimo gyventojų, kuriems taikomos vietos plėtros strategijos, procentinė dalis (6B tikslinė sritis)	0%	0%	100%
	Kaimo gyventojų, kuriems taikomos vietos plėtros strategijos, skaičius (6B tikslinė sritis)	0	0	1 051 768
	T22. Kaimo gyventojų, kurie naudojami geresnėmis paslaugomis / infrastruktūra, procentinė dalis (6B tikslinė sritis)	0%	0,01%	14,26%
	T23. Sukurtos darbo vietos įgyvendinant remiamus projektus (LEADER) (6B tikslinė sritis)	0	0	960

2014–2015 m. 6B tikslinei sričiai tekusios viešosios išlaidos siekė daugiau nei 56,659 tūkst. Eur. Šios paramos lėšos buvo skirtos priemonei „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ bei išmokėtos asbestinių stogų dangos keitimo projektams pagal veiklos sritį „Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą“. Buvo paremtos iš viso 42 veiklos šioje srityje, o 2014–2015 m. prie 6B tikslinės srities ir vietos plėtros kaimo vietovėse skatinimo buvo daugiausiai prisidėta, keičiant asbestinius stogus ir gerinant kaimo gyventojų gyvenamąją aplinką. Paminėtina, kad prie šios tikslinės srities prisidėjo ir pagal priemonės „LEADER programa“ veiklos sritį „Parengiamoji parama“ vietos veiklos grupėms išmokėtos lėšos, kurios buvo skirtos vietos plėtros strategijoms parengti. Viešosios išlaidos šioje srityje sudarė daugiau nei 104 tūkst. Eur.

27 lentelė. 6B tikslinės srities įgyvendinimas

M07	M07 TS 6B			
	Visos viešosios išlaidos	Pasiekimas 2015 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis
	01. Visos viešosios išlaidos (Eur)	56 659,43	71 679 577,65	0,07%
	M07 TS 6B			
	Produkto rodikliai	Pasiekimas 2015 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis
02. Bendra investicijų suma (Eur)	103 581,35	-	-	
03. Paremtų veiksmų / veiklų skaičius (7.2 punktas)	42	7 000	0,6%	
015. Gyventojų, kurie naudojami geresnėmis paslaugomis / infrastruktūra, skaičius (7.1., 7.2, 7.4, 7.5, 7.6 ir 7.7 punktai)	127	150 000	0,08%	
M19	M19 TS 6B			
	Produkto rodikliai	Pasiekimas 2015 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis
Bendros viešosios išlaidos (Eur). Parengiamoji techninė bendradarbiavimo parama (19.1 punktas)	104 971,42	500 000	21%	

6B tikslinei sričiai išmokėtos lėšos siekė 382 871 Eur ir sudarė 0,2 proc. šiai tikslinei sričiai skirtos paramos, o Europos Komisijai deklaruotos lėšos siekė 161 630 Eur ir sudarė 0,01 proc. šiai tikslinei sričiai skirtos paramos.

6C tikslinės srities įgyvendinimo analizė

Programoje numatyta, kad prie 6C tikslinės srities įgyvendinimo turėtų prisidėti priemonė M07 „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“. Iki 2015 m. pabaigos pagal šią priemonę nebuvo patvirtintų ir išmokėtų paramos lėšų. 2014–2015 m. priemonė nedarė tiesioginės įtakos 6C tikslinės srities įgyvendinimui.

28 lentelė. 6C tikslinės srities intervencijos logikos įgyvendinimas

P3 „Skatinti maisto grandinės organizavimą, įskaitant žemės ūkio produktų perdirbimą ir rinkodarą, gyvūnų gerovę ir rizikos valdymą žemės ūkyje“										
6C TS	Tikslo rodikliai	Priemonės	Patvirtinta parama 2014–2015 m., Eur	Išmokėta parama 2014–2015 m., Eur	Skirta parama 2014–2020 m., Eur	Įgyvendinimo lygis				
	T24. Kaimo gyventojų, kurie naudojami naujomis ar geresnėmis paslaugomis / infrastruktūra (IRT), procentinė dalis (6C tikslinė sritis)	M07	0	0	4 431 199	0%				
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>2014–2015 m. pasiekimas</th> <th>Tikslas 2023 m.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>0</td> <td>1,90</td> </tr> </tbody> </table>	2014–2015 m. pasiekimas	Tikslas 2023 m.	0	1,90					
2014–2015 m. pasiekimas	Tikslas 2023 m.									
0	1,90									

6C tikslinei sričiai numatytas tikslo rodiklis T24 „Kaimo gyventojų, kurie naudojami naujomis ar geresnėmis paslaugomis / infrastruktūra (IRT), procentinė dalis“, kuris yra susietas su priemonės „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ produkto rodikliu „Gyventojų, kurie naudojami nauja arba geresne IT infrastruktūra (pvz., plačiajuosčio interneto infrastruktūra), dalis“. Iki 2015 m. pabaigos šis tikslo rodiklis dar nebuvo pradėtas įgyvendinti.

29 lentelė. 6C tikslinės srities tikslo rodiklio pasiekimas

TS	Tikslo rodiklis	Tikslo rodiklio pasiekimas 2014 m.	Tikslo rodiklio pasiekimas 2015 m.	Tikslas 2023 m.
6C	T24. Kaimo gyventojų, kurie naudojami naujomis ar geresnėmis paslaugomis / infrastruktūra (IRT), procentinė dalis (6C tikslinė sritis)	0	0	1,90

2. PROBLEMAS, DARANČIOS ĮTAKĄ PROGRAMOS IR PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMO REZULTATAMS

- a) Veiksmų, kurių imtasi siekiant užtikrinti programos įgyvendinimo kokybę ir efektyvumą, aprašymas

VADOVAUJANČIOSIOS INSTITUCIJOS VEIKSMŲ ANALIZĖ

Pažymėtina, kad jau Programos įgyvendinimo pradžioje buvo atsižvelgta į Europos Audito Rūmų ir Europos Komisijos auditorių bei pačių Lietuvos institucijų pastabas ir nustatytus pažeidimus įgyvendinant 2007–2013 m. laikotarpio programą: įvesta balais grindžiama projektų atrankos sistema; sugriežtinti reikalavimai išlaidų pagrįstumui (išlaidų būtinybė ir jų vertė), Agentūra patobulino išlaidų pagrįstumo vertinimo tvarką; patobulintas įmonių dydžio (statuso) vertinimas; patvirtinta dirbtinių sąlygų nustatymo metodika; patikslinta sankcijų už reikalavimų nesilaikymą ir pažeidimus tvarka ir kt.

Įgyvendinant Programą 2014–2015 m. buvo susidurta su išorės veiksniais, kuriuos galima apibrėžti kaip nuo Programos vadovaujančios institucijos nepriklausančius veiksnius, ir vidiniais veiksniais, kuriuos galima apibrėžti kaip nuo Programos vadovaujančios institucijos priklausančius veiksnius. Šie veiksniai (problemos) neigiamai veikė (stabdė) Programos įgyvendinimą. Siekiant panaikinti šiuos veiksnius arba sušvelninti jų poveikį Programos įgyvendinimui, vadovaujančioji institucija (Žemės ūkio ministerija) ėmėsi vairių veiksmų, kuriuos apibendrinus galima suskirstyti į dvi grupes:

1. Vadovaujančioji institucija inicijavo Programos pakeitimą, kurio medžiaga 2015 m. gruodžio 8 d. buvo svarstyta Programos įgyvendinimo stebėsenos komitete ir jam pritarus pateikta Europos Komisijai, kuri 2016 m. vasario 10 d. sprendimu Nr. C(2016)923 patvirtino Programos pakeitimą. Pirmieji Programos pakeitimai buvo vykdomi siekiant patikslinti kai kurias Programos nuostatas, palengvinti smulkių ūkių finansavimo sąlygas, padidinti jaunųjų ūkininkų skaičių, sudaryti geresnes sąlygas pareiškėjams, vykdančiams verslo projektus kaimo vietovėse ir kt.
2. Vadovaujančioji institucija inicijavo Programos priemonių ir atskirų priemonių veiklų projektų atrankos kriterijų nustatymą ir/arba jų pakeitimą, atsižvelgiant į Programos socialinių partnerių pastabas bei pirmųjų Programos paramos paraiškų administravimo patirtį.

Detalūs neigiamai veikę veiksniai ir vadovaujančios institucijos taikyti atsakomieji veiksmai:

1. **2014–2015 m. mažėjo pieno supirkimo kainos:** 2014 m. sausio mėn. natūralaus pieno (4,23 proc. riebumo ir 3,22 proc. baltymingumo) supirkimo kaina buvo 364,26 Eur/t, o 2015 m. gruodžio mėn. 221,4 Eur/t. Per šį laikotarpį vidutinė natūralaus pieno supirkimo kaina sumažėjo 142,86 Eur, o tai reiškia, kad 2015 m. gruodžio mėn., lyginant su 2014 m. sausio mėn., pieno gamintojai galėjo gauti iki 39 proc. mažesnes pajamas.

Vadovaujančios institucijos veiksmai. Vadovaujanti institucija inicijavo šiuos veiksmus, siekdama sumažinti pieno supirkimo kainų mažėjimo sukeltą neigiamą poveikį:

- Atsižvelgiant į sudėtingą padėtį pieno gamybos ir perdirbimo sektoriuose ŽŪM inicijavo priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos srities „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (ar) plėtrą“ atrankos kriterijų pakeitimą. Stebėsenos komiteto 2015 m. lapkričio 12 d. posėdyje pakeisti kriterijai, panaikinant balų diferenciaciją pagal įmonės dydį (sudarytos vienodos sąlygos visiems pasinaudoti parama), taip pat sumažinti reikalavimai įgyvendinus projektą išlaikyti darbuotojus, padidinti balai skiriami už taikytas inovacijas.
- Ilgalaikiam pieno ūkio sektoriaus stabilizavimui numatyta skatinti pieno gamintojų kooperaciją. Kooperacijos skatinimui yra skirta Programos priemonė „Bendradarbiavimas“. Taip pat pagal priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ projektams galimas 20 proc. punktų didesnis paramos intensyvumas žemės ūkio kooperatyvams (iš viso iki 70 proc. gyvulininkystės sektoriuje), įgyvendinantiems kolektyvines investicijas. Nesusivienijusiems ūkininkams pagal šią priemonę parama skiriama pieno ūkiams, kurių ekonominis dydis yra didesnis kaip 8 000 Eur, jiems taikomas ir didžiausias paramos intensyvumas – 50 proc.

- Smulkiesiems pieno gamintojams sudarytos sąlygos gauti 15 tūkst. Eur dydžio investicinę paramą pagal priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritį „Parama smulkiųjų ūkių plėtrai“.
2. Po pirmųjų paraiškų rinkimo ir jų administravimo išryškėjo kvietimui skirtų lėšų ir prašomos paramos neatitikimai. Programos administravimo nuostatose numatyta, kad **paramos lėšų sumos priemonėms ir (arba) veiklos sritims negali būti tikslinamos po paraiškų surinkimo**. Toks reguliavimas apsunkina programos įgyvendinimą, nes plotinių priemonių atveju tikslus biudžetas sužinomas tik pasibaigus kvietimui teikti paraiškas. Taip pat esant per mažam vienam paraiškų rinkimui skirtam finansavimui, ne visos kokybiškos paraiškos gali gauti paramą, nes esant vienodam jų vertinimo balui yra įvedamas papildomas rangavimas.
- Vadovaujančios institucijos veiksmai.** Vadovaujanti institucija inicijavo Programos pakeitimą, kuriame numatė dvi išlygas:
- Plotinių priemonių ir arba jų veiklos sričių paraiškų rinkiniui skirtas finansavimas gali būti tikslinimas po paraiškų surinkimo.
  - Patikslinti finansavimą, kai paraiškų kokybės vertinimo balas yra vienodas, tačiau visoms joms finansuoti nepakanka kvietimui numatytų lėšų. Pakeitimais numatyta, kad finansavimą padidinus būtų galima finansuoti visus „ribinės“ grupės projektus (kurie įvertinti vienodu balų skaičiumi ir yra geros kokybės).
3. **Administracinė našta lėtina Programos projektų įgyvendinimą.** Programos rengimo metu ir tvirtinant priemonių įgyvendinimo taisykles buvo nustatyti reikalavimai, kurie padidina administracinę naštą pareiškėjui, tačiau reikšmingos naudos projektų įgyvendinimui bei spartesniam Programos tikslų pasiekimui neturi.
- Vadovaujančios institucijos veiksmai:**
- Siekiant palengvinti administracinę naštą, tenkančią projektų įgyvendintojams, buvo patvirtintas Programos bendrųjų nuostatų pakeitimas, kuriame numatytos išimties, kuomet nėra taikomas Viešųjų pirkimų įstatymas arba ministerijos nustatyta pirkimų tvarka. Išimties numatytos tam tikrais atvejais, pvz., jei perkamam objektui yra nustatytas įkainis, įdiegtas supaprastintų išlaidų apmokėjimo būdas ar paramos teikimo pobūdis yra fiksuotoji suma.
  - Atsižvelgiant į 2015 m. vykusių paraiškų rinkimų rezultatus, galima teigti, kad pagal priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritį „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ naudotą kriterijų, suteikiantį pirmumo balą ūkiams, kuriamiems nepadalintoje valdoje, sukuriama neproporcinga administracinė našta (duomenų apie valdoje esančius žemės sklypus patikrinimas užima daug laiko, o tai ilgina vertinimo procesą). Vadovaujanti institucija inicijavo priemonės veiklos srities atrankos kriterijų tikslinimą ir minėto kriterijaus atsisakymą.
4. **Nepakankamas praktinių žinių lygis Programos finansuojamuose mokymuose ir parodomuosiuose projektuose.** Patvirtintuose paramos kriterijuose buvo numatyta skirti pirmumo balus už aukštą kvalifikaciją (mokslo daktaro laipsnį). Vis dėlto aukšta kvalifikacija negarantuoja pakankamo praktinių žinių lygio.
- Vadovaujančios institucijos veiksmai.** Socialiniai partneriai pastebėjo, kad ūkininkams skirtuose mokymuose svarbiausias yra suteikiamų žinių pritaikomumas. Atsižvelgiant į tai, numatyta priemonės „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ veiklos sričių „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti“ ir „Parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai“ nuostatose prioritetą teikti ne mokslo laipsniui, bet didesnei lektoriaus arba parodomąjo projekto vadovo patirčiai (žinių sklaidos patirčiai).
5. **Galimi siekiai neskaidriai pasinaudoti Programos paramos lėšomis.** Paraiškų administravimo metu pastebėta (identifikuota rizika) galimi fiktyvūs bandymai įsteigti žemės ūkio kooperatines bendroves arba organizuoti kolektyvinių investicijų projektus.
- Vadovaujančios institucijos veiksmai.** Įvertinus pirmųjų paramos paraiškų teikimo rezultatus ir siekiant apriboti riziką, susijusią su fiktyviai kuriamų naujų pripažintų žemės ūkio kooperatinių bendrovių (kooperatyvų) investicinei paramai gauti procesu, buvo panaikintos pripažintiems žemės ūkio kooperatyvams taikytos išimties pagal priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritis „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ ir „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą,

rinkodarą ir (ar) plėtrą“. Taip pat įvertinus galimas piktnaudžiavimo rizikas, kuomet fiktyviai siekiama pasididinti paramos intensyvumą (pastarasis yra didesnis kolektyvinių investicijų atveju), patikslintas kolektyvinių investicijų apibrėžimas, pagal kurį kolektyvinėmis investicijomis laikomos tik tokios investicijos, kurios yra daromos kooperacijos pagrindu (jungtinės veiklos pagrindu atliekamos investicijos nelaikomos kolektyvinėmis investicijomis).

6. ***Neadekvatūs (pertekliniai) reikalavimai paramai gauti.*** Rengiant Programą buvo nustatyti per griežti (pertekliniai) reikalavimai, kurių vykdymas apsunkina sklandų Programos įgyvendinimą.

Vadovaujančios institucijos veiksmai. Priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos srities „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ nuostatose numatyta, kad jaunojo ūkininko įsikūrimo procesą sudaro 3 etapai, iš kurių vienas yra minimalios ūkininkavimo pradmenų programos baigimas. 2015 m. vykęs paraiškų rinkimas parodė, kad dalis pareiškėjų kreipėsi dėl paramos jau turėdami reikiamų profesinių įgūdžių bei kompetencijos, todėl reikalavimas baigti minėtą programą yra perteklinis. Atsižvelgiant į tai, vadovaujanti institucija inicijavo priemonės nuostatų pakeitimą, kuriame numatyta išimtis dėl pradmenų programos baigimo.

7. ***Nepakankamai tikslios paramos tinkamumo sąlygos.*** 2015 m. po pirmųjų paraiškų rinkimo buvo pastebėta, kad kai kurių priemonių tinkamumo sąlygos yra nepakankamai tikslios ir dėl to gali būti nepasiekti Programos tikslai bei neefektyviai panaudotos paramos lėšos.

Vadovaujančios institucijos veiksmai. Vadovaujanti institucija inicijavo priemonių ir (arba) veiklos sričių paramos tinkamumo sąlygų pakeitimus:

- Buvo patikslintos priemonės „Žemės ūkio produktų ir maisto produktų kokybės sistemos“ veiklos srities „Parama pirmą kartą dalyvaujantiems kokybės sistemose“ tinkamumo gauti paramą sąlygos priemonės įgyvendinimo taisyklėse, įrašant: duonos, pyrago ir miltinės konditerijos gamininius, taip pat bičių produktus (išskyrus medų, ir jų mišinių maisto produktus).
- Atsižvelgiant į tai, kad paslaugų teikimas pasižymi mobilumu, buvo pakeistos priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sričių „Parama ekonominės veiklos pradžia kaimo vietovėse“ ir „Parama investicijoms, skirtoms ne žemės ūkio veiklai kurti ir plėtoti“ veiklos „Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai“ tinkamumo sąlygos, numatant galimybę paslaugas teikti ir mieste, ir kaime. Taip pat papildyti tinkamumo reikalavimai sąlyga, kad nekilnojamasis turtas, į kurį planuojama investuoti įgyvendinant verslo planą, turi būti kaimo vietovėje.
- Siekiant efektyviau panaudoti paramą ir spręsti problemas, susijusias su neigiamu ūkių gamybinės veiklos (mėslo ir biologinių atliekų) poveikiu aplinkai, buvo patikslintos priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos srities „Parama investicijoms, skirtoms ne žemės ūkio veiklai kurti ir plėtoti“ veiklos „Parama biodujų gamybai iš žemės ūkio ir kitų atliekų“ tinkamumo sąlygos. Vadovaujančios institucijos inicijuoti patikslinimai susiję su siekiu, kad atrenkant projektus prioritetas būtų teikiamas tokiems pareiškėjams, kurie numato perdirbti didesnę mėslo ir kitų biologiškai skaidžių atliekų kiekį, o ne tiems, kurie augina didesnę kiaulių ar kitų gyvulių ir paukščių kiekį, tačiau, pavyzdžiui, ketina perdirbti tik nedidelį kiekį biologiškai skaidžių atliekų.
- Įvertinus Lietuvos kaimo plėtos 2007–2013 metų programos patirtį ir patirtį po pirmojo paraiškų surinkimo pagal naujojo laikotarpio Programą, buvo identifikuotas poreikis patikslinti priemonės „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos srities „Investicijos, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė“ tinkamumo sąlygas. Siekiant geresnių rezultatų priemonės tinkamumo kriterijai buvo papildyti nauju tinkamumo kriterijumi, pagal kurį rekreacinės miško infrastruktūros įrengimas remiamas tik tam skirtuose miško plotuose, t. y. 2 B grupės (rekreaciniuose) miškuose. Taip pat papildyti ir pirmumo kriterijai, kuriuose numatyta, kad pirmenybė bus teikiama jaunuolynų ugdymui.
- Atsižvelgiant į Aplinkos ministerijos pastabas, Vadovaujanti institucija inicijavo priemonės „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos srities „Investicijos į miškininkystės technologijas“ tinkamumo sąlygų pakeitimą, kuriame nustatytas ne maksimalus remiamas miško valdos, bet miško medelyno plotas. Šis tinkamumo sąlygų pakeitimas labiau atitinka norimą pasiekti Programos tikslą.

- Buvo patikslintos priemonės „Bendradarbiavimas“ veiklos srities „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ nuostatos, kuriose numatyta, kad parama gali būti skiriama labai mažoms įmonėms, kurios veikia ne trumpiau kaip dvejus metus.
8. **Didelis Programos priemonės populiarumas ir sąlyginai maža paramos sklaida.** 2015 m. pasibaigus pirmajam paraiškų rinkimui pagal kai kurias priemones ir (arba) veiklos sritis prašomos paramos suma viršijo priemonei ir (arba) veiklos sričiai skirtą finansavimą. Dėl šios priežasties gali būti neužtikrinta pakankama paramos sklaida.
- Vadovaujančios institucijos veiksmai.** Siekdama didinti paramos sklaidą, vadovaujančioji institucija inicijavo kai kurių priemonių maksimalios paramos sumos peržiūrėjimą ir sumažinimą. Šiais veiksmais buvo siekiama užtikrinti pakankamą paramos sklaidą, t. y. kad kuo daugiau potencialių paramos gavėjų galėtų pasinaudoti Programos teikiamomis paramos galimybėmis.
- Buvo inicijuotas priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos srities „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ nuostatų pakeitimas, kuriuo sumažinta maksimali paramos suma nuo 50–60 tūkst. Eur iki 40 tūkst. Eur.
  - Vadovaujanti institucija inicijavo priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos srities „Parama ekonominės veiklos pradžia kaimo vietovėse“ nuostatų pakeitimą – paramos suma vienam pareiškėjui nuo 50 tūkst. Eur sumažinta iki 40 tūkst. Eur.
9. **Galimas Programos paramos gavėjų patirtų išlaidų perkompensavimas arba nepakankamas kompensavimas.** Programos rengimo metu dėl naujausių duomenų stokos buvo netiksliai apskaičiuotos kompensacinės išmokos arba nepakankamai tiksliai nustatytas kompensavimo intensyvumas.
- Vadovaujančios institucijos veiksmai.** Vadovaujanti institucija, remdamasi naujausiais duomenimis ir nepriklausomų ekspertų skaičiavimais, patikslino kompensacijų dydžius – buvo atliktas priemonės „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių“ išmokų dydžio ir valdos plotų ribinio dydžio, nuo kurio taikomas proporcingas išmokų mažinimas ir (arba) keitimas, perskaičiavimas. Remiantis naujausiais skaičiavimais numatyta, kad išmokos dydis sudaro 80 proc. prarastų pajamų ir papildomų išlaidų. Taip pat pakoreguoti paramos kiekių dydžiai, viršijantys nustatytą valdos plotinį ribinį dydį.
10. **Nepakankamas paramos intensyvumas, kuris mažina potencialių paramos gavėjų dalyvavimą.**
- Vadovaujančios institucijos veiksmai.** Remiantis socialinių partnerių pastabomis, vadovaujanti institucija inicijavo paramos intensyvumo pakeitimus:
- Programos pakeitimu buvo diferencijuotas priemonės „LEADER programa“ veiklos srities „Parama vietos projektams įgyvendinti pagal vietos plėtros strategiją“ paramos intensyvumas vietos verslo projektams pagal pareiškėjų tipą.
  - Nustatytas priemonės „Bendradarbiavimas“ veiklos sričių „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ ir „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“ projekto verslo plano įgyvendinimo išlaidoms paramos intensyvumas (60 proc.).

STEBĖSENOS KOMITETO VEIKSMŲ ANALIZĖ

Programos Stebėsenos komiteto funkcijos ir pareigos yra apibrėžtos 2013 m. gruodžio 17 d. Europos parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 1303/2013, 2014 m. sausio 7 d. Europos Komisijos deleguotame reglamente (ES) Nr. 240/2014 dėl Europos struktūrinių ir investicinių fondų Europos partnerystės elgesio kodekso ir taip pat Programos administravimo taisyklėse.

Svarbiausia Stebėsenos komiteto funkcija – tikrinti Programos pažangą, veiklos rezultatus, įgyvendinimo veiksmingumą ir jos indėlį į Partnerystės sutartį. Programos Stebėsenos komitetas nagrinėja visus klausimus, turinčius poveikį Programos įgyvendinimui, taip pat mažiausiai vieną kartą per metus komitetas apžvelgia įgyvendinimo pažangą siekiant Programos tikslų, prieš pateikiant Europos Komisijai tvirtina metines Programos įgyvendinimo ataskaitas, įvertina Programos ir jos vertinimo plano įgyvendinimo pažangą. Stebėsenos komitetui taip pat pavesta per 4 mėn. nuo Programos pakeitimo pateikti nuomonę dėl finansuojamų veiksmų atrankos kriterijų, kurie patikslinami atsižvelgiant į programavimo poreikius.

Programos Stebėsenos komiteto institucinė sudėtis Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu buvo patvirtinta 2014 m. liepos 22 d., o 2014 m. spalio 2 d. Žemės ūkio ministro įsakymu patvirtinta personalinė komiteto sudėtis. Stebėsenos komitetą sudaro 30 Lietuvos vykdomosios valdžios (LR Vyriausybės, ministerijų ir įstaigų) ir su Programos įgyvendinimu susijusių asocijuotų struktūrų ir socialinių partnerių (Lietuvos pramoninkų konfederacijos, Lietuvos žemės ūkio rūmų, Lietuvos universitetų rektorijų kolegijos, Lietuvos kaimo bendruomenių sąjungos, Lietuvos verslo konfederacijos, Aplinkosaugos koalicijos ir kitų) atstovų.

Stebėsenos komitetas savo veikloje vadovaujasi darbo reglamentu, kurio naujausia versija buvo patvirtinta 2015 m. balandžio 17 d. Stebėsenos komiteto posėdžio metu. 2014–2015 m. įvyko 10 Programos Stebėsenos komiteto posėdžių, iš kurių 7 posėdžiai – per 2015 m. Per 2004–2015 m. laikotarpį įvyko 3 posėdžiai iki Programos patvirtinimo (Europos Komisija sprendimu Nr. C(2015)842 Programą patvirtino 2015 m. vasario 13 d.). 2014–2015 m. Stebėsenos komitetas daugiausia dėmesio skyrė Programos priemonių ir jos atskirų veiklos sričių projektų atrankos kriterijų svarstymui ir tvirtinimui. 2015 m. po Europos Komisijos pastabų buvo patvirtintas Stebėsenos komiteto darbo reglamentas, taip pat patvirtinta Programos informavimo ir viešinimo strategija. 2015 m. pabaigoje, atsižvelgiant į pirmųjų Programos paraiškų administravimo patirtį, Stebėsenos komitetas svarstė ir tvirtino priemonių ar jos veiklos sričių atrankos kriterijų pakeitimus, pritarė Programos pakeitimui, kuris 2015 m. gruodžio 30 d. pateiktas Europos Komisijai.

Stebėsenos komiteto priimtų sprendimų (veiksmų) apžvalga:

- 2014-11-04** posėdžio metu:
  - Patvirtintas Programos Stebėsenos komiteto laikinasis darbo reglamentas.
  - Analizuotas Programos rengimo ir derinimo procesas, posėdžio metu išsakytos pastabos dėl ES struktūrinių fondų ir EŽŪFKP priemonių takoskyrų, atsižvelgiant į socialinių partnerių pastabas numatyta siekti panaudojant EŽŪFKP lėšas rekonstruoti vietinės reikšmės kelius kaimo vietovėse. Apsvarstyta galimybė EŽŪFKP lėšų dalį paskirstyti panaudojant Regionines plėtros tarybas.
- 2014-11-20** posėdis buvo organizuojamas raštiškos apklausos būdu. Posėdžio metu patvirtinti priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos srities „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ projektų atrankos kriterijai ir priemonės „LEADER programa“ veiklos srities „Parengiamoji parama“ projektų atrankos kriterijai.
- 2014-11-28** posėdis buvo organizuojamas raštiškos apklausos būdu. Posėdžio metu pakeisti priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos srities „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ projektų atrankos kriterijai – numatyta skirti didesnius balus už ūkio ekonominį efektyvumą, taip pat dalyvavimą kooperatyvų veikloje, atsisakyta balų skyrimo už ūkio narystę ūkio produktų gamintojų asociacijose.
- 2015-02-19** posėdžio metu:

- Patvirtintas Stebėsenos komiteto darbo reglamentas.
- Apsvarstyti, patikslinti ir patvirtinti Programos priemonės „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ veiklos srities „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti“ projektų atrankos kriterijai, priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos srities „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ projektų atrankos kriterijai, priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos srities „Parama smulkiems ūkiams“ projektų atrankos kriterijai, priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos srities „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ projektų atrankos kriterijai, priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos srities „Parama pelno nesiekiančioms investicijoms“ veiklos „Meldinių nendrinukių populiacijos buveinių išsaugojimas“ projektų atrankos kriterijai, priemonės „Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemos“ projektų atrankos kriterijai, priemonės „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ veiklos srities „Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą“ veiklos „Parama vietiniams keliams“ projektų atrankos kriterijai.

5. **2015-04-17** posėdžio metu:

- Po Europos Komisijos pastabų buvo patvirtintas atnaujintas Stebėsenos komiteto darbo reglamentas. Jame iki 10 darbo dienų prailgintas terminas, per kurį vadovaujanti institucija turi išsiųsti kvietimą ir medžiagą komiteto posėdžiui. Taip pat posėdžio metu nutarta, kad rašytinė apklausa bus rengiama tik išskirtiniais atvejais, o esminiai klausimai nagrinėjami tik Stebėsenos komiteto posėdžių metu.
- Po diskusijų ir alternatyvų svarstymo buvo patvirtinti Programos priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos srities „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą“ projektų atrankos kriterijai, priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos srities „Žemės ūkio ir miškininkystės plėtros, modernizavimo ar pritaikymo infrastruktūra“ veiklos „Parama žemės ūkio vandentvarkai“ projektų atrankos kriterijai, priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos srities „Parama miškų infrastruktūrai gerinti“ projektų atrankos kriterijai, priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos „Parama biodujų gamybai iš žemės ūkio ir kitų atliekų“ projektų atrankos kriterijai, priemonės „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ veiklos srities „Parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį“ veiklos „Tradicinių amatų centrų plėtra“ projektų atrankos kriterijai, priemonės „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos srities „Miško veisimas“ projektų atrankos kriterijai, priemonės „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos srities „Miškams padarytos žalos prevencija ir atlyginimas“ projektų atrankos kriterijai, priemonės „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos srities „Investicijos, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė“ projektų atrankos kriterijai ir priemonės „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos srities „Investicijos į miškininkystės technologijas“ projektų atrankos kriterijai.

6. **2015-06-19** posėdžio metu:

- Patvirtinti Programos priemonės „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ veiklos srities „Parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai“ atrankos kriterijai, priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos srities „Parama investicijoms į žemės ūkio ir miškininkystės infrastruktūros plėtrą ir pritaikymą“ veiklos „Parama žemės konsolidacijai“ atrankos kriterijai, priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos srities „Parama ekonominės veiklos pradžiai kaimo vietovėse“ atrankos kriterijai, priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos srities „Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai“ atrankos kriterijai, priemonės „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ veiklos srities „Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą“ atrankos kriterijai, priemonės „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ veiklos srities „Parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį“ atrankos kriterijai, priemonės „Bendradarbiavimas“ veiklos srities „Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti“ atrankos kriterijai, priemonės „Bendradarbiavimas“ veiklos srities „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ atrankos kriterijai, priemonės „Bendradarbiavimas“ veiklos srities „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“ atrankos kriterijai, priemonės „LEADER programa“ veiklos srities „VVG bendradarbiavimo projektų

rengimas ir įgyvendinimas“ kriterijai, priemonės „Techninė pagalba“ veiklos srities „Lietuvos kaimo tinklas“ atrankos kriterijai

- Patvirtinta Programos Informavimo ir viešinimo strategija. Patvirtinta ataskaita pateikta Europos Komisijai pastaboms.
7. **2015-09-11** posėdžio metu buvo apsvaistyti ir patvirtinti Programos priemonės „Investicijos į materialųjį turta“ veiklos srities „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (ar) plėtra“ atrankos kriterijai, priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos srities „Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai“ atrankos kriterijai, priemonės „Bendradarbiavimas“ veiklos srities „Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti“ atrankos kriterijai ir priemonės „Lietuvos kaimo tinklas“ atrankos kriterijai.
  8. **2015-10-16** posėdis buvo organizuojamas raštiškos apklausos būdu. Posėdžio metu buvo pritarta Programos priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos srities „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ atrankos kriterijų keitimui. Priemonės atrankos kriterijai buvo pirmą kartą patvirtinti 2015 m. vasario 19 d., tačiau atsižvelgiant į 2015 metų balandžio mėnesį vykusio paramos paraiškų surinkimo patirtį bei Programoje numatytus atrankos principus spalio 16 d. posėdžio metu buvo padidintas privalomas atrankos balų skaičius nuo 35 iki 50.
  9. **2015-11-12** posėdis buvo organizuojamas raštiškos apklausos būdu. Šio posėdžio metu Stebėsenos komitetas priėmė sprendimą pakeisti „Investicijos į materialųjį turta“ veiklos srities „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (ar) plėtra“ atrankos kriterijus, kurie buvo patvirtinti 2015 m. rugsėjo 11 d. Stebėsenos komiteto posėdžio metu. Pakeitimai priimti atsižvelgiant į tai, kad 2015 m. pagal šią priemonės veiklos sritį buvo renkamos tik pieno perdirbimo ir (arba) rinkodaros sektoriaus paraiškos ir siekiant nepažeisti konkurencingumo principo numatyta balus skirti neatsižvelgiant į įmonės dydį. Atsižvelgiant į sudėtingą padėtį, susidariusią pieno gamybos ir perdirbimo sektoriuose, buvo sumažinti reikalavimai įgyvendinus projektą išlaikyti darbuotojus, padidinti balai skiriami už taikytas inovacijas.
  10. **2015-12-08** posėdžio metu:
    - Atsižvelgiant į pirmųjų paraiškų administravimą patirtį, socialinių partnerių pastabas ir pasiūlymus buvo apsvaistyti ir patvirtinti Programos pakeitimai. Patvirtinti Programos pakeitimai pateikti Europos Komisijai.
    - Svarstytas, bet nepatvirtintas Programos 2016 m. informavimo ir viešinimo planas. Planas Stebėsenos komiteto narių kritikuotas kaip pernelyg ambicingas ir neproporcingas skirtam finansavimui.

b) Programos kokybės ir efektyvumo užtikrinimo priemonės

2014–2015 m. įgyvendinant Programą supaprastintų išlaidų apmokėjimas buvo taikomas ir išmokėtų lėšų dalis, kuriai buvo pritaikytas šis būdas, siekė 1 182 515 Eur, t. y. 0,05 proc. visos Programos įgyvendinimui skirtos paramos.

30 lentelė. Supaprastintas išlaidų apmokėjimas

Supaprastintas išlaidų apmokėjimas (SIA) ¹⁵			
	KPP skirta suma, iš viso [EŽŪFKP], Eur	Lėšų dalis, kurioms planuojama taikyti supaprastintą išlaidų apmokėjimo būdą 2014–2020 m., Eur	Išmokėtų lėšų dalis, kurioms pritaikytas supaprastintas išlaidų apmokėjimo būdas 2014–2015 m. (kumuliaciniai duomenys), Eur
Iš viso	1 977 771 625,1 [1 613 088 240]	[bus apskaičiuota automatiškai SFC pagal KPP duomenis] ¹⁶	1 182 515,5

¹⁵ Pagal CPR straipsnį 67(5), supaprastinta sąnaudų apskaita yra skirta vieneto įkainių normomis grindžiamoms išmokoms, fiksuoto dydžio išmokoms, vienkartinėms išmokoms ir kitoms specifinėms pagal nurodyto straipsnio e dalį išmokoms, pavyzdžiui, verslo pradžia skirtai vienkartinėms išmokoms, augintojų organizacijoms skirtoms fiksuoto dydžio išmokoms ir kitoms su plotu bei su gyvuliais susijusioms vieneto įkainių normomis grindžiamoms išmokoms.

¹⁶ 100% of measures 06, 09, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 18.

Nuo 2015 m. birželio 1 d. pradėjo veikti elektroninės paslaugos informacinėje sistemoje ŽŪMIS, kur pareiškėjai ir paramos gavėjai gali teikti paraiškas investicinei paramai gauti, mokėjimo prašymus, projektų įgyvendinimo ataskaitas, naudotis kitomis informacinės sistemos teikiamomis galimybėmis. ŽŪMIS yra bendras kelių institucijų projektas, kurio valdytojas – ŽŪM, tvarkytojas – Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras, o elektronines paslaugas teikia ne tik NMA, bet ir VŠĮ „Ekoagros“ bei Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba. Paminėtina, kad elektroniniu būdu gauti dokumentai greičiau patikrinami, nes dalis duomenų gaunama tiesiogiai iš atitinkamų valstybės ir žinybinių registrų bei valstybės informacinių sistemų, todėl ŽŪMIS ši informacija atsiranda automatiškai.

Paraiškas elektroniniu būdu 2015 m. buvo galima pateikti pagal šias priemones:

- Pagal priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritis „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ ir „Parama smulkiesiems ūkiams“ bei pagal veiklos sritis „Parama investicijoms į žemės ūkio ir miškininkystės infrastruktūros plėtrą ir pritaikymą“ veiklą „Žemės ūkio vandentvarka“¹⁷;
- Pagal priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritį „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“¹⁸;
- Pagal priemonės „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos sritį „Miško veisimas“.

Pildant elektroninę paraiškos formą, daroma mažiau klaidų, nes klaidingai suvedęs informaciją ar nepateikęs reikiamų dokumentų pareiškėjas informuojamas apie klaidą ir negali pateikti elektroninės paraiškos, kol klaida nebus ištaisyta.

Lentelėje pateikiami duomenis apie investicinių priemonių paraiškas ir mokėjimo prašymus bei plotinių priemonių paraiškas. Elektroniniu būdu surinktose investicinių priemonių paraiškose prašomas finansavimas iš EŽŪFKP siekė apie 3,886 mln. Eur, o mokėjimo prašymuose esanti EŽŪFKP lėšų dalis – 105 tūkst. Eur. Plotinių priemonių paraiškose prašomas finansavimas iš

31 lentelė. Elektroninis paraiškų valdymas

Elektroninis paraiškų valdymas		
Investicinės priemonės	Skaičius	EŽŪFKP lėšų dalis, Eur
Paraiškos	85	3 886 512
Mokėjimų prašymai	35	105 306
Plotinės priemonės		
Paraiškos	89 023	68 735 262

¹⁷ Paminėtina, kad paraiškos žemės ūkio vandentvarkos projektams buvo renkamos nuo 2015 m. rugpjūčio 3 d. iki rugsėjo 30 d., o galimybė teikti elektronines paraiškas buvo sukurta nuo rugpjūčio 31 d.

¹⁸ Paraiškos jaunųjų ūkininkų įsikūrimui 2015 m. buvo renkamos du kartus, o galimybė teikti elektronines paraiškas buvo sudaryta antrojo paraiškų rinkimo metu, kuris vyko nuo 2015 m. lapkričio 16 d. iki gruodžio 18 d.

3. VEIKSMAI, KURIŲ IMTASI VYKDANT TECHNINĖS PAGALBOS IR PROGRAMOS VIEŠINIMO REIKALAVIMUS

- a) Veiksmai, kurių imtasi kuriant nacionalinį kaimo tinklą ir užtikrinant jo veikimą, taip pat nacionalinio kaimo tinklo veiksmų plano įgyvendinimo stadija

Veiksmai, kurių imtasi įgyvendinant techninės pagalbos reikalavimus

Techninė pagalba skirta užtikrinti veiksmingą, efektyvų Programos rengimą, valdymą, įgyvendinimą, stebėseną, vertinimą, skundų nagrinėjimą, plačiosios visuomenės, įskaitant galimų ir esamų paramos gavėjų informavimą ir viešinimą apie Programos, finansuojamos EŽŪFKP ir nacionalinio biudžeto lėšomis, vaidmenį, strateginius sprendimus, paramos administravimo tvarką ir jos pasikeitimus, geruosius pavyzdžius, pasiekimus žemės ūkyje, miškų ūkyje ir kaimo plėtroje bei užtikrinti paramos administravimo ir jos panaudojimo skaidrumą ir viešumą. Tokiu būdu sudaromos sąlygos efektyviau ir kokybiškiau įgyvendinti Programą, stiprinti šios Programos poveikį Lietuvoje.

2014–2020 m. parama techninei pagalbai teikiama, įgyvendinant tris veiklos sritis: 1) Programos įgyvendinimas; 2) Programos informavimas ir viešinimas; 3) Lietuvos kaimo tinklas. 2014–2020 m. techninei pagalbai skirtos paramos lėšos siekia 67 439 447 Eur.

2014 m. pagal priemonės pirmąją ir antrąją veiklos sritis buvo gautos 5 paraiškos, kuriose prašomos paramos suma siekė beveik 20 781 158 Eur. Pagal pirmąją veiklos sritį „Programos įgyvendinimas“ buvo gautos trys paraiškos (iš visų trijų galimų paramos gavėjų – ŽŪM, NMA ir ŽŪIKVC), o pagal antrąją veiklos sritį „Programos informavimas ir viešinimas“ – 2 paraiškos (ŽŪM ir NMA). Paminėtina, kad visa prašomos paramos suma buvo patvirtinta, o 2014 m. pagal pirmąją veiklos sritį buvo išmokėta 893 639 Eur paramos.

2015 m. paraiškos nebuvo renkamos, o buvo įgyvendinami pradėti vykdyti projektai pagal pirmąsias dvi veiklos sritis. Pagal trečiąją veiklos sritį – Lietuvos kaimo tinklas – paraiškos tinklo narių projektams 2014–2015 m. nebuvo renkamos. Per 2015 m. buvo išmokėta daugiau nei 8 532 981 Eur paramos. Paminėtina, kad bendra 2014–2015 m. techninei pagalbai išmokėtų lėšų suma siekė 9 426 621 Eur ir sudarė 14 proc. viso priemonės įgyvendinimui skirto finansavimo.

PIRMOSIOS VEIKLOS SRITIES ĮGYVEDNINIMAS

2014 m. spalio 29 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-800 buvo patvirtintas pirmosios veiklos srities „Programos įgyvendinimas“ finansinis planas, kuriame numatytos ŽŪM ir NMA skirtos lėšos. Šiame plane įtvirtinta, kad ŽŪM skirtas finansavimas 2014–2020 m. sieks 10 157 808 Eur, o NMA – 42 582 626 Eur. Bendras pirmajai veiklos sričiai šioms dviem institucijoms skirtas finansavimas siekia beveik 53 mln. Eur.

2014 m. buvo pateiktos 3 paraiškos dėl projektų pagal pirmąją veiklos sritį įgyvendinimo. Siekdamas užtikrinti efektyvų, veiksmingą ir teisingą Programos valdymą, įgyvendinimą ir priežiūrą, ŽŪM, NMA ir ŽŪIKVC įgyvendina po vieną techninės pagalbos projektą. ŽŪM ir NMA projektai pradėti įgyvendinti 2014 m. pabaigoje, o ŽŪIKVC projektas – nuo 2015 m. Paminėtina, kad 2014–2015 m. pagal pirmąją veiklos sritį buvo išmokėta daugiau nei 8 080 404 Eur paramos, o tai sudarė 15 proc. visos pirmajai veiklos sričiai skirtos paramos sumos.

2014 m. ŽŪM pradėjo įgyvendinti projektą „Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos valdymas, priežiūra ir kontrolė“. Projekto tikslas – užtikrinti tinkamą su Programos valdymu, stebėseną, vertinimu, kontrole bei auditu susijusių ŽŪM funkcijų įgyvendinimą. Įgyvendinant projektą, samdomi valstybės tarnautojai ir darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartis ir visą ar dalį darbo laiko skiriantys su Programos įgyvendinimu susijusiam darbui, apmokamos darbuotojų išlaikymo išlaidos, darbuotojų dalyvavimas įvairiuose Europos Komisijos organizuojamuose komitetų, darbo grupių posėdžiuose, seminaruose, konferencijose. Siekiant užtikrinti tinkamą Programos valdymą, taip pat atliekami tyrimai, studijos, perkamos ekspertų, vertinimo, sertifikavimo ir kt. paslaugos, organizuojami seminarai, konferencijos.

2014 m. NMA taip pat pradėjo įgyvendinti projektą pagal priemonės „Techninė pagalba“ pirmąją veiklos sritį „Programos įgyvendinimas“. Projekto tikslas – efektyviai, kokybiškai ir skaidriai administruoti programos priemones, vykdant Nacionalinei mokėjimo agentūrai prie Žemės ūkio ministerijos priskirtas funkcijas. Kokybiškam priemonių administravimui yra būtini žmogiškieji išteklių – valstybės tarnautojai ir

darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartis, kurie atlieka funkcijas, tiesiogiai susijusias su Programos įgyvendinimu. Paraiškų administravimui, patikroms vietoje atlikti bei kitoms funkcijoms, būtinoms skaidriai ir efektyviai administruoti Programos priemonės, reikalingas ne tik kvalifikuotas personalas bet ir išorinių ekspertų paslaugos, moderni programinė ir techninė įranga, automobiliai ir kitos priemonės.

ANTROSIOS VEIKLOS SRITIES ĮGYVEDNINIMAS

ŽŪM informavimo ir viešinimo veiklą vykdo vadovaudamasi Programos viešinimo strategija ir pasitelkdama NMA bei Lietuvos kaimo tinklą. Paminėtina, kad Lietuvos kaimo tinklas vykdo komunikacijos veiklas, numatytas komunikacijos plane. Komunikacijos planas yra sudėtinė Lietuvos kaimo tinklo veiksmų programos dalis ir papildo ŽŪM vykdomas informavimo ir viešinimo veiklas, numatytas Programos viešinimo strategijoje. Aktyvesnis Lietuvos kaimo tinklo vaidmuo viešinant Programą yra viena iš svarbių 2014–2020 m. naujovių. Strategijai įgyvendinti rengiami kasmetiniai informavimo ir viešinimo planai pagal viešinimo strategijoje numatytus etapus.

2014 m. buvo pateiktos 2 paraiškos dėl projektų pagal priemonės „Techninė pagalba“ antrąją veiklos sritį „Programos informavimas ir viešinimas“ įgyvendinimo. Siekdamos užtikrinti efektyvų Programos viešinimą ir visuomenės informavimą apie paramą kaimo plėtrai ir jos teikiamas galimybes, administruojamų priemonių tikslus, turinį, tvarką, įgyvendinimo eigą, pasiekimus ŽŪM ir NMA įgyvendina po vieną projektą. Abiejų institucijų projektai pradėti vykdyti 2015 m. Paminėtina, kad 2014–2015 m. pagal antrąją veiklos sritį buvo išmokėta 1 346 216 Eur paramos lėšų, o tai sudarė apie 13 proc. visos antrajai veiklos sričiai skirtos paramos sumos.

2015 m. ŽŪM pradėjo įgyvendinti projektą „Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos informavimas ir viešinimas“. Projekto tikslas – pasitelkiant įvairius informavimo ir viešinimo veiksmus, efektyviai skleisti informaciją apie kaimo plėtros procesus, paramos galimybes žemės ūkiui, miškų ūkiui ir kaimo plėtrai bei informuoti visuomenę apie Programos lėšomis įgyvendintus pasiekimus. Įgyvendinant projektą, organizuojamas informacijos viešinimas ir pasitelkiamos tokios žiniasklaidos priemonės kaip televizija, radijas, spauda, internetas, taip pat rengiami informaciniai renginiai, seminarai ir konferencijos ūkininkams, socialiniams partneriams ir kitoms tikslinėms grupėms, organizuojami informaciniai renginiai viešosios informacijos rengėjams ir žiniasklaidos atstovams, leidžiami ir platinami įvairūs leidiniai apie Programą ir kt.

2015 m. NMA pradėjo įgyvendinti projektą pagal priemonės „Techninė pagalba“ antrąją veiklos sritį „Programos viešinimas ir informavimas“. Projekto tikslas – objektyvios ir tikslios informacijos sklaidimas apie EŽŪFKP tikslinėms auditorijoms. NMA, vykdydama jai pavestas Programos viešinimo funkcijas, informuoja visuomenę ir galimus pareiškėjus bei paramos gavėjus pasiekiamais būdais – teikia informaciją ir prisideda formuojant pozityvią nuomonę apie kaimo plėtrai teikiamos paramos panaudojimo galimybes ir poveikį. Paramai viešinti naudojamos įvairios komunikacijos priemonės: informacijos viešinimas internetu, per radiją, televiziją, spaudą, informacinių renginių organizavimas, informacinių, vizualinių, reklaminių, techninių priemonių naudojimas, atliktų studijų, tyrimų rezultatų viešinimas, informaciniai leidiniai, vieši pristatymai, informacinio, mokomojo pobūdžio renginiai, susitikimai, seminarai paramos panaudojimo 2014–2020 m. tematika visuomenei, socialiniams-ekonominiams partneriams, paramą administruojančiomis institucijomis, žiniasklaidos atstovams ir kt. Numatoma atlikti visuomenės nuomonės ir žinojimo apie EŽŪFKP paramą tyrimus, padėsiančius išsiaiškinti Lietuvos gyventojų nuomonę ir atsižvelgti į ją planuojant bei įgyvendinant visuomenės informavimo veiksmus.

Paramos gavėjai, kurių projektai finansuojami pagal Programą, privalo viešinti šią paramą, vadovaudamiesi Suteiktos paramos pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programą viešinimo taisyklėse¹⁹ numatytais reikalavimais. Šiose taisyklėse įtvirtinti paramos gavėjų išpareigojimai, reikalavimai viešinimo priemonėms, didžiausios išlaidų viešinimo priemonėms sumos, taip pat numatytos sankcijos už viešinimo reikalavimų nesilaikymą. Įpareigojant paramos gavėjus viešinti paramą, siekiama visuomenei suteikti informacijos apie ES paramos fondų prieinamumą ir skaidrumą bei pažymėti ES indėlį, formuojant žemės ūkio ir kaimo plėtros politiką.

¹⁹ 2014 m. gruodžio 3 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymas Nr. 3D-925 „Dėl Suteiktos paramos pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programą viešinimo taisyklių patvirtinimo“.

Veiksmai, kurių imtasi kuriant nacionalinį kaimo tinklą (valdymo struktūra ir tinklo palaikymo skyrius)

Programoje nustatyta, kad 2014–2020 m., įgyvendinant ES Reglamento Nr. 1305/2013 54 straipsnį, bus naudojama 2007–2013 m. finansiniu laikotarpiu sukurta Lietuvos kaimo tinklo (toliau – Tinklas) organizacinė struktūra, tęsiama Tinklo veikla, kaimo plėtros dalyvių ir kitų viešųjų juridinių asmenų narystė jame. Užtikrindamas sklandų perėjimą į 2014–2020 m. programinį laikotarpį ir Tinklo veiklos tęstinumą, Tinklo sekretoriatas 2015 m. rugsėjo mėnesį inicijavo esamų Tinklo narių elektroninę apklausą dėl jų ketinimų toliau dalyvauti Tinklo veikloje. Tinklo nariui išreiškus ketinimą 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu dalyvauti Tinklo veikloje, jo narystė Tinkle buvo tęsiama. Apklausos duomenimis, narystę Tinkle pratęsė 330 narių. Daugiau kaip 62 proc. jų sudaro kaimo bendruomenės (207 nariai), kt. nariai: nacionalinės organizacijos (41), regioninės organizacijos (60), mokslo institucijos (20) ir konsultavimo institucijos (2). Narystė atvira, siekiama jos neformalizuoti.

Veiksmai, kurių imtasi įgyvendinant nacionalinio kaimo tinklo veiksmų planą ir dabartinė situacija

2015 m. pabaigoje parengti dokumentų, reikalingų sukurti Lietuvos kaimo tinklo veiklos koordinavimo grupę, projektai. Suplanuotas šios grupės posėdis. Koordinavimo grupės paskirtis – teikti pasiūlymus Ministerijai efektyviai Tinklo veiklai užtikrinti. Šios grupės uždaviniai – Tinklo veiklos prioritetų nustatymas, dalyvavimas rengiant Tinklo veiksmų programą ir periodinius veiksmų planus, vykdant jų įgyvendinimo priežiūrą. Grupė formuojama vadovaujantis partnerystės principu, įtraukiant skirtingus sektorius, tokius kaip bendruomenės, jaunieji ūkininkai, konsultantai ir kt. atstovaujančius, aktyvius kaimo plėtros dalyvius, kurių veikla tiesiogiai susijusi su Programos įgyvendinimu. Planuojama pirmajame grupės posėdyje pristatyti Lietuvos kaimo tinklo 2014–2020 m. veiksmų programos projektą ir Lietuvos kaimo tinklo 2016 m. veiksmų plano projektą.

Nauju laikotarpiu LKT Tinklo narių darbas vyks teminėse darbo grupėse. Tinklo darbo grupės gali būti nuolatinės ir laikinosios. Tinkle veikia teminės nuolatinės darbo grupės: LEADER priemonės darbo grupė; LEADER metodo įgyvendinimo koordinavimo grupė; EIP darbo grupė; Ekologinio ūkininkavimo darbo grupė; Miškų ūkio sektoriaus darbo grupė; Mažiau palankių ūkininkauti vietovių darbo grupė. Esant poreikiui, Tinklo nariai, Tinklo veiklos koordinavimo grupė bei Sekretoriatas gali inicijuoti laikinąsias ar specialiąsias Tinklo darbo grupes tam tikrai užduočiai atlikti ar tam tikriems kaimo plėtros, Programos įgyvendinimo klausimams nagrinėti (pvz., Programos vertinimo koordinavimo, verslo kaime skatinimo, kaimo jaunimo, inovacijų ir tyrimų kaime, aplinkos apsaugos, bendruomeniškumo skatinimo ir kt.).

Tinklo sekretoriato 2015 metais organizuoti komunikacijos renginiai buvo finansuojami iš Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programos lėšų. 2015 metų pabaigoje buvo suplanuota, kad 2016 m. pagal renginių pirkimo sutartį bus surengti 66 renginiai. Taip pat buvo parengti Tinklo veiklai reikalingų dokumentų projektai, t. y. Tinklo veiklos koordinavimo grupės darbo reglamentas, 2016 m. veiksmų plano projektas, 2014–2020 m. veiksmų programos projektas, 2016 m. detalaus išlaidų plano projektas ir 2016–2021 m. finansinių įsipareigojimų plano projektas.

Tinklo veikla prasidės 2016 m., patvirtinus veiksmų planą.

b) Veiksmai, kurių imtasi siekiant užtikrinti Programos viešinimą

Programą Europos Komisija patvirtino 2015 m. vasario mėn., o pagrindinės jos nuostatos, išmoktos pamokos ir pokyčiai lyginant su 2007–2013 m. laikotarpiu aktyviai buvo aptariami jau 2014 metais. Diskusijos dėl naujosios Programos ir būsimų taisyklių nuostatų bei reikalavimų vyko su socialiniais partneriais, įvairių susitikimų su potencialiais pareiškėjais metu, programos ir su ja susijusių teisės aktai ar jų projektai buvo skelbiami Ministerijos ir Agentūros interneto svetainėse (kvietimai teikti paraiškas pagal kai kurias priemones buvo paskelbti jau 2015 m. pabaigoje).

Europos Komisijai patvirtinus Programą, laikantis reglamento 808/2014 13 str. nuostatų, buvo parengtas Programos viešinimo strategijos projektas, kurį 2015 m. birželio 19 d. posėdyje apsvaustė ir jam pritarė Programos stebėsenos komitetas. Vėliau projektas buvo tobulinamas ir galutinai patvirtintas žemės ūkio ministro 2015 m. lapkričio 24 d. įsakymu Nr. 3D-861. Viešinimo veiklos 2015 m. buvo vykdomos

vadovaujantis laikinuoju Programos viešinimo planu (stebėsenos komitetas šiam planui pritarė 2015 m. vasario 19 d. posėdyje, o jis patvirtintas žemės ūkio ministro 2015 m. kovo 25 d. įsakymu Nr. 3D-217).

Vykdam informavimo ir viešinimo kampaniją 2015 m., pagrindinis dėmesys buvo skiriamas potencialiems pareiškėjams ir paramos gavėjams siekiant informuoti juos apie paramos pagal Programą galimybes ir reikalavimus.

Per 2015 metus buvo parengta ir žiniasklaidai išplatinta 60 įvairaus pobūdžio pranešimų (paskelbti nemokamai), taip pat publikuota 215 informacinių rubrikų spaudoje, transliuotos 96 rubrikos televizijoje ir 34 – radijuje, publikuotas 241 straipsnis interneto portaluose. Informacija apie paramą pateikta ir reklaminiuose skydeliuose, skelbtuose populiariausiuose naujienų portaluose, taip pat organizuota kelios dešimtys įvairaus pobūdžio renginių (apskritojo stalo diskusijos, įvairūs susitikimai ir seminarai), pagaminta atributikos su Programos logotipu, informacija apie ES paramą pristatyta 2 parodose, atlikti kiti viešinimo veiksmai.

Kaip ir ankstesniais metais, 2015 m. su socialinių partnerių atstovais vyko įvairių formų diskusijos ieškant efektyvių sprendimų paramos teikimo administravimo klausimams spręsti. Iš viso buvo suorganizuotos 3 apskrito stalo diskusijos (temos – parama ekologiniam ūkininkavimui, miškininkystei, paramos administravimo naujovės 2014–2020 m. laikotarpiu), 1 konferencija su socialiniais bei instituciniais partneriais paramos pagal su plotais susijusių priemonių aktualijų klausimais. Informacija apie su plotu susijusias priemones buvo pristatyta 50 seminarų visuose Lietuvos rajonuose. Per metus įvairiose Lietuvos vietovėse suorganizuota 13 renginių Programos bendraisiais ir konkrečiais įvairių priemonių (EIP, jaunųjų ūkininkų, vandentvarkos, verslo, LEADER) įgyvendinimo klausimais, aktualiais prieš paraiškų surinkimą.

2014 m. atnaujintos ir Programos reikmėms pritaikytos Ministerijos ir Agentūros interneto svetainės (www.zum.lt ir www.nma.lt), kurias didelė dalis pareiškėjų ir paramos gavėjų išskiria kaip vieną iš pagrindinių informacijos apie paramą šaltinių. 2015 m. Agentūros svetainė buvo toliau tobulinama – sukurta bendra elektroninių paslaugų skiltis, įdiegtas interaktyvus statistikos žemėlapis, paramos gavėjams suteikta galimybė naudotis patogia žalinimo skaičiuokle, bibliotekų lankytojams sukurta speciali supaprastinta svetainės versija. Per 2015 m. kasdien šią svetainę aplankė daugiau kaip 4 000 vartotojų (skaičius išaugo beveik 20 proc., lyginant su 2014 m.).

Nauja informacijos teikimo forma, įgyvendinta 2015 m. – vaizdo konferencijos, tiesiogiai transliuojamos iš Nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos. Per metus surengtos trys tokios konferencijos, kuriose dalyvavo Agentūros specialistai, konferencijos stebėtojams pristatė paramos teikimo naujoves, atsakė į pateiktus klausimus. Vien pirmąją konferenciją tiesiogiai stebėjo apie 900 žiūrovų, dvigubai daugiau peržiūrėjo vaizdo įrašą. Konferencijas buvo galima stebėti tiesiogiai internete ir visose Lietuvos bibliotekose.

Informacija apie Programos įgyvendinimo aktualijas taip pat buvo dalijamasi Ministerijos ir Agentūros socialinio tinklo *Facebook* paskyrose bei Agentūros *Youtube* kanale.

Naujuoju programiniu laikotarpiu ketinama tęsti pareiškėjų/paramos gavėjų ir visuomenės nuomonės tyrimus. Teigiamus vykdytos informavimo viešinimo kampanijos rezultatus rodo 2015 m. pabaigoje – 2016 m. pradžioje atliktos reprezentatyvios apklausos duomenys: didžioji dalis – 78 proc. paramos gavėjų/pareiškėjų manė, kad informacijos apie paramos priemones pakanka, 77 proc. manė, kad informaciją gauti lengva. Beveik pusė (48 proc.) Lietuvos gyventojų teigė žinantys apie ES teikiamą paramą kaimui.

Techninės pagalbos lėšos viešinimo ir informavimo veikloms 2014 m. nebuvo naudojamos, o per 2015 m. šioms reikmėms iš viso buvo skirta 1,35 mln. Eur.

4. VEIKSMAI, KURIŲ IMTASI SIEKIANT ĮVYKDYTI EX-ANTE SĄLYGAS

Programoje buvo numatytos nacionaliniu lygiu taikytinos ex-ante sąlygos, kurios suprantamos kaip EŽŪFKP finansuojamas intervencijas papildančios ir jų efektyvumą padidinančios kitos rūšies intervencijos ar politikos priemonės. Šias priemones galima suskirstyti į dvi dalis: reguliacinės priemonės, įgyvendinamos priimant ir įgyvendinant atitinkamas teisės normas, arba gebėjimų užtikrinimo priemonės, kurios gali apimti organizacijų stiprinimą apmokant žmones, priimant naujus, transformuojant organizacijas ir pan.

Programoje buvo numatyta 15 nacionaliniu lygiu taikomų ex-ante sąlygų, iš kurių 3 sąlygos Lietuvai netaikomos, kadangi šalis nepasirinko įgyvendinti penktojo prioriteto tikslinių sričių 5A „Vandens naudojimo žemės ūkyje efektyvumo didinimas“ ir 5B „Energijos vartojimo žemės ūkyje ir maisto perdirbimo sektoriuje efektyvumo didinimas“. Vadinasi, Programoje išskirta 12 intervencijų kaimo plėtros sektoriuje efektyvumą didinančių ex-ante sąlygų.

32 lentelė. Programoje numatytos ex-ante sąlygos

Nacionaliniu lygiu taikytina ex-ante sąlyga	Taikoma ex-ante sąlyga įvykdyta: Taip / Ne / Iš dalies
P3.1) Rizikos prevencija ir rizikos valdymas: parengti nacionaliniai arba regioniniai rizikos vertinimai nelaimių valdymo tikslais, atsižvelgiant į prisitaikymą prie klimato kaitos.	Taip
P4.1) Gera agrarinė ir aplinkosaugos būklė (GAAB): nacionaliniu lygmeniu nustatyti Reglamento (ES) Nr. 1306/2013 VI antraštinės dalies I skyriuje nurodyti geros agrarinės ir aplinkosaugos būklės standartai.	Taip
P4.2) Būtiniausi trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimai: nacionaliniu lygiu nustatyti Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 III antraštinės dalies I skyriaus 28 straipsnyje nurodyti privalomi reikalavimai dėl trąšų ir augalų apsaugos produktų naudojimo.	Taip
P4.3) Kiti atitinkami nacionaliniai standartai: Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 III antraštinės dalies I skyriaus 28 straipsnio taikymo tikslais nustatyti atitinkami privalomi nacionaliniai standartai.	Ne (netaikoma)
P5.1) Energijos vartojimo efektyvumas: imtasi veiklos siekiant skatinti energijos galutinio vartojimo efektyvumo ekonomiškai efektyvų gerinimą ir ekonomiškai efektyvias investicijas į energijos vartojimo efektyvumą statant arba renovuojant pastatus.	Ne (netaikoma)
P5.2) Vandens sektorius: a) veikia vandens kainodaros politika, kuria naudotojai tinkamai skatinami veiksmingai naudoti vandens išteklius, ir b) įvairiose vandens naudojimo srityse tinkamai prisidedama prie sąnaudų, patirtų teikiant vandens paslaugas, susigrąžinimo tarifu, apibrėžtu patvirtintame upės baseino valdymo plane, skirtame investicijoms, kurios remiamos iš programų.	Ne (netaikoma)
P5.3) Atsinaujinančioji energija: imtasi veiksmų siekiant skatinti atsinaujinančiųjų energijos išteklių gamybą ir paskirstymą.	Taip
P6.1) Naujos kartos tinklo (NKT) infrastruktūra: parengti nacionaliniai arba regioniniai NKP planai, kuriuose atsižvelgta į regioninę veiklą, siekiant įgyvendinti Sąjungos didelės spartos interneto prieigos tikslus, daugiausia dėmesio skiriant toms sritims, kuriose rinka negali prieinamomis sąnaudomis suteikti atviros infrastruktūros, kurios kokybė atitiktų Sąjungos konkurencijos ir valstybės pagalbos taisykles, ir teikti pažeidžiamoms grupėms prieinamas paslaugas.	Taip

Nacionaliniu lygiu taikytina ex-ante sąlyga	Taikoma ex-ante sąlyga įvykdyta: Taip / Ne / Iš dalies
G1) Kova su diskriminacija: yra administracinių gebėjimų įgyvendinti ir taikyti Sąjungos kovos su diskriminacija teisės aktus ir politiką ESI fondų srityje.	Taip
G2) Lyčių lygybė: yra administracinių gebėjimų įgyvendinti ir taikyti Sąjungos lyčių lygybės teisės aktus ir politiką ESI fondų srityje.	Taip
G3) Neįgalumas: yra administracinių gebėjimų įgyvendinti ir taikyti Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvenciją (JT neįgaliųjų teisių konvencija) ESI fondų srityje pagal Tarybos sprendimą 2010/48/EB.	Taip
G4) Viešieji pirkimai: nustatyta veiksmingo Sąjungos viešųjų pirkimų teisės taikymo ESI fondų srityje tvarka.	Taip
G5) Valstybės pagalba: nustatyta veiksmingo Sąjungos valstybės pagalbos teisės taikymo ESI fondų srityje tvarka.	Taip
G6) Aplinkos apsaugos teisės aktai, susiję su poveikio aplinkai vertinimu (PAV) ir strateginiu poveikio aplinkai vertinimu (SPAV): nustatyta veiksmingo Sąjungos aplinkos apsaugos teisės aktų, susijusių su poveikio aplinkai vertinimu (PAV) ir strateginiu poveikio aplinkai vertinimu (SPAV), taikymo tvarka.	Iš dalies
G7) Statistinės sistemos ir rezultato rodikliai: nustatytas statistinis pagrindas, reikalingas programų veiksmingumo ir poveikio vertinimams atlikti. Nustatyta rezultato rodiklių sistema, reikalinga norint atrinkti veiksmus, kuriais veiksmingiausiai prisidedama prie pageidaujama rezultatų, stebėti pažangą siekiant rezultatų ir atlikti poveikio vertinimą.	Taip

a) Neįvykdyti bendrųjų ex-ante sąlygų kriterijai

Rengiant Programą buvo įgyvendintos faktiškai visos išskirtos ex-ante sąlygos, išskyrus G6 sąlygą, kuri buvo įvykdyta iš dalies, nes nebuvo įgyvendintas vienas iš trijų šią sąlygą sudarančių kriterijų – G6.c) Pakankamų administracinių gebėjimų užtikrinimo tvarka. Programos rengimo metu šalyje jau galiojo daugelis teisės aktų, susijusių su šio kriterijaus įgyvendinimu (pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 900 „Dėl įgaliojimų Aplinkos ministerijai ir jai pavaldžioms institucijoms suteikimo, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 1473 „Dėl LR aplinkos ministerijos nuostatų“ ir kt.).

33 lentelė. Neįgyvendintos ar iš dalies įgyvendintos bendrosios ex-ante sąlygos

Bendroji ex-ante sąlyga	Kriterijus
G6) Aplinkos apsaugos teisės aktai, susiję su poveikio aplinkai vertinimu (PVA) ir strateginiu poveikio aplinkai vertinimu (SPAV): nustatyta	G6.c) Pakankamų administracinių gebėjimų užtikrinimo tvarka

Bendroji ex-ante sąlyga	Kriterijus
veiksmingo Sąjungos aplinkos apsaugos teisės aktų, susijusių su poveikio aplinkai vertinimu (PAV) ir strateginiu poveikio aplinkai vertinimu (SPAV), taikymo tvarka	<p>LRV nutarimas Nr. 900 „Dėl įgaliojimų Aplinkos ministerijai ir jai pavaldžioms institucijoms suteikimo“ http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=407047</p> <p>LR aplinkos ministerijos nuostatų, patvirtintų 2010 m. spalio 13 d. LR Vyriausybės nutarimu Nr. 1473 (8.1.6 p., 8.1.7 p., 8.2.1 p.) http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=383848&p_tr2=2</p> <p>Aplinkos apsaugos agentūros nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. liepos 14 d. įsakymu Nr. D1-385 (10.3.7 p.), http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=238313&p_tr2=2</p> <p>Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Marijampolės, Panevėžio, Šiaulių, Utenos, Vilniaus RAAD nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011 m. sausio 24 d. įsakymu Nr. D1-55 (11.2.5 p., 11.2.6 p.), http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=391696&p_tr2=2</p>

Programoje taip pat buvo numatytos trys su prioritetais susijusios ex-ante sąlygos, kurios neįgyvendintos. Tačiau šios sąlygos Lietuvai netaikomos, nes į Programą nebuvo įtrauktos tikslinės sritys, kurių įgyvendinimui šios sąlygos galėtų turėti įtakos. Dėl šios priežasties Programoje nebuvo numatyti veiksmai, kurių reikėtų imtis šių sąlygų įgyvendinimui.

b) Veiksmai, kurių imtasi įvykdyti taikomas bendrąsias ex-ante sąlygas

Nagrinėjant veiksmus, kurie buvo suplanuoti iš dalies įgyvendintoms ex-ante sąlygoms įvykdyti, paminėtina, kad Programoje buvo išskirtas tik vienas veiksmas, susijęs su G6.c) kriterijaus įvykdymu. Buvo numatyta, kad iki 2014 m. pabaigos turi būti parengtas ir patvirtintas Administracinių gebėjimų stiprinimo poveikio aplinkai vertinimo ir strateginio pasekmių aplinkai vertinimo srityse 2015–2020 m. planas. Detalesnė informacija apie suplanuotų veiksmų įgyvendinimą pateikiama lentelėje.

34 lentelė. Veiksmai, kurių imtasi bendrosioms ex-ante sąlygoms įgyvendinti

Bendroji ex-ante sąlyga	Kriterijus	Veiksmai, kurių turi būti imtasi	Įgyvendinimo terminas	Atsakinga institucija	Veiksmai, kurių imtasi	Įgyvendinimo data	Komisijos pozicija
G6	G6.c)	Parengti ir patvirtinti Administracinių gebėjimų stiprinimo poveikio aplinkai vertinimo ir strateginio pasekmių aplinkai vertinimo srityse 2015–2020 m. planą	2014 m. gruodžio 31 d.	Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija	<p>2014 m. gruodžio 3 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-973 buvo patvirtintas Aplinkos ministerijos ir kitų valstybės institucijų specialistų, dirbančių poveikio aplinkai vertinimo ir strateginio pasekmių aplinkai vertinimo srityse, gebėjimų stiprinimo 2015–2020 m. planas.</p> <p>Numatyta, kad Aplinkos ministerijos Taršos prevencijos departamento Poveikio aplinkai skyrius planą turi periodiškai peržiūrėti, atsisakant neaktualių plane numatytų priemonių ar pakeičiant jas naujomis.</p> <p>Numatyta, kad 2019–2020 m. turi būti organizuojamas plane numatytų priemonių efektyvumo ataskaitos parengimas.</p> <p>Plane išskirti 5 tikslai, kurių kiekvieno pasiekimui numatytos priemonės, nurodytos tikslinės grupės, veiklų įgyvendinimo terminai ir atsakingos institucijos. Pagrindinės priemonės yra mokymai, kuriuos planuojama organizuoti po keletą kartų per metus.</p> <p>Plane išskirti tikslai:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Siekti vienodo planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimą ir planų ir programų strateginį pasekmių aplinkai vertinimą reglamentuojančių teisės aktų supratimo ir taikymo praktikoje (numatyta organizuoti keturias mokymų sesijas, seminarus Aplinkos ministerijos, Aplinkos apsaugos agentūros, Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos ir kt. institucijų darbuotojams; renginiai turėtų vykti 2015– 	2014 m. gruodžio 3 d.	<p>Europos Komisija apie išankstinės sąlygos įgyvendinimą buvo informuota 2014 m. gruodžio 10 d.</p> <p>2015 m. vasario 26 d. buvo gautas Europos Komisijos Regioninės ir urbanistinės politikos generalinio direktorato raštas, kuriame išreiškiama pozityvi nuomonė ir patvirtinama, jog Europos Komisija pritaria LR aplinkos ministerijos pozicijai ir laiko ex-ante sąlygą įgyvendinta.</p>

Bendroji ex-ante sąlyga	Kriterijus	Veiksmai, kurių turi būti imtasi	Įgyvendinimo terminas	Atsakinga institucija	Veiksmai, kurių imtasi	Įgyvendinimo data	Komisijos pozicija
					<p>2018 m.);</p> <p>2. Gerinti poveikio aplinkai vertinimo ir strateginio pasekmių aplinkai vertinimo proceso kokybę (suplanuota organizuoti šešias mokymų sesijas, seminarus; renginiai turėtų vykti 2015–2017 m.);</p> <p>3. Užtikrinti poveikio aplinkai vertinimo dokumentų kokybę gerinant priimamų sprendimų kokybę (suplanuota organizuoti šešias mokymų sesijas, seminarus, kurie turėtų vykti 2016–2020 m.);</p> <p>4. Stiprinti reikalavimus „Natura 2000“ vertinimui ir poveikio reikšmingumo nustatymui (suplanuoti mokymai dviem temomis, kurie turėtų vykti keturis kartus per 2016–2020 metus);</p> <p>5. Inicijuoti informacijos apie poveikio aplinkai vertinimą ir strateginį pasekmių aplinkai vertinimą sklaidą bei metodologinių priemonių rengimą užtikrinant jų aktualumą ir prieinamumą (numatyta atnaujinti Aplinkos ministerijos tinklalapyje skelbiamą informaciją, išversti aktualius Europos Komisijos metodinius dokumentus į lietuvių kalbą ir kt.).</p>		

c) Neįvykdyti su Programos prioritetu susijusių ex-ante sąlygų kriterijai

Programoje taip pat buvo numatytos trys su prioritetais susijusios ex-ante sąlygos, kurios neįgyvendintos. Tačiau šios sąlygos Lietuvai netaikomos, nes į Programą nebuvo įtrauktos tikslinės sritys, kurių įgyvendinimui šios sąlygos galėtų turėti įtakos.

35 lentelė. Neįgyvendintos su prioritetais susijusios ex-ante sąlygos

Su prioritetais susijusi ex ante sąlyga	Kriterijus
P4.3) Kiti atitinkami nacionaliniai standartai: Reglamento (ES) Nr. 1305/2013 III antraštinės dalies I skyriaus 28 straipsnio taikymo tikslais nustatyti atitinkami privalomi nacionaliniai standartai.	P4.3.a) Programose nurodyti atitinkami privalomi nacionaliniai standartai;
P5.1) Energijos vartojimo efektyvumas: imtasi veiklos siekiant skatinti energijos galutinio vartojimo efektyvumo ekonomiškai efektyvų gerinimą ir ekonomiškai efektyvias investicijas į energijos vartojimo efektyvumą statant arba renovuojant pastatus.	P5.1.a) Nustatytos priemonės, kuriomis siekiama užtikrinti būtiniausius reikalavimus, susijusius su pastatų energiniu naudingumu, atitinkančios Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2010/31/ES 3, 4 ir 5 straipsnius;
	P5.1.b) Priemonės, būtinos pastatų energinio naudingumo sertifikavimo sistemai nustatyti, atitinkančios Direktyvos 2010/31/ES 11 straipsnį;
	P5.1.c) Priemonės, kuriomis siekiama užtikrinti strateginę energijos vartojimo efektyvumo planavimą, atitinkančios Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2012/27/ES 3 straipsnį;
	P5.1.d) Priemonės, atitinkančios Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/32/EB dėl energijos galutinio vartojimo efektyvumo ir energetinių paslaugų 13 straipsnį, kuriomis siekiama užtikrinti, kiek tai techniškai įmanoma, finansiškai pagrįsta ir proporcinga atsižvelgiant į energijos kiekį, kurį galima sutaupyti, kad galutiniams vartotojams būtų pateikti individualūs skaitikliai.
P5.2) Vandens sektorius: a) veikia vandens kainodaros politika, kuria naudotojai tinkamai skatinami veiksmingai naudoti vandens išteklius, ir b) įvairiose vandens naudojimo srityse tinkamai prisidedama prie sąnaudų, patirtų teikiant vandens paslaugas, susigrąžinimo tarifu, apibrėžtu patvirtintame upės baseino valdymo plane, skirtame investicijoms, kurios remiamos iš programų.	P5.2.a) EŽŪFKP remiamuose sektoriuose valstybė narė yra užtikrinusi, kad įvairiose vandens naudojimo srityse būtų prisidedama prie sąnaudų, patirtų teikiant vandens paslaugas pagal sektorius, susigrąžinimo, laikantis Vandens pagrindų direktyvos 9 straipsnio 1 dalies pirmos įtraukos, atitinkamais atvejais atsižvelgiant į socialinį, aplinkosauginį ir ekonominį susigrąžinimo poveikį ir poveikį patiriančio regiono arba regionų geografinės ir klimato sąlygas.

d) Veiksmai, kurių imtasi įvykdyti taikomas su Programos prioritetu susijusias ex-ante sąlygas

Programoje nebuvo numatyti veiksmai, skirti su Programos prioritetu susijusių sąlygų įgyvendinimui, nes trys su prioritetais susijusios ex-ante sąlygos, kurios nebuvo įgyvendintos, Lietuvai yra netaikomos.

SANTRAUKA

Įgyvendindama Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programą (toliau – Programa), Lietuva kasmet iki birželio 30 d. turi pateikti Europos Komisijai metinę programos įgyvendinimo ataskaitą už praėjusius metus. Šioje ataskaitoje turi būti apžvelgiamas Programos finansinis įgyvendinimas ir fizinių rodiklių pasiekimas, pateikta problemų, kurios kilo įgyvendinant Programą, santrauka ir joms spręsti taikyti veiksmai, apžvelgtas techninei pagalbai skirtų lėšų panaudojimas, aprašyti veiksmai, kurių imtasi įgyvendinant išankstines sąlygas.

Pirmoji ataskaita Europos Komisijai, kurią Lietuva teikia siekdama atsiskaityti už Programos įgyvendinimą, apima 2014 ir 2015 kalendorinius metus.

Parama kaimo plėtrai 2014–2020 m.

2014–2020 m. investicijos į kaimo plėtrą Lietuvoje vykdomos, atsižvelgiant į šešis prioritetus, susijusius su žinių perdavimu ir inovacijų skatinimu, žemės ūkio veiklos konkurencingumo didinimu, maisto grandinių organizavimo skatinimu, žemės ūkio ir miškininkystės ekosistemų atkūrimu, išsaugojimu ir pagerinimu, efektyvaus išteklių naudojimo skatinimu ir klimato kaitos mažinimu bei socialinės įtraukties didinimu ir skurdo mažinimu. Iš viso pagal Programą Lietuvai suplanuota 1,977 mlrd. Eur paramos, iš kurių ES lėšos sudaro 1,617 mlrd. Eur. Paramos lėšos skirtos 16 priemonių įgyvendinti ir anksčiau prisiimtiems įsipareigojimams vykdyti (pavyzdžiui, mokama parama 2007–2013 m. ją gavusiems anksčiau iš žemės ūkio veiklos pasitraukusiems asmenims, pusiau natūriniais ūkiams, ekologiniams ūkiams, aplinkosauginius įsipareigojimus prisiėmusiems žemės ūkio ar miško valdoms).

2014–2020 m. investicijos koncentruojamos toms sritims, kurios gali prisidėti prie inovacijų diegimo ir konkurencingumo skatinimo, naujų darbo vietų kūrimo, socialinės ir ekonominės sanglaudos skatinimo, aplinkosauginių tikslų įgyvendinimo. Maždaug 31 proc. viso Programai numatyto finansavimo skirta investicijoms į materialųjį turtą, t. y. žemės ūkio valdų modernizavimui, žemės ūkio produktų perdirbimui, rinkodarai ir plėtrai, žemės konsolidacijai, miškų infrastruktūros gerinimui ir kt. Siekiant žmones skatinti ūkininkauti vietovėse, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių, 15 proc. visų Programos lėšų skirta būtent šioms veikloms remti. Apie 11 proc. viso kaimo plėtrai numatyto finansavimo skirta ūkio ir verslo plėtrai, t. y. paramai jaunųjų ūkininkų įsikūrimui, smulkiesiems ūkiams, ekonominės veiklos pradžia kaimo vietovėse bei ekonominės veiklos plėtrai. Svarbu paminėti, kad 2014–2020 m. aplinkosauginių tikslų siekiančioms priemonėms skirta 36 proc. Programos lėšų, siekiant prisidėti prie klimato kaitos mažinimo, biologinės įvairovės išsaugojimo bei gražesnės ir sveikesnės aplinkos gyvenimui sukūrimo.

2014–2020 m. Programoje atsirado naujovių, kurių nebuvo ankstesniais ES paramos kaimo plėtrai teikimo laikotarpiais. Pavyzdžiui, atsižvelgiant į užimtumo situaciją kaimo vietovėse ir didesnę nedarbą, teikiama parama ekonominės veiklos pradžia ir naujų verslų kūrimui. Anksčiau verslo pradžios iniciatyvos kaimo vietovėse nebuvo finansuojamos. Atsižvelgiant į sunkumus, susijusius su didėjančia konkurencija ir vartotojų rinkų konsolidavimu, nepakankama kooperacija žemės ūkio sektoriuje, suplanuota teikti paramą gamintojų grupių (organizacijų) įsisteigimui, jų veiklos pradžia. Siekiant padėti ūkininkams efektyviau kovoti su padidėjusia aplinkos ir ekonomine rizika, atsirandančia dėl klimato kaitos poveikio augalams ir pasėliams bei dėl pasireiškiančių gyvūnų ligų protrūkių, pagal Programą kompensuojama dalis pasėlių, gyvūnų ir augalų draudimo įmokų.

Pasirengimas kaimo plėtros programos įgyvendinimui

Siekiant tinkamai pasirengti kaimo plėtros programos įgyvendinimui 2014–2020 m., daug dėmesio buvo skirta kokybiškiems dokumentams parengti, administracinei naštai potencialiems

pareiškėjams ir paramos gavėjams mažinti, piktnaudžiavimo parama atvejams užkirsti ir kt. 2014–2020 m. buvo įvesta balais grindžiama projektų atrankos sistema, sugriežtinti reikalavimai išlaidų pagrįstumui ir patobulinta išlaidų pagrįstumo vertinimo tvarka, patvirtinta dirbtinių sąlygų nustatymo metodika, kuri aktuali siekiant išvengti sukčiavimo ir apgaulingo pasinaudojimo paramos lėšomis, patikslinta sankcijų už reikalavimų nesilaikymą ir pažeidimus tvarka. Daugiau dėmesio planuojama skirti platesniam supaprastintai apmokamų išlaidų taikymui. Paminėtina, kad 2014–2015 m. daugiau nei 1,2 mln. Eur kaimo plėtrai išmokėtos paramos buvo taikomas supaprastintas išlaidų apmokėjimo būdas.

Nuo 2015 m. birželio 1 d. pradėjo veikti elektroninės paslaugos informacinėje sistemoje ŽŪMIS, kur pareiškėjai ir paramos gavėjai gali teikti paraiškas investicinei paramai gauti, mokėjimo prašymus, projektų įgyvendinimo ataskaitas, naudotis kitomis informacinės sistemos teikiamos galimybėmis. Elektroniniu būdu gauti dokumentai greičiau patikrinami, nes dalis duomenų gaunama tiesiogiai iš atitinkamų valstybės ir žinybinių registru bei valstybės informacinių sistemų, todėl ŽŪMIS ši informacija atsiranda automatiškai. Nuo 2015 m. paraiškas elektroniniu būdu galima teikti, siekiant gauti paramą investicijoms į žemės ūkio valdas, smulkiesiems ūkiams, žemės ūkio vandentvarkos projektams, jaunųjų ūkininkų įsikūrimui, miško įveisimui. 2014–2015 m. elektroniniu būdu buvo pateikta daugiau nei 89 tūkst. paraiškų ir 35 mokėjimo prašymai.

2014 m. pabaigoje buvo pradėtos rinkti paraiškos iš tų pareiškėjų, kurie norėjo gauti paramą valdų modernizavimui, taip pat iš vietos veiklos grupių, kurios siekė gauti paramą vietos plėtros strategijų parengimui. 2015 m. paramos paraiškos jau buvo renkamos pagal daugelį Programos priemonių. 2014–2015 m. daugiausiai dėmesio buvo skirta būtent paraiškų rinkimui ir vertinimui. Po pirmųjų kvietimų teikti paraiškas buvo pastebėta, kad kai kurių priemonių tinkamumo sąlygos yra pernelyg griežtos, todėl, siekiant didinti priemonių populiarumą, buvo inicijuoti tinkamumo sąlygų pakeitimai.

Siekiant efektyvaus kaimo plėtrai skirtų lėšų įsisavinimo, svarbu ne tik tinkamai įgyvendinti i Programą, bet ir užtikrinti išankstines sąlygas, kurios susijusios su tam tikromis politikos priemonėmis ar kitos rūšies parama. Kaimo plėtros programos efektyviam įgyvendinimui įtaką darančios išankstinės sąlygos buvo sėkmingai įgyvendintos iki 2014 m. gruodžio 3 d.

Programos įgyvendinimo pažanga

Iki 2015 m. pabaigos buvo pradėti įgyvendinti visi šeši Programos prioritetai (pagal juos rinktos ir patvirtintos paraiškos, patvirtinta, išmokėta ir deklaruota parama). Pagal Programą iš viso buvo paskirstyta daugiau nei 113 mln. Eur paramos lėšų arba 6 proc. visos 2014–2020 m. kaimo plėtrai skirtos paramos sumos. Daugiausiai lėšų buvo išmokėta su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusių ekosistemų atkūrimui, išsaugojimui ir pagerinimui – daugiau nei 75 mln. Eur arba 66 proc. visos 2014–2015 m. išmokėtos paramos. Ūkių perspektyvumo ir žemės ūkio veiklos konkurencingumo didinimui bei inovacinių technologijų diegimui išmokėta daugiau nei 28 mln. Eur arba 25 proc. visos iki 2015 m. pabaigos išmokėtos paramos. Socialinės įtraukties skatinimui ir skurdo kaimo vietovėse mažinimui buvo išmokėta daugiau nei 382 tūkst. Eur arba 9 proc. visos išmokėtos paramos.

Paminėtini šie 2014–2015 m. pasiekti rezultatai:

- Paremti **56 projektai žemės ūkio vandentvarkos srityje**, skirti susidėvėjusios laukų drenažo sistemų infrastruktūros atnaujinimui, o šioms veikloms įgyvendinti buvo išmokėta daugiau nei 16 mln. Eur;
- Patvirtintos **299 paraiškos**, pagal kurias 2016 m. bus teikiama **parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui** ir siekiama prisidėti kartu kaitos žemės ūkyje palengvinimo bei palankesnių sąlygų ūkininkavimui sudarymo;

- Patvirtintos **2 paraiškos**, pagal kurias 2016 m. bus teikiama **parama meldinės nendrinukės buveinių išsaugojimui** ir prisidedama prie biologinės įvairovės išsaugojimo;
- Patvirtinta **14 paraiškų**, pagal kurias 2016 m. bus mokamos **paramos lėšos kokybės sistemose dalyvaujantiems gamintojams** ir siekiama didinti žemės ūkio produkcijos pridėtinę vertę;
- **Parentas daugiau nei 1 mln. ha plotas teritorijose, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių**, bei prisidėta prie ūkininkavimo mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse skatinimo;
- Vietovėse su kliūtimis ūkininkaujantiems asmenims išmokėta daugiau nei 75 mln. Eur paramos;
- **Parentos 49 vietos plėtros strategijos**, pagal kurias bus finansuojamas vietos projektų įgyvendinimas, o joms parengti išmokėta daugiau nei 104 tūkst. Eur paramos;
- Paremti **42 asbestinių stogų dangos keitimo projektai** kaimo vietovėse, kuriems išmokėta daugiau nei 56 tūkst. Eur paramos lėšų;
- **127 kaimo gyventojai** dėl įgyvendintų asbestinių stogų dangos keitimo projektų naudojami geresnėmis paslaugomis.

Tolimesni iššūkiai

Poreikis ES investicijoms kaimo plėtros srityje 2014–2020 m. yra didžiausias tose srityse, kurios apibrėžiamos kaip „tradicinės“, t. y. parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui, ekologiniam ūkininkavimui, žemės ūkio valdų modernizavimui, nes reikalavimai paramai gauti yra pakankamai aiškūs potencialiems pareiškėjams, egzistuoja tokių veiklų įgyvendinimo patirtis. Vis dėlto, siekiant tinkamai panaudoti visas kaimo plėtrai skirtas lėšas, itin svarbu tinkamai pasirengti naujų priemonių, kurios nebuvo įgyvendintos ankstesniais programavimo laikotarpiais, įgyvendinimui, užtikrinti tinkamą potencialių pareiškėjų informavimą ir naujų priemonių viešinimą. 2014–2015 m. nebuvo pradėta įgyvendinti gamintojų grupių ir organizacijų įsteigimui skirta priemonė, todėl bus svarbu atlikti reikiamus veiksmus (t. y. tinkamai apibrėžti pareiškėjo sąvoką) ir sudaryti galimybes pareiškėjams gauti paramą kooperacijos žemės ūkyje skatinimui.

PRIEDAS NR. 1: PROGRAMOS PRIEMONIŲ ĮGYVENDINIMO ANALIZĖ

2015 m. vasario 13 d. Europos Komisija patvirtino Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programą, tačiau jos įgyvendinimo veiklos buvo pradėtos dar 2014 m. 2014 m. lapkričio 3 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-816 buvo patvirtintas paraiškų rinkimo grafikas. **2014–2015 m. paraiškos buvo renkamos pagal 12 priemonių**, o parama buvo išmokėta pagal penkias priemones. Šiame skyriuje detaliau analizuojamos tos priemonės, pagal kurias 2014–2015 m. buvo rinktos paraiškos, t. y. kurių įgyvendinimas prasidėjo.

1.1 M01. ŽINIŲ PERDAVIMAS IR INFORMAVIMO VEIKLA

Priemonės aprašymas

Priemonė skirta teikti profesinio mokymo, įgūdžių įgijimo, parodomųjų projektų ir informavimo veiklos paslaugas žemės, maisto ir miškų ūkio veikla užsiimantiems asmenims, kitiems kaimo vietovėse ūkine veikla užsiimantiems subjektams, tokiu būdu keliant jų profesinę kvalifikaciją ir kompetenciją žemės ūkio, maisto, miškininkystės ir kitose kaimo plėtros srityse.

36 lentelė. Priemonės „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ (M01) veiklos sritys

Priemonės veiklos sričių aprašymas	
1.1 Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti	
Tikslas	Kelti dirbančių žemės, maisto, miškų ūkyje ir kitų kaimo plėtros dalyvių profesinę kvalifikaciją bei kompetenciją, sudarant jiems tinkamas sąlygas prisitaikyti prie rinkos iššūkių bei skatinti jų gebėjimą konkuruoti. Parama skiriama mokymo kursams ir seminarams organizuoti.
Indėlis įgyvendinant TS	Veiklos sritimi prisidedama prie 1C, 2A, 2B, 2C, 3A, 4A, 4C ir 6A tikslinių sričių įgyvendinimo užtikrinant ūkininkų, žemės ir miškų valdytojų, kitų kaimo plėtros subjektų technologinių, ekonominių bei vadybinių kompetencijų tobulinimą, skatinant racionalų miškų ūkio valdymą, taisyklingą žemės dirbimą ir naudojimą, ekologinį ūkininkavimą, dalyvavimą maisto tiekimo grandinėse.
Paramos rūšis	Patirtų išlaidų kompensavimas teikiant žinių perdavimo ir informavimo veiklos paslaugas.
Paramos intensyvumas	Nuo 90 iki 100 proc. tinkamų finansuoti išlaidų (išskyrus atvejus, kai prašoma mažesnio paramos intensyvumo) priklausomai nuo mokymų tematikos.
1.2 Parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai	
Tikslas	Užtikrinti mokslo žinių ir inovacijų sklaidą įvairiuose Lietuvos regionuose lauko dienų, seminarų ir kitų renginių metu. Technologinės inovacijos demonstruojamos gamybinėmis sąlygomis ir skatina taikyti pažangias technologijas bei inovacijas žemės, maisto ūkio, miškininkystės ir kituose kaimo plėtros sektoriuose. Parama skiriama parodomiesiems bandymams, praktiniams-informaciniams seminarams, lauko dienoms ir informavimo renginiams organizuoti.
Indėlis įgyvendinant TS	Veiklos sritimi prisidedama prie 1A, 2A, 2C, 3A 4A, 4C, 5D ir 6A tikslinių sričių įgyvendinimo skatinant inovacijų, naujų ūkininkavimo metodų diegimą, tvarų ir tausojantį dirvožemio valdymą, didinant verslumo įgūdžius, stiprinant pirminės produkcijos gamintojų integraciją į žemės ūkio maisto produktų grandinę, užtikrinant geresnes galimybes naudotis ir keistis žiniomis bei informacija.
Paramos rūšis	Investicinė parama, kompensuojant faktiškai patirtas ir apmokėtas išlaidas.
Paramos intensyvumas	100 proc. tinkamų finansuoti išlaidų (išskyrus atvejus, kai prašoma mažesnio paramos intensyvumo).

Priemonės įgyvendinimo administravimas

Priemonės „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ veiklos srities „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti“ įgyvendinimo taisyklės buvo patvirtintos 2015 m. kovo 27 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-223, o veiklos srities „Parama

parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai“ įgyvendinimo taisyklės 2015 m. dar nebuvo priimtos.

Priemonės įgyvendinimo pažanga

2014 m. paraiškos pagal priemonę nebuvo priimanamos. 2015 m. paskelbtas paraiškų priėmimas pagal priemonės veiklos sritį „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti“, kuris tęsėsi nuo 2015 m. balandžio 1 d. iki 2015 m. gegužės 29 d. Buvo gauta iš viso 10 paraiškų, kuriose prašoma paramos suma siekė 1 131 460 Eur. Paraiškų vertinimo procesas vyko iki 2015 m. spalio mėnesio. 2015 m. spalio 15 d. projektų atrankos komiteto posėdyje buvo rekomenduota paramą skirti 4 projektams. 2015 m. lapkričio mėn. buvo patvirtintos 4 paraiškos, kurioms skirta parama siekė 681 400 Eur, t. y. 3 proc. viso priemonės įgyvendinimui skirto finansavimo. Paminėtina, kad 2014–2015 m. paramos lėšų pagal šią priemonės veiklos sritį išmokėta nebuvo. Projektai pagal šią priemonės veiklos sritį bus pradėti įgyvendinti ir mokymai organizuoti 2016 metais.

37 lentelė. Priemonės „Žinių perdavimas ir informavimo veikla“ (M01) finansiniai ir administraciniai rodikliai

Priemonei skirtos paramos lėšos 2014–2020 m., Eur	23 439 459	
<i>Veiklos sričiai „Parama profesiniam mokymui ir įgūdžiams įgyti“ skirtos paramos lėšos 2014–2020 m., Eur</i>	7 058 824	
<i>Veiklos sričiai „Parama parodomiesiems projektams ir informavimo veiklai“ skirtos paramos lėšos 2014–2020 m., Eur</i>	16 380 635	
	2015 m.	2014–2015 m.
Surinkta paraiškų, vnt.	10	10
Prašoma paramos suma, Eur	1 131 460	1 131 460
Patvirtinta paraiškų, vnt.	4	4
Patvirtinta paramos suma, Eur	681 400	681 400
Išmokėta paramos suma, Eur	0	0
Europos Komisijai deklaruota paramos suma, Eur	0	0

Kiekybinė priemonės įgyvendinimo pažanga

Kadangi 2014–2015 m. paramos lėšos pagal šią priemonę dar nebuvo mokamos, priemonei numatyti stebėsenos rodikliai nebuvo pradėti įgyvendinti.

1.2 M03. ŽEMĖS ŪKIO IR MAISTO PRODUKTŲ KOKYBĖS SISTEMOS

Priemonės aprašymas

Priemonė skirta skatinti didesnės pridėtinės vertės ir geresnės kokybės žemės ūkio produktų gamybą, pirminės produkcijos gamintojų konkurencingumo didinimą bei tausų išteklių naudojimą ir valdymą.

38 lentelė. Priemonės „Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemos“ (M03) veiklos sritys

Priemonės veiklos sričių aprašymas	
3.1 Parama pirmą kartą dalyvaujantiems kokybės sistemose	
Tikslas	Paskatinti ūkininkus aktyviai jungtis prie kokybės sistemų, pirmaisiais dalyvavimo jose metais kompensuojant papildomas su dalyvavimu kokybės sistemoje susijusias išlaidas. Kokybės

Priemonės veiklos sričių aprašymas	
	sistemose dalyvaujantys ūkininkai prisiima papildomus įsipareigojimus, kurių įgyvendinimas lemia didesnę gaminamos produkcijos pridėtinę vertę bei prisideda prie tvaraus ir atsakingo išteklių valdymo. Lietuvoje kokybės sistemų įgyvendinimo tradicijos dar nėra galutinai susiformavusios ir vartotojai, neturėdami pakankamai informacijos apie šių produktų didesnę pridėtinę vertę ir gamybos metodus, nėra pasirengę pirkti juos už didesnę kainą. Dėl to ūkininkai nesiryžta jungtis prie kokybės sistemų ir didinti išlaidų, susijusių su produkto kokybe.
Indėlis įgyvendinant TS	Tiesiogiai prisidedama prie 3A tikslinės srities įgyvendinimo – pirminės žemės ūkio produkcijos gamintojams padedant integruotis į maisto tiekimo grandinę, skatinant vietinių rinkų plėtrą bei konkurencingų, didesnės pridėtinės vertės žemės ūkio ir maisto produktų, gaminamų tausojant aplinką, gamybos plėtrą.
Paramos rūšis	Parama teikiama metinės išmokos forma.
Paramos intensyvumas	Parama teikiama ne ilgiau kaip 5 metus. Didžiausia galima viešosios paramos suma vienai žemės ūkio valdai per metus: 1) ekologiškų produktų gamybos sistemos dalyviams – 2998 Eur; 2) ES kokybės sistemų dalyviams – 2776 Eur; 3) nacionaliniu lygiu pripažintos maisto kokybės sistemos dalyviams – 2895 Eur.

Priemonės įgyvendinimo administravimas

Priemonės „Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemos“ įgyvendinimo taisyklės buvo patvirtintos 2015 m. kovo 13 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-169.

Atsižvelgiant į tai, kad buvo pakeistas 2007 m. lapkričio 29 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymas Nr. 3D-524 „Dėl išskirtinės kokybės žemės ūkio ir maisto produktų“,²⁰ buvo 2015 m. gruodžio 1 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-892 buvo pakeistos ir priemonės įgyvendinimo taisyklės bei jose vartojami terminai (užuot vartojus terminą „išskirtinės kokybės žemės ūkio ir maisto produktai“ buvo įvestas terminas „pagal nacionalinę žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemą pagamintas produktas“).

Priemonės įgyvendinimo pažanga

2014 m. paraiškos pagal priemonę nebuvo renkamos. 2015 m. paskelbtas paraiškų rinkimas pagal priemonės veiklos sritį „Parama pirmą kartą dalyvaujantiems kokybės sistemose“, kuris tęsėsi nuo 2015 m. balandžio 1 d. iki 2015 m. gruodžio 31 d. Paminėtina, kad paraiškos buvo renkamos beveik visus metus. Buvo gautos iš viso 45 paraiškos, iš kurių per metus patvirtintos 35 paraiškos. Patvirtintos paramos suma siekė 9 814 Eur, t. y. 0,2 proc. viso priemonės įgyvendinimui skirto finansavimo. 2014–2015 m. paramos lėšų pagal šią priemonę išmokėta nebuvo. Paminėtina, kad 2015 m. atlikus priemonės įgyvendinimo taisyklių pakeitimus buvo numatyta, kad 2016 m., siekiant patogesnio administravimo, paraiškos bus renkamos du kartus per metus, t. y. organizuojami du paraiškų rinkimo etapai.

Pagal priemonę taip pat buvo vykdomi 2007–2013 m. prisiimti įsipareigojimai. 2014–2015 m. pagal kasmetinius mokėjimo prašymus, kurių pateikta 71, patvirtintos paramos suma siekė 121 221 Eur.

²⁰ 2015 m. rugpjūčio 11 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymas Nr. 3D-633 „Dėl Nacionalinės žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemos“, kuriuo buvo patvirtintos pagal Nacionalinę žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemą pagamintų produktų pripažinimo taisyklės.

39 lentelė. Priemonės „Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemos“ (M03) finansiniai ir administraciniai rodikliai

Priemonei skirtos paramos lėšos 2014–2020 m., Eur	4 224 706	
<i>Veiklos sričiai „Parama pirmą kartą dalyvaujantiems kokybės sistemose“ skirtos paramos lėšos 2014–2020 m., Eur</i>	3 364 706	
<i>Tęstiniam KPP 2007–2013 m. įsipareigojimams skirtos paramos lėšos, Eur</i>	860 000	
	2015 m.	2014–2015 m.
Surinkta paraiškų, vnt.	116	116
<i>Naujos pagal KPP 2014–2020 m. surinktos paraiškos</i>	45	45
<i>Tęstiniai KPP 2007–2013 m. įsipareigojimai</i>	71	71
Prašoma paramos suma, Eur	121 221	121 221
<i>Pagal KPP 2014–2020 m. surinktose paraiškose prašoma paramos suma</i>	0	0
<i>Tęstiniai KPP 2007–2013 m. įsipareigojimai</i>	121 221	121 221
Patvirtinta paraiškų, vnt.	106	106
<i>Pagal KPP 2014–2020 m. patvirtintos paraiškos</i>	35	35
<i>Tęstiniai KPP 2007–2013 m. įsipareigojimai</i>	71	71
Patvirtinta paramos suma, Eur	131 036*	131 036*
<i>Pagal KPP 2014–2020 m. patvirtinta paramos suma</i>	9 814	9 814
<i>Tęstiniai KPP 2007–2013 m. įsipareigojimai</i>	121 221	121 221
Išmokėta paramos suma, Eur	0	0
Europos Komisijai deklaruota paramos suma, Eur	0	0

*Faktinė paramos suma paaiškėja tik tuomet, kai pareiškėjai pateikia mokėjimo prašymus. Dėl šios priežasties prašomos paramos suma būna nurodyta stulpelyje „Patvirtinta paramos suma“.

Kiekybinė priemonės įgyvendinimo pažanga

Kadangi 2014–2015 m. paramos lėšos pagal šią priemonę dar nebuvo mokamos, priemonei numatyti stebėsenos rodikliai nebuvo pradėti įgyvendinti.

1.3 M04. INVESTICIJOS Į MATERIALŪJĮ TURTĄ

Priemonės aprašymas

Priemonė yra skirta žemės ūkio valdoms modernizuoti, žemės ūkio produktams perdirbti ir rinkodarai, infrastruktūrai žemės ir miškų ūkyje gerinti (žemės konsolidacijai, vandentvarkai, miškų infrastruktūrai), pelno nesiekiančioms investicijoms, susijusioms su rūšių ir buveinių biologinės įvairovės būklės išsaugojimu „Natura 2000“ tinklo arba kitose didelės gamtinės vertės teritorijose.

40 lentelė. Priemonės „Investicijos į materialųjį turta“ (M04) veiklos sritys

Priemonės veiklos sričių aprašymas	
4.1 Parama investicijoms į žemės ūkio valdas	
Tikslas	Žemės ūkio konkurencingumui didinti, gerinant žemės ūkio valdų ekonominės veiklos rezultatus ir aplinkosauginių tikslų įgyvendinimą, remiamos investicijos į žemės ūkio valdas, ypatingą dėmesį teikiant inovatyvioms investicijoms, skatinant žemės ūkio veikla užsiimančius subjektus kurti didesnę pridėtinę vertę turinčius produktus, taip sudarant sąlygas jiems integruotis į maisto tiekimo grandinę. Parama skiriama investicijoms į savo žemės ūkio valdoje pagamintų ir (ar) užaugintų žemės ūkio produktų (išskyrus žvejybos ir akvakultūros produktus), išvardytų Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priede, apdorojimą ir perdirbimą. Taip pat remiamos investicijos, skatinančios efektyvų išteklių naudojimą ir perėjimą prie klimato kaitai atsparių mažo anglies dioksido kiekio technologijų naudojimo žemės ūkio valdose.

Priemonės veiklos sričių aprašymas	
	Parama teikiama: 1) žemės ūkio produktų gamybai, įskaitant paramą pirmą kartą įsikūrusiems jauniems ūkininkams, siekiantiems atitikti ES standartus; 2) valdoje pagamintiems ir (arba) užaugintiems žemės ūkio produktams apdoroti, perdirbti ir patiekti rinkai; 3) biodujų gamybai iš gyvulininkystės ūkyje susidarančių atliekų, o pagamintos biodujos, šilumos ir elektros energija naudojama tik valdos reikmėms; 4) trumpos rotacijos želdiniams įveisti.
Indėlis įgyvendinant TS	Veiklos sritimi tiesiogiai prisidedama prie 2A, 3A ir 5C tikslinių sričių įgyvendinimo, didinant ūkių konkurencingumą, skatinant maisto grandinės organizavimą ir efektyvų išteklių naudojimą.
Paramos rūšis	Investicinė parama, teikiama atlyginant faktiškai patirtas ir apmokėtas tinkamas finansuoti išlaidas.
Paramos intensyvumas	1. Paramos intensyvumas, kai vykdoma žemės ūkio produktų gamyba, įskaitant biodujų gamybą ir trumpos rotacijos želdinių įveisimą – nuo 40 iki 50 proc. 2. Paramos intensyvumas, kai vykdomas valdoje pagamintų ir (ar) užaugintų žemės ūkio produktų apdirbimas, perdirbimas ir pateikimas rinkai – 50 proc. 3. Paramos intensyvumas visais atvejais negali viršyti 70 proc. tinkamų finansuoti išlaidų (išskyrus atvejus, kai prašoma mažesnio paramos intensyvumo).
4.2 Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir plėtrą	
Tikslas	Parama skiriama žemės ūkio produktams perdirbti, inovacijoms, naujoms technologijoms bei procesams diegti siekiant sukurti naujus ir (arba) aukštesnės pridėtinės vertės, geresnės kokybės produktus; žemės ūkio produktų rinkodarai, ypač susijusiai su naujomis rinkomis, trumpomis tiekimo grandinėmis ir (arba) plėtrai.
Indėlis įgyvendinant TS	Veiklos sritimi tiesiogiai prisidedama prie 2A, 3A tikslinių sričių įgyvendinimo, remiant investicijas į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (ar) plėtrą.
Paramos rūšis	Investicinė parama, teikiama atlyginant faktiškai patirtas ir apmokėtas tinkamas finansuoti išlaidas.
Paramos intensyvumas	1. Paramos intensyvumas – 40 proc. tinkamų finansuoti išlaidų (išskyrus atvejus, kai prašoma mažesnio paramos intensyvumo). Paramos intensyvumas gali būti diferencijuojamas pagal įmonės dydį nuo 40 iki 20 proc. tinkamų finansuoti išlaidų. 2. Gaminantiems ekologiškus žemės ūkio produktus paramos intensyvumas – 50 proc. tinkamų finansuoti išlaidų (kai po projekto įgyvendinimo visu kontrolės laikotarpiu išipareigojama perdirbti tik sertifikuotą ekologišką žaliavą) (išskyrus atvejus, kai prašoma mažesnio paramos intensyvumo). Paramos intensyvumas gali būti diferencijuojamas pagal įmonės dydį nuo 50 iki 30 proc. tinkamų finansuoti išlaidų. 3. Paramos intensyvumas, nustatytas 1 ir 2 punktuose gali būti padidintas 20 proc. punktų veiksmams, vykdomiems įgyvendinant EIP arba susijusiems su gamintojų organizacijų susijungimu. 4. Visais atvejais paramos lygis negali viršyti 70 proc. tinkamų finansuoti išlaidų (išskyrus atvejus, kai prašoma mažesnio paramos intensyvumo).
4.3 Parama investicijoms į žemės ūkio ir miškininkystės infrastruktūros plėtrą ir pritaikymą	
4.3.1 Parama žemės konsolidacijai	
Tikslas	Remiami žemės konsolidacijos projektai, kuriais siekiant padidinti darbo našumą bei sumažinti gamybos išlaidas formuojamos kompaktiškos žemės ūkio valdos ir gerinama ūkių struktūra, fiziškai pakeičiant esamų žemės sklypų konfigūraciją ir dydį, pertvarkant natūralias žemės sklypų ribas (gyvatvoves, griovius, kanalus ir kt.) bei sutvarkant viešąsias erdves ir viešąją infrastruktūrą. Žemės konsolidacijos projektuose taip pat numatomi reikalingi privažiavimo keliai, suformuojami aplinkosauginiams tikslams įgyvendinti reikalingi žemės plotai bei įgyvendinami kiti su kaimo plėtros politikos įgyvendinimu susiję tikslai ir uždaviniai.
Indėlis įgyvendinant TS	Investicijomis į žemės ūkio valdų struktūros gerinimą prisidedama prie 2A tikslinės srities įgyvendinimo.
Paramos rūšis	Investicinė parama.
Paramos intensyvumas	Paramos intensyvumas – 100 proc. tinkamų finansuoti išlaidų (išskyrus atvejus, kai prašoma mažesnio paramos intensyvumo). Viešosios paramos suma vienam projektui – 400 tūkst. Eur (išskyrus atvejus, kai prašoma mažesnės paramos sumos).
4.3.2 Parama žemės ūkio vandentvarkai	
Tikslas	Remiamas lauko drenažo inžinerinės infrastruktūros atnaujinimas, kuris padeda išsaugoti

Priemonės veiklos sričių aprašymas	
	dirvožemio kokybę ir gerina žemės ūkio ir alternatyvios veiklos sąlygas, lemiančias ekonominius ir socialinius pokyčius, nukreiptus į žemės ūkio gamybos racionalumą bei kaimo gyventojų gyvenimo kokybės gerinimą, kartu išsaugant ir gausinant kaimo gamtinį, materialųjį paveldą, taip pat apsaugant kaimo gyventojų turtą ir aplinką. Parama taip pat skiriama lauko drenažo sistemoms pritaikyti pagal joms keliamus aplinkosauginius reikalavimus, vietinės reikšmės vidaus keliams rekonstruoti bei nutiesti ir ariamai žemei nukalkinti pagal projektą.
Indėlis įgyvendinant TS	Veiklos sritimi prisidedama prie 2A tikslinės srities įgyvendinimo, investicijomis į žemės ūkio valdų struktūros gerinimą vystant žemės ūkiui būtiną infrastruktūrą.
Paramos rūšis	Investicinė parama, teikiama atlyginant faktiškai patirtas ir apmokėtas tinkamas finansuoti išlaidas.
Paramos intensyvumas	Paramos intensyvumas – 80 proc. tinkamų finansuoti išlaidų (išskyrus atvejus kai prašoma mažesnio paramos intensyvumo).
4.3.3 Parama miškų infrastruktūrai gerinti	
Tikslas	Pagerinti miškų ūkio infrastruktūrą, remiamos investicijos valstybiniuose ir privačiuose miškuose, susijusios su miško kelių tiesimu ir rekonstrukcija, bei kitų, su miško keliais susijusių, įrenginių (grioviai, pralaidos, nuvažos, tiltai ir pan.) įrengimu ir rekonstrukcija. Siekiant išsaugoti bioįvairovę miškuose, ypač „Natura 2000“ teritorijose, ir pelkėse, miško žemės sausavimo sistemų įrengimui arba atnaujinimui parama neteikiama.
Indėlis įgyvendinant TS	Prisidedama prie 2C tikslinės srities įgyvendinimo, remiant investicijas į miškininkystei būtiną infrastruktūrą.
Paramos rūšis	Investicinė parama, teikiama atlyginant faktiškai patirtas ir apmokėtas tinkamas finansuoti išlaidas.
Paramos intensyvumas	Paramos intensyvumas – 80 proc. tinkamų finansuoti išlaidų (išskyrus atvejus, kai prašoma mažesnio paramos intensyvumo). Viešosios paramos suma vienam projektui – 200 tūkst. Eur. (išskyrus atvejus, kai prašoma mažesnės paramos sumos).
4.4 Parama pelno nesiekiančioms investicijoms	
4.4.1 Meldinės nendrinukės buveinių išsaugojimas	
Tikslas	Parama skiriama įgyvendinti bendruosius aplinkosaugos tikslus, susijusius su biologinės įvairovės išsaugojimu ir ekosistemų subalansuotu funkcionavimu, išsaugojant meldinės nendrinukės buveines. Žemės ūkio veikla užsiimantys subjektai skatinami tvarkyti natūralias ir pusiau natūralias pievas bei ekstensyviai naudojamas šlapynes, sudarant palankias sąlygas šiam ypač retam paukščiui išlikti.
Indėlis įgyvendinant TS	Prisidedama prie 4 A tikslinės srities įgyvendinimo siekiant išsaugoti rūšių ir buveinių biologinę įvairovę.
Paramos rūšis	Investicinė parama, teikiama už faktiškai patirtas ir apmokėtas tinkamas finansuoti išlaidas.
Paramos intensyvumas	Paramos intensyvumas – 100 proc. tinkamų finansuoti išlaidų (išskyrus atvejus, kai prašoma mažesnio paramos intensyvumo).

Priemonės įgyvendinimo administravimas

Priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos srities „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ įgyvendinimo taisyklės buvo patvirtintos 2014 m. gruodžio 4 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-926. Nuo 2015 m. taikomos šios veiklos srities įgyvendinimo taisyklės buvo patvirtintos 2015 m. balandžio 21 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-302.

Priemonės veiklos srities „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą“ įgyvendinimo taisyklės buvo patvirtintos 2015 m. gegužės 22 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-416. Per 2015 m. šios veiklos taisyklės buvo keistos vieną kartą, tikslinant remiamas veiklas, nurodant, kad pagal 2015 m. surinktas paraiškas neremiamas pieno perdirbimas ir rinkodara, patikslinant verslo plane turimą pateikti informaciją, numatant atrankos kriterijus 2015 m. pateiktoms paraiškoms.

Priemonės veiklos sritis „Parama investicijoms į žemės ūkio ir miškininkystės infrastruktūros plėtrą ir pritaikymą“ apima tris veiklas, kurių kiekviena turi savo įgyvendinimo taisyklės. Veiklos „Parama žemės konsolidacijai“ įgyvendinimo taisyklės buvo priimtos 2015 m. rugpjūčio 21 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-656. Veiklos „Parama žemės ūkio vandentvarkai“ įgyvendinimo taisyklės buvo patvirtintos 2015 m. liepos 17 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-578. Veiklos „Parama miškų infrastruktūrai gerinti“ įgyvendinimo taisyklės buvo patvirtintos 2015 m. gegužės 22 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-411.

Priemonės veiklos srities „Parama pelno nesiekiančioms investicijoms“ veiklos „Meldinės nendrinukės buveinių išsaugojimas“ įgyvendinimo taisyklės buvo patvirtintos 2015 m. kovo 13 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-166.

Priemonės įgyvendinimo pažanga

2014 m. paraiškos buvo renkamos pagal pirmąją ir trečiąją priemonės veiklos sritis. 2014 m. iš viso gautos 152 paraiškos. Pagal veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ paraiškas galėjo teikti tik sodininkyste, daržininkyste ir uogininkyste užsiimančios ūkiai, o pagal veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio ir miškininkystės infrastruktūros plėtrą ir pritaikymą“ – paramą žemės ūkio vandentvarkai norintys gauti pareiškėjai. Paminėtina, kad 2007–2013 m. žemės ūkio vandentvarkai skirta parama tarp pareiškėjų buvo itin populiarūs dėl nusidėvėjusių inžinerinių tinklų infrastruktūros šalyje.

2015 m. paraiškos buvo renkamos pagal visas priemones veiklos sritis, o per metus gauta 2 241 paraiška. Daugiausiai paraiškų – beveik 91 proc. – surinkta pagal pirmąją priemonės veiklos sritį. Paramos paraiškos pagal šią veiklos sritį buvo renkamos nuo 2015 m. gegužės 4 d. iki birželio 30 d. Paminėtina, kad tiek 2014 m., tiek 2015 m. pagal šią veiklos sritį buvo vykdoma projektų atranka, nes paraiškose prašomos paramos suma viršijo kvietimams skirtą lėšų sumą. Atsižvelgiant į didelį šios veiklos srities populiarumą ir lėšų poreikį, ateityje planuojama mažinti vienam paramos gavėjui skiriamą lėšų sumą. Taip pat pakankamai populiarūs buvo trečioji veiklos sritis, pagal kurią gautos 133 paraiškos. Paramos paraiškos pagal šią veiklos sritį buvo renkamos žemės konsolidacijos, žemės ūkio vandentvarkos ir miškų infrastruktūros gerinimo projektams. Pagal ketvirtąją veiklos sritį – meldinės nendrinukės buveinių išsaugojimo projektams. Paminėtina, kad pagal trečiąją veiklos sritį daugiausiai paraiškų – 112 – buvo gauta žemės ūkio vandentvarkos projektams.

2014–2015 m. pagal priemonę iš viso surinktos 2 393 paraiškos, kuriose prašomos paramos suma sudarė 64 proc. viso priemonei skirto finansavimo. Iki 2015 m. pabaigos buvo patvirtinta maždaug pusė surinktų paraiškų, o patvirtintos paramos suma siekė daugiau nei 109 mln. Eur. Paminėtina, kad pagal pirmąją ir trečiąją priemonės veiklos sritis iki 2015 m. pabaigos buvo išmokėta 18 325 218 Eur paramos, o tai sudarė 3 proc. viso priemonės įgyvendinimui skirto finansavimo.

41 lentelė. Priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ (M04) finansiniai ir administraciniai rodikliai

Priemonei skirtos paramos lėšos 2014–2020 m., Eur	620 349 147
<i>Veiklos sričiai „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ skirtos paramos lėšos 2014–2020 m., Eur</i>	<i>429 297 415</i>
<i>Veiklos sričiai „Parama investicijoms į žemės ūkio produktų perdirbimą, rinkodarą ir (arba) plėtrą“ skirtos paramos lėšos 2014–2020 m.</i>	<i>93 116 392</i>
<i>Veiklos sričiai „Parama investicijoms į žemės ūkio ir</i>	<i>94 459 900</i>

<i>miškininkystės infrastruktūros plėtrą ir pritaikymą“ skirtos paramos lėšos 2014–2020 m., Eur</i>			
<i>Veiklos sričiai „Parama pelno nesiekiančioms investicijoms“ skirtos paramos lėšos 2014–2020 m., Eur</i>	3 475 440		
	2014 m.	2015 m.	2014–2015 m.
Surinkta paraiškų, vnt.	152	2 241	2 393
Prašoma paramos suma, Eur	49 830 518	349 873 631	399 704 149
Patvirtinta paraiškų, vnt.	124	894	1 018
Patvirtinta paramos suma, Eur	39 861 530	69 918 150	109 779 680
Išmokėta paramos suma, Eur	0	18 325 218	18 325 218
Europos Komisijai deklaruota paramos suma, Eur	0	18 111 886	18 111 886

Kiekybinė priemonės įgyvendinimo pažanga

2014–2015 m. priemonė „Investicijos į materialųjį turta“ buvo viena iš kelių priemonių, pagal kurias pradėti įgyvendinti stebėsenos rodikliai. Viešųjų išlaidų rodiklis buvo pasiektas 3,7 proc. Pagal trečiąją priemonės veiklos sritį buvo paremti iš viso 56 veiksmai, susiję su žemės ūkio infrastruktūros plėtra ir pritaikymu. Viešųjų investicijų į infrastruktūrą pagal trečiąją veiklos sritį rodiklis per 2015 m. buvo pasiektas net 18 proc. Viešųjų išlaidų pagal pirmąją veiklos sritį rodiklis buvo pasiektas 0,5 proc.

42 lentelė. Priemonės „Investicijos į materialųjį turta“ produkto rodiklių pasiekimas

Rodiklis	Pasiekimas 2014–2015 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis
01. Visos viešosios išlaidos (Eur)	16 317 316,77	482 912 259,62	3,4%
03. Paremtų veiksmų / veiklų skaičius (4.3 punktas)	56	–	–
Bendros viešosios išlaidos (4.1 punktas) (Eur)	1 794 570,38	383 365 107,50	0,5%
Visos viešosios išlaidos investicijoms į infrastruktūrą (4.3 punktas) (Eur)	16 317 316,77	90 235 512,94	18%

1.4 M06. ŪKIO IR VERSLO PLĖTRA

Priemonės aprašymas

Priemonė skirta jaunųjų ūkininkų įsikūrimui skatinti, smulkiųjų ūkių plėtrai ir ekonominės veiklos kaimo vietovėse pradžia, kūrimui bei plėtrai.

43 lentelė. Priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ (M06) veiklos sritys

Priemonės veiklos sričių aprašymas	
6.1 Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui	
Tikslas	Jaunųjų ūkininkų įsikūrimo rėmimas svarbus ūkių konkurencingumui skatinti, užimtumui kaimo vietovėse didinti. Jaunųjų ūkininkų įsikūrimo parama prisideda prie demografinės situacijos stabilizavimo kaimo vietovėse ir kokybiškų darbo vietų kūrimo kaimo vietovėse, esamų darbo vietų išlaikymo, žemės ūkio sektoriaus plėtojimo, ypatingą dėmesį skiriant gyvulininkystei, specializuotiems ir mišriems ūkiams. Parama teikiama jaunojo ūkininko veiklos pradžia, t. y. verslo plano įgyvendinimui.
Indėlis įgyvendinant TS	Prisidedama prie 2B tikslinės srities įgyvendinimo, skatinant kvalifikuotus jaunuosius ūkininkus užsiimti žemės ūkio veikla, taip pat sprendžiant kartų kaitos problemas.

Priemonės veiklos sričių aprašymas	
Paramos rūšis	Parama veiklos pradžiai. Parama išmokama dviem arba trimis dalinėmis išmokomis per ne ilgesnį kaip penkerių metų laikotarpį, atsižvelgiant į verslo plane numatytas veiklas ir projekto dydį. Pirmoji išmokos dalis, sudaranti 50 proc. visos išmokos sumos, paramos gavėjui išmokama priėmus sprendimą skirti paramą. Paskutinė 50 proc. arba 20 proc. (jeigu nustatyti 3 mokėjimai) išmokos dalis, išmokama, jeigu verslo planas tinkamai įgyvendintas.
Paramos intensyvumas	Viešosios paramos suma vienam paramos gavėjui įsikurti – 40 tūkst. Eur (išskyrus atvejus, kai prašoma mažesnės paramos sumos).
4.2 Parama ekonominės veiklos pradžiai kaimo vietovėse	
Tikslas	Parama ekonominei veiklai kaime didina galimybes dalyvauti darbo rinkoje jauniems, nedirbantiems asmenims, skatina veiklos įvairinimą, padeda mažinti ūkininkų ir kitų žemės ūkio subjektų sezoninį užimtumo svyravimą, taip pat prisideda prie demografinės padėties kaime stabilizavimo.
Indėlis įgyvendinant TS	Prisidedama prie 6A tikslinės srities įgyvendinimo – skatinamos verslo iniciatyvos, kaime kuriamos naujos darbo vietos, didinamas gyventojų užimtumas.
Paramos rūšis	Parama veiklos pradžiai. Parama išmokama dviem arba trimis dalinėmis išmokomis per ne ilgesnį kaip penkerių metų laikotarpį, atsižvelgiant į verslo plane numatytas veiklas ir projekto dydį. Pirmoji išmokos dalis, sudaranti 50 proc. visos išmokos sumos, paramos gavėjui išmokama priėmus sprendimą skirti paramą. Paskutinė 50 proc. arba 20 proc. (tuo atveju, jeigu nustatyti 3 mokėjimai) išmokos dalis išmokama, jeigu verslo planas tinkamai įgyvendintas.
Paramos intensyvumas	Viešosios paramos suma vienam paramos gavėjui – 40 tūkst. Eur (išskyrus atvejus, kai prašoma mažesnės paramos sumos).
4.3 Parama smulkiesiems ūkiams	
Tikslas	Teikiant paramą smulkiųjų ūkių plėtrai, modernizuojami ūkiai, didėja jų konkurencingumas, ūkininkai ir kiti ūkio subjektai skatinami jungtis į tiesioginę gamintojo ir vartotojo grandinę bei sudaryti geresnes sąlygas produkcijai realizuoti. Ši veiklos sritis prisideda prie didesnio gamybinio našumo ir didesnių pajamų bei padeda lengviau integruotis į rinką ir efektyviai dalyvauti visuose rinkos procesuose.
Indėlis įgyvendinant TS	Prisidedama prie 2A tikslinės srities įgyvendinimo – skatinamas efektyvesnis ūkininkavimas modernizuojant ūkius, užsiimant prekybine gamyba bei konkuruojant rinkoje, didinant smulkiųjų ūkių ekonominį gyvybingumą.
Paramos rūšis	Parama veiklos pradžiai. Parama išmokama dviem dalinėmis išmokomis per ne ilgesnį kaip penkerių metų laikotarpį. Pirmoji išmokos dalis, sudaranti 80 proc. visos išmokos sumos, paramos gavėjui išmokama pasirašius paramos sutartį. Paskutinė 20 proc. išmokos dalis išmokama jeigu verslo planas tinkamai įgyvendintas.
Paramos intensyvumas	Viešosios paramos suma vienam paramos gavėjui – 15 tūkst. Eur (išskyrus atvejus, kai prašoma mažesnės paramos sumos).
6.4 Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai	
6.4.1 Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai	
Tikslas	Šia parama žemės ūkio subjektams sudaromos sąlygos susikurti papildomų pajamų šaltinį bei mažinti sezoninį užimtumo svyravimą. Pagal veiklos sritį teikiama parama įvairiai ne žemės ūkio veiklai, produktų gamybai, apdorojimui, perdirbimui, jų pardavimui, taip pat paslaugų teikimui, įskaitant paslaugas žemės ūkiui.
Indėlis įgyvendinant TS	Prisidedama prie 6A tikslinės srities įgyvendinimo – skatinamas ekonominės veiklos kūrimas ir (arba) plėtra kaimo vietovėse, taip pat ši veiklos sritis galimai prisidės prie 5C tikslinės srities įgyvendinimo – skatinamas biomasės, ypač atliekų, panaudojimas energijos gamybai (biokuras).
Paramos rūšis	Investicinė parama, teikiama atlyginant faktiškai patirtas ir apmokėtas tinkamas finansuoti išlaidas.
Paramos intensyvumas	Paramos intensyvumas – 50 proc. tinkamų finansuoti išlaidų (išskyrus atvejus, kai prašoma mažesnio paramos intensyvumo).
6.4.2 Parama biodujų gamybai iš žemės ūkio ir kitų atliekų	
Tikslas	Biodujų gamybos plėtra prisideda prie šalies energetinės nepriklausomybės stiprinimo, šiltnamio efektą sukeliančių dujų išskyrimo mažinimo. Biodujų gamyba iš gyvulių mėšlo, gyvūninių ir organinių atliekų prisideda prie energijos šaltinių įvairinimo ir taip padidina energijos tiekimo saugumą, konkurencingumą ir tvarumą bei suteikia naujų pajamų galimybių ūkininkams ir žemės ūkio bendrovėms.
Indėlis įgyvendinant TS	Prisidedama prie 5C ir 6A tikslinės srities įgyvendinimo – atsinaujinančių energijos išteklių, šalutinių produktų, atliekų ir kitų nemaistinių žaliavų tiekimo bei naudojimo palengvinimas, ekonominės veiklos kūrimas ir (arba) plėtra kaimo vietovėse, verslo iniciatyvų skatinimas, naujų darbo vietų kaime kūrimas.

Priemonės veiklos sričių aprašymas	
Paramos rūšis	Investicinė parama, teikiama atlyginant faktiškai patirtas ir apmokėtas tinkamas finansuoti išlaidas.
Paramos intensyvumas	Paramos intensyvumas – 60 proc. (išskyrus atvejus, kai prašoma mažesnio paramos intensyvumo).

Priemonės įgyvendinimo administravimas

Priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos srities „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“ įgyvendinimo taisyklės buvo patvirtintos 2015 m. kovo 24 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-211. Šios veiklos srities taisyklės buvo keistos vieną kartą, numatant, kad pareiškėjo įsikūrimas paraiškos pateikimo metu neturi būti pasibaigęs, įtvirtinant verslo plano įgyvendinimo sąlygas, numatant būtinybę pasiekti paraiškoje suplanuotus stebėsenos rodiklius, įtvirtinant maksimalias paramos sumas vienam paramos gavėjui, patikslinant atrankos kriterijus.

Priemonės veiklos srities „Parama smulkiesiems ūkiams“ įgyvendinimo taisyklės buvo patvirtintos tos pačios dienos įsakymu Nr. 3D-212. Per 2015 m. šios veiklos srities taisyklės buvo keistos keletą kartų, patikslinant projekto priežiūros rodiklių lentelę, įsipareigojimus dėl valdos ekonominio dydžio padidinimo.

Priemonės veiklos srities „Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai“ veiklos buvo vykdomos, vadovaujantis atskiromis įgyvendinimo taisyklėmis. Veiklos „Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai“ įgyvendinimo taisyklės buvo patvirtintos 2015 m. spalio 29 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-807 ir per metus pakeistos vieną kartą, numatant buhalterinės apskaitos tvarkymo ir finansinių ataskaitų sudarymo reikalavimus, įtvirtinant, kad pareiškėjo pardavimo pajamos ataskaitiniais metais yra ne mažesnės kaip 12 vidutinių darbo užmokesčių dydžio, patikslinant projekto stebėsenos rodiklių pasiekimo lentelę.

Priemonės veiklos „Parama biodujų gamybai iš žemės ūkio ir kitų atliekų“ įgyvendinimo taisyklės – 2015 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. 3D-632. Paminėtina, kad priemonės veiklos srities „Parama ekonominės veiklos pradžia kaimo vietovėse“ įgyvendinimo taisyklės 2015 m. dar nebuvo patvirtintos.

Priemonės įgyvendinimo pažanga

2014 m. paraiškos pagal šią priemonę nebuvo renkamos, o paraiškų rinkimas pagal pirmąją, trečiąją ir ketvirtąją priemonės sritis buvo paskelbtas 2015 m. Paraiškos pagal veiklos sritį „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ buvo renkamos du kartus: nuo 2015 m. balandžio 1 d. iki balandžio 30 d. bei nuo 2015 m. lapkričio 16 d. iki gruodžio 18 d. Pagal šią veiklos sritį buvo surinkta 1 821 paraiška, o tai sudarė net 80 proc. visų pagal šią priemonę surinktų paraiškų skaičiaus. Paminėtina, kad paramos suma vienam paramos gavėjui siekia 50 tūkst. Eur be PVM, o, jei kuriamas specializuotas gyvulininkystės ūkis – 60 tūkst. Eur be PVM. 2014–2020 m. pareiškėjų pateikti projektai paramai gauti atrenkami, taikant balus už tam tikrų kriterijų atitikimą. Šios veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse numatytas minimalus balų skaičius yra 35. Jei projektas nesurenka privalomojo mažiausio balų skaičiaus, paramos paraiška yra atmėtama.

Paraiškos pagal veiklos sritį „Parama smulkiesiems ūkiams“ buvo renkamos nuo 2015 m. balandžio 1 d. iki birželio 30 d., o per paraiškų rinkimą buvo gautos 304 paraiškos. Pagal šią veiklos sritį taip pat taikomi balai už tam tikrų kriterijų atitikimą. Šios veiklos srities įgyvendinimo taisyklėse numatytas minimalus balų skaičius, kaip ir jaunųjų ūkininkų įsikūrimui skirtos veiklos srities atveju, yra 35. Maksimali paramos suma pagal šią veiklos sritį siekia 15 tūkst. Eur.

Paraiškos pagal veiklos srities „Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai“ veiklą „Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai“ buvo renkamos nuo 2015 m. lapkričio 2 d. iki gruodžio 14 d. Iš viso buvo gautos 145 paraiškos. Pagal veiklą „Parama biodujų gamybai iš žemės ūkio ir kitų atliekų“ paraiškų rinkimas buvo skelbtas nuo 2015 m. rugsėjo 1 d. iki lapkričio 30 d. Paminėtina, kad praėjusiu finansiniu laikotarpiu parama biodujų gamybai iš žemės ūkio ir kitų atliekų nebuvo teikiama. Paraiškų rinkimas tęsėsi tris mėnesius, nes šios veiklos projektai – sudėtingi, reikia atlikti daug derinimų, gauti statybą leidžiančius dokumentus. Ūkio subjektams pavyko laiku gauti visus reikiamus leidimus ir pirmos 7 paraiškos buvo pateiktos laiku.

Pagal priemonę paraiškose prašomos paramos suma siekė daugiau nei 132 mln. Eur ir sudarė 59 proc. viso priemonei skirto finansavimo. Iš 2 277 gautų paraiškų buvo patvirtintos 553 paraiškos, o patvirtintos paramos suma sudarė 9,4 proc. visų priemonės įgyvendinimui skirtų lėšų. 2014–2015 m. paramos lėšos buvo išmokėtos pagal pirmąją ir trečiąją priemonės veiklos sritis, o bendra išmokėtų lėšų suma siekė 10 142 357 Eur, t. y. 4,5 proc. viso priemonei skirto finansavimo. Didžioji lėšų dalis buvo išmokėta būtent jaunesiems ūkininkams.

44 lentelė. Priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ (M06) finansiniai ir administraciniai rodikliai

Priemonei skirtos paramos lėšos 2014–2020 m., Eur	223 721 981	
<i>Veiklos sričiai „Parama jaunųjų ūkininkų įsikūrimui“ skirtos paramos lėšos 2014–2020 m., Eur</i>	64 705 882	
<i>Veiklos sričiai „Parama ekonominės veiklos pradžia kaimo vietovėse“ skirtos lėšos 2014–2020 m., Eur</i>	23 045 882	
<i>Veiklos sričiai „Parama smulkiesiems ūkiams“ skirtos lėšos 2014–2020 m., Eur</i>	16 876 047	
<i>Veiklos sričiai „Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai“ skirtos lėšos 2014–2020 m., Eur</i>	119 094 169	
	2015 m.	2014–2015 m.
Surinkta paraiškų, vnt.	2 277	2 277
Prašoma paramos suma, Eur	132 329 331	132 329 331
Patvirtinta paraiškų, vnt.	553	553
Patvirtinta paramos suma, Eur	21 112 736	21 112 736
Išmokėta paramos suma, Eur	10 142 357	10 142 357
Europos Komisijai deklaruota paramos suma, Eur	0	0

Kiekybinė priemonės įgyvendinimo pažanga

2014–2015 m. paramos lėšos pagal šią priemonę buvo mokamos, tačiau priemonei numatyti stebėsenos rodikliai dar nebuvo pradėti įgyvendinti.

1.5 M07. PAGRINDINĖS PASLAUGOS IR KAIMŲ ATNAUJINIMAS KAIMO VIETOVĖSE

Priemonės aprašymas

Kaimo vietovių infrastruktūros ir paslaugų plėtra bei veikla, kuria siekiama atnaujinti kaimo kultūros bei gamtos paveldą ir kraštovaizdį, yra vienas svarbiausių veiksnių siekiant realizuoti augimo potencialą ir skatinti kaimo vietovių tvarumą.

45 lentelė. Priemonės „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ (M07) veiklos sritys

Priemonės veiklos sričių aprašymas	
7.2 Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą	
Tikslas	<p>Parama teikiama:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Viešajai mažos apimties infrastruktūrai kurti ir gerinti (pavyzdžiui, viešiesiems pastatams, statiniams gerinti, atnaujinti, aplinkai tvarkyti, prekyvietėms, bendruomenės namams atnaujinti ir tvarkyti, vietinėms vandens tiekimo sistemoms sukurti ar atnaujinti, inžinerinei infrastruktūrai sukurti ir atnaujinti, vietinės reikšmės viešiesiems keliams, gatvėms ir jų atkarpoms nutiesti ar rekonstruoti). Kaimo vietovėse viešojo infrastruktūra yra svarbus veiksnys, turintis įtakos regionų patrauklumui ir pasiekiamumui, tai yra būtina ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo bei išlaikymo sąlyga. 2. Privačiai mažos apimties infrastruktūrai gerinti. Gerinant kaimo gyventojų gyvenimo kokybę ir siekiant užtikrinti tinkamas gyvenimo sąlygas parama pagal šią priemonę teikiama privačiai infrastruktūrai, t. y. atsižvelgiant į asbesto keliamą riziką visuomenės sveikatai ir siekiant prisidėti prie savivaldybių asbesto turinčių gaminių šalinimo programų įgyvendinimo, parama skiriama asbestinės stogų dangos keitimui.
Indėlis įgyvendinant TS	Pridedama prie 6B tikslinės srities įgyvendinimo
Paramos rūšis	Investicinė parama, teikiama atlyginant faktiškai patirtas ir apmokėtas tinkamas finansuoti išlaidas.
Paramos intensyvumas	<p>Paramos intensyvumas – 80 proc. tinkamų finansuoti projekto išlaidų, kai investuojama į viešąją infrastruktūrą, tačiau 50 proc. tinkamų finansuoti projekto išlaidų, kai investuojama į vietinės reikšmės kelius, gatves, jų atkarpas, o projektą teikia Kelių direkcija, taip pat į privačią infrastruktūrą (asbestinių stogų dangos keitimą) (išskyrus atvejus, kai prašoma mažesnio paramos intensyvumo).</p> <p>Didžiausia viešosios paramos suma projektui (išskyrus projektus, susijusius su investicijomis į privačią infrastruktūrą) – 200 tūkst. Eur.</p> <p>Didžiausia viešosios paramos suma projektui, susijusiam su investicijomis į privačią infrastruktūrą (asbestinių stogų dangos keitimui) – 2 tūkst. Eur.</p>
7.3 Parama plačiajuosčio ryšio infrastruktūrai	
Tikslas	<p>Sudaryti prielaidas kaimo vietovių viešojo administravimo institucijoms ir ūkio subjektams bei gyventojams vėliau naudotis plačiajuosčiu ryšiu, sudaryti sąlygas teikti aukštesnės kokybės paslaugas, padidinti vietovių ekonominį konkurencingumą, patrauklumą investuotojams. Įgyvendinus šią veiklos sritį bus įrengti plačiajuosčio ryšio linijų prieigos terminaliniai mazgai ir antžeminės konstrukcijos. Sukūrus plačiajuosčio ryšio infrastruktūrą, bus teikiama atvira didmeninė prieiga e. ryšių operatoriams, kurie galės prijungti savo prieigos infrastruktūrą (t. y. „paskutinės mylios“ tinklo segmentą) ir teikti naujos kartos prieigos ryšio paslaugas galutiniams vartotojams. Veiklos srities įgyvendinimo metu sukurta infrastruktūra paskatins e. ryšių operatorius investuoti į „paskutinę mylią“ vietovėse, kurios iki tol rinkos dalyviams buvo ekonomiškai nepatrauklios.</p>
Indėlis įgyvendinant TS	Pridedama prie 6C tikslinės srities įgyvendinimo.
Paramos rūšis	Investicinė parama, teikiama atlyginant faktiškai patirtas ir apmokėtas tinkamas finansuoti išlaidas.
Paramos intensyvumas	Paramos intensyvumas – 100 proc. tinkamų finansuoti projekto išlaidų.
7.6 Parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį	
Tikslas	<p>Darniai gyvenamosios aplinkos plėtrai ir gyvybingumui palaikyti svarbu išlaikyti gyvenamųjų vietovių kultūrinį ir gamtinį potencialą, todėl investuojama į kultūros ir gamtos paveldo objektus, kaimo kraštovaizdį.</p> <p>Pagal šią veiklos sritį investicijos skiriamos: 1.1. istorinę, architektūrinę ar kitokią kultūrinę vertę turinčių nekilnojamosios kultūros, gamtos paveldo objektų, vietovių, parkų, skverų, želdynų, kitų kraštovaizdžio komponentų tvarkymo darbams; 1.2. tradicinių amatų centrų veiklos plėtrai.</p>
Indėlis įgyvendinant TS	Pridedama prie 6B tikslinės srities įgyvendinimo.

Priemonės veiklos sričių aprašymas	
Paramos rūšis	Investicinė parama, teikiama atlyginant faktiškai patirtas ir apmokėtas tinkamas finansuoti išlaidas.
Paramos intensyvumas	Paramos intensyvumas (išskyrus atvejus, kai prašoma mažesnio paramos intensyvumo): 1) 80 proc. tinkamų finansuoti projekto išlaidų, kai investuojama į viešąją infrastruktūrą; 2) 90 proc. tinkamų finansuoti projekto išlaidų, kai investuojama į tradicinių amatų centrų veiklos plėtrą. Didžiausia viešosios paramos suma vienam projektui visais atvejais negali viršyti 200 tūkst. Eur.

Priemonės įgyvendinimo administravimas

Priemonės „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ veiklos sritis „Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą“ apima dvi veiklas, kurių kiekviena buvo įgyvendinama, vadovaujantis šiai veiklai patvirtintomis įgyvendinimo taisyklėmis. Veiklos „Asbestinių stogų dangos keitimas“ įgyvendinimo taisyklės buvo priimtos 2015 m. vasario 25 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-119, o veiklos „Parama vietiniams keliams“ įgyvendinimo taisyklės – 2015 m. kovo 27 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-220.

Priemonės veiklos srities „Parama plačiajuosčio ryšio infrastruktūrai“ įgyvendinimo taisyklės buvo patvirtintos 2015 m. spalio 7 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-748. Priemonės veiklos srities „Parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį“ veiklos „Tradicinių amatų centrų plėtra“ įgyvendinimo taisyklės buvo patvirtintos 2015 m. balandžio 27 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-337.

Priemonės įgyvendinimo pažanga

2014 m. paraiškos pagal šią priemonę nebuvo renkamos. 2015 m. buvo skelbtas paraiškų rinkimas pagal veiklą „Parama asbestinių stogų dangos keitimui“, kuris truko nuo 2015 m. kovo 2 d. iki balandžio 30 d. Per šį paraiškų rinkimą buvo gautos net 1 502 paraiškos, kurios sudarė net 90 proc. visų 2015 m. pagal šią priemonę surinktų paraiškų skaičiaus. Galima teigti, kad parama asbestinių stogų dangos keitimui, buvusi itin populiari 2007–2013 m., nepraranda savo aktualumo ir 2014–2020 m.

Paraiškų rinkimas pagal veiklą „Parama vietiniams keliams“ tęsėsi nuo 2015 m. balandžio 1 d. iki birželio 30 d. Buvo gautos iš viso 158 paraiškos. Paraiškas tradicinių amatų centrų plėtrai buvo galima teikti nuo 2015 m. gegužės 4 d. iki birželio 30 d., o per paraiškų rinkimo laikotarpį buvo gautos 9 paraiškos. Pagal veiklos sritį „Parama plačiajuosčio ryšio infrastruktūrai“ buvo gauta viena paraiška, o paraiškų rinkimo laikotarpis tęsėsi nuo 2015 m. lapkričio 2 d. iki gruodžio 31 d.

Iki 2015 m. pabaigos surinktose paraiškose prašomos paramos suma siekė daugiau nei 28 mln. Eur ir sudarė 37 proc. viso priemonei skirto finansavimo. 2014–2015 m. buvo patvirtintos 856 paraiškos (didžioji dalis jų – asbestinių stogų dangos keitimui), o patvirtintos paramos suma sudarė 19 proc. priemonei skirto finansavimo. Iki 2015 m. pabaigos pagal priemonę išmokėtos ir Europos Komisijai deklaruotos paramos suma siekė 56 659 Eur ir sudarė 0,07 proc. viso priemonei skirto finansavimo. Paminėtina, kad visos paramos lėšos buvo išmokėtos pagal veiklos sritį „Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą“ ir skirtos asbestinių stogų dangos keitimo projektams.

46 lentelė. Priemonės „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ (M07) finansiniai ir administraciniai rodikliai

Priemonei skirtos paramos lėšos 2014–2020 m., Eur	76 110 778	
Veiklos sričiai „Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą“ skirtos paramos lėšos 2014–2020 m., Eur	62 122 119	
Veiklos sričiai „Parama plačiajuosčio ryšio infrastruktūrai“ skirtos paramos lėšos 2014–2020 m., Eur	4 431 200	
Veiklos sričiai „Parama investicijoms į kaimo kultūros ir gamtos paveldą, kraštovaizdį“ skirtos paramos lėšos 2014–2020 m., Eur	9 557 459	
	2015 m.	2014–2015 m.
Surinkta paraiškų, vnt.	1 670	1 670
Prašoma paramos suma, Eur	28 242 271	28 242 271
Patvirtinta paraiškų, vnt.	856	856
Patvirtinta paramos suma, Eur	14 602 177	14 602 177
Išmokėta paramos suma, Eur	56 659	56 659
Europos Komisijai deklaruota paramos suma, Eur	56 659	56 659

Kiekybinė priemonės įgyvendinimo pažanga

Priemonė „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ buvo viena iš kelių priemonių, pagal kurias 2015 m. pradėti įgyvendinti stebėsenos rodikliai. Viešųjų išlaidų rodiklis buvo pasiektas 0,07 proc., pagal priemonę vykdytiems projektams išmokėjus ir Europos Komisijai deklaravus daugiau nei 56 tūkst. Eur paramos. Pagal priemonės veiklos sritį „Parama investicijoms į visų rūšių mažos apimties infrastruktūrą“ parama buvo skirta 42 veiksams, t. y. asbestinių stogų dangos keitimo projektams įgyvendinti. Gyventojų, kurie naudojami geresnėmis paslaugomis ir infrastruktūra, skaičiaus rodiklis buvo pasiektas 0,08 proc., o geresnėmis paslaugomis 2015 m. pabaigoje naudojami 127 gyventojai.

47 lentelė. Priemonės „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ produkto rodiklių pasiekimas

Rodiklis	Pasiekimas 2014–2015 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis
01. Visos viešosios išlaidos	56 659,43	71 679 577,65	0,07%
02. Bendra investicijų suma (Eur)	103 581,35	-	-
03. Paremtų veiksmų / veiklų skaičius (7.2 punktą)	42	7 000	0,6%
015. Gyventojų, kurie naudojami geresnėmis paslaugomis / infrastruktūra, skaičius (7.1., 7.2, 7.4, 7.5, 7.6 ir 7.7 punktai)	127	150 000	0,08%

1.6 M08. INVESTICIJOS Į MIŠKO PLOTŲ PLĖTRĄ IR MIŠKŲ GYVYBINGUMO GERINIMĄ***Priemonės aprašymas***

Priemonė yra skirta miškingumo ir miškų ekonominei vertei didinti, pažeistiems miškams atkurti ir prevencijai, miškų ekosistemų atsparumui ir aplinkosauginei vertei didinti bei atsinaujinantiems energijos šaltiniams panaudoti.

48 lentelė. Priemonės „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ (M08) veiklos sritys

Priemonės veiklos sričių aprašymas	
8.1 Miško veisimas	
Tikslas	Efektyviai išnaudoti nederlingus, nenaudojamus ir žemės ūkio veiklai netinkamus žemės plotus teikiant paramą miškui veisti. Miškingumo didinimas stiprina ekosistemas ir mažina anglies dvideginio kiekį atmosferoje. Miško veisimas gerina aplinkos apsaugą, užkirsdamas kelią neigiamiems gamtiniams veiksniams, mažina klimato kaitą. Siekiant įgyvendinti šiuos tikslus, pagal šią veiklos sritį remiamas miško veisimas žemės ūkio ir ne žemės ūkio paskirties žemėje.
Indėlis įgyvendinant TS	Pridedama prie 5E tikslinės srities įgyvendinimo (priskiriamos visos veiklos sričiai skirtos lėšos), didinant anglies dvideginio absoronavimą ir mažinant jo emisiją
Paramos rūšis	Vienkartinė nustatyto dydžio išmoka, teikiama už įveistą mišką ir kasmetinė nustatyto dydžio įveisto miško bei savaime apaugusio miško ploto priežiūros, apsaugos ir ugdymo išmoka, kuri mokama 12 metų po miško įveisimo.
Paramos intensyvumas	Miško įveisimo ir įveisto miško priežiūros, apsaugos ir ugdymo išmokos (1 ha) apskaičiuojamos kiekvienam Miško želdinimo ir žėlimo projektui atskirai, atsižvelgiant į veisiamų želdinių rūšinę sudėtį. Miško įveisimo išmokos pateikiamos Programoje.
8.3-4 Miškams padarytos žalos prevencija ir atlyginimas	
Tikslas	Pagal šią veiklos sritį remiamas gaisrų ir kitų stichinių nelaimių, įskaitant kenkėjus bei ligas, pažeistų miškų atkūrimas ir priešgaisrinių prevencinių priemonių įdiegimas. Būtina miškuose įrengti ir vykdyti prevencines priemones, atkurti gaisrų sunaikintus ir pažeistus miškus. Taip pat svarbu atkurti ir kitų abiotinių veiksnių (vėtrų, ligų ar kenkėjų ir kt.) pažeistus arba sunaikintus miškus, kad būtų užtikrintas miško ekosistemos išsaugojimas, atkūrimas ir ekonominio potencialo didinimas.
Indėlis įgyvendinant TS	Veiklos sritimi tiesiogiai prisidedama prie 4A tikslinės srities (priskiriamos visos veiklos sričiai skirtos lėšos), o ne tiesiogiai prie 5E tikslinės srities įgyvendinimo, palengvinant anglies dvideginio absoronavimą ir jo emisijos žemės ūkyje ir miškininkystėje mažinimą.
Paramos rūšis	Investicinė parama, teikiama atlyginant faktiškai patirtas ir apmokėtas tinkamas finansuoti išlaidas. Pažeistam arba sunaikintam miškui atkurti teikiama vienkartinė nustatyto dydžio išmoka hektarui.
Paramos intensyvumas	Pažeisto miško atkūrimo išmokos (1 ha) apskaičiuojamos kiekvienam miško želdinimo ir žėlimo projektui atskirai, atsižvelgiant į atkuriamų želdinių rūšinę sudėtį. Miško atkūrimo išmokos pateikiamos Programoje. Paramos intensyvumas prevencinėms priemonėms – 70 proc. tinkamų finansuoti išlaidų (išskyrus atvejus, kai prašoma mažesnio paramos intensyvumo).
8.5 Investicijos, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė	
Tikslas	Siekiant išsaugoti ir atkurti miško ekosistemas (jos apima daugelio gyvūnijos ir augmenijos rūšių buveines, stabdo dirvos eroziją, absorbuoja anglies dvideginį ir grynina orą, kaupia anglį biomasėje ir mažina šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį atmosferoje, saugo gruntinius ir paviršinius vandenis, užtikrina žmonių poilsio kokybę), sustiprinti jų atsparumą neigiamiems aplinkos veiksniams ir užtikrinti rekreacines funkcijas, įrengiant rekreacines zonas, parama teikiama šioms veikloms: miško struktūros keitimui, investicijoms į visuomenės estetinės aplinkos ir apsaugines funkcijas, buveinių ir bioįvairovės apsaugai, dirvožemio apsaugos priemonėms bei vienkartiniam jaunuolynų ugdymui.
Indėlis įgyvendinant TS	Pridedama prie 4A tikslinės srities įgyvendinimo (priskiriamos visos veiklos sričiai skirtos lėšos), atkuriant, išsaugojant ir pagerinant nuo žemės ūkių ir miškininkystės priklausančias ekosistemas.
Paramos rūšis	Investicinė parama, teikiama atlyginant faktiškai patirtas ir apmokėtas tinkamas finansuoti išlaidas. Jaunuolynų (iki 20 metų amžiaus) ugdymui teikiama vienkartinė nustatyto dydžio išmoka hektarui.
Paramos intensyvumas	Vienkartinė nustatyto dydžio kompensacinė išmoka už išugdyto jaunuolyno hektarą – 197 Eur už ha. Paramos intensyvumas visoms kitoms pagal veiklos sritį remiamoms išlaidoms – 90 proc. tinkamų finansuoti išlaidų (išskyrus atvejus, kai prašoma mažesnio paramos intensyvumo). Viešosios paramos suma vienam projektui – 50 tūkst. Eur (išskyrus atvejus, kai prašoma mažesnės paramos sumos).
8.6 Investicijos į miškininkystės technologijas	

Priemonės veiklos sričių aprašymas	
Tikslas	Remiamos investicijos į miškų ūkio modernizavimą, miško kirtimo, apvaliosios medienos ir medienos biokuro ruošos technologijų diegimą, miško medelynų įkūrimą, paslaugų miškų sektoriuje teikimą, skatinant naudoti pažangią miško techniką, įrangą ir technologijas, bei didinant miško potencialo ir (arba) produktų pridėtinę vertę. Taip pat, didinant miško ekologinę bei ekonominę vertę, pagal šią veiklos sritį yra numatyta parama minkštųjų lapuočių iki 20 metų amžiaus jaunuolynams ir krūmynams pertvarkyti.
Indėlis įgyvendinant TS	Prisidedama prie 2C tikslinės srities (priskiriamos visos veiklos sričiai skirtos lėšos), o netiesiogiai prie 5C ir 6A tikslinių sričių įgyvendinimo, didinant miškininkystės ekonominę vertę, bei miškų plotų plėtrą, palengvinant atsinaujinančiųjų energijos išteklių miškuose, ypač miško kirtimo atliekų, naudojimą, bei skatinant kurtis mažas įmones ir kuriant darbo vietas miškų ūkyje.
Paramos rūšis	Investicinė parama, teikiama atlyginant faktiškai patirtas ir apmokėtas tinkamas finansuoti išlaidas.
Paramos intensyvumas	Paramos intensyvumas –50 proc. tinkamų finansuoti išlaidų (išskyrus atvejus, kai prašoma mažesnio paramos intensyvumo). Paramos intensyvumas minkštųjų lapuočių (iki 20 metų amžiaus) jaunuolynams ir krūmynams pertvarkyti, vidinės miškotvarkos projektams rengti ar tikslinti –65 proc. tinkamų finansuoti išlaidų (išskyrus atvejus, kai prašoma mažesnio paramos intensyvumo). Viešosios paramos suma vienam projektui – 50 tūkst. Eur (išskyrus atvejus kai prašoma mažesnės paramos sumos).

Priemonės įgyvendinimo administravimas

Priemonės „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ veiklos srities „Miško įveisimas“ įgyvendinimo taisyklės buvo patvirtintos 2015 m. birželio 26 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-538. Priemonės veiklos srities „Miškams padarytos žalos prevencija ir atlyginimas“ įgyvendinimo taisyklės buvo priimtose 2015 m. liepos 24 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-598. Priemonės veiklos srities „Investicijos, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė“ įgyvendinimo taisyklės buvo priimtose 2015 m. gegužės 27 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-418. Priemonės veiklos srities „Investicijos į miškininkystės technologijas“ įgyvendinimo taisyklės buvo patvirtintos 2015 m. rugpjūčio 21 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-659.

Priemonės įgyvendinimo pažanga

2014 m. paraiškos pagal šią priemonę nebuvo renkamos. 2015 m. paraiškos buvo renkamos pagal visas keturias priemonės veiklos sritis. Paraiškų rinkimas pagal veiklos sritį „Miško įveisimas“ vyko nuo 2015 m. liepos 1 d. iki rugpjūčio 31 d. Buvo gautos 428 paraiškos, iš kurių 254 paraiškos – naujos, o 174 paraiškos – patvirtintos ankstesniu programavimo laikotarpiu ir skirtos tęstiniais išpareigojimams pagal KPP 2004–2006 m. bei KPP 2007–2013 m. įgyvendinti. Paraiškų rinkimas pagal veiklos sritį „Miškams padarytos žalos prevencija ir atlyginimas“ vyko vieną mėnesį, nuo 2015 m. rugpjūčio 3 d. iki rugpjūčio 31 d. Iš viso buvo gauta 21 paraiška. Didelis paraiškų skaičius (35 proc. visų pagal priemonę surinktų paraiškų) buvo gautas pagal priemonės veiklos sritį „Investicijos, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė“ (iš viso 264 paraiškos). Paraiškų rinkimas pagal veiklos sritį „Investicijos į miškininkystės technologijas“ buvo skelbtas nuo 2015 m. rugsėjo 1 d. iki rugsėjo 30 d., o šio paraiškų rinkimo metu buvo gautos 38 paraiškos.

2014–2015 m. iš viso buvo surinkta 751 paraiška, o prašomos paramos suma siekė 11 proc. viso priemonei numatyto finansavimo. Iš viso buvo patvirtinta 540 paraiškų, o patvirtintos paramos suma siekė 6 166 148 Eur ir sudarė 5 proc. visų priemonės įgyvendinimui skirtų lėšų. Paminėtina, kad iki 2015 m. pabaigos lėšų pagal šią priemonę išmokėta nebuvo.

49 lentelė. Priemonės „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ (M08) finansiniai ir administraciniai rodikliai

Priemonei skirtos paramos lėšos 2014–2020 m., Eur	122 383 679	
<i>Veiklos sričiai „Miško įveisimas“ skirtos paramos lėšos 2014–2020 m., Eur</i>	88 625 841	
<i>Veiklos sričiai „Miškams padarytos žalos prevencija ir atlyginimas“ skirtos paramos lėšos 2014–2020 m., Eur</i>	10 588 235	
<i>Veiklos sričiai „Investicijos, kuriomis didinamas miškų ekosistemų atsparumas ir aplinkosauginė vertė“ skirtos paramos lėšos 2014–2020 m., Eur</i>	11 584 801	
<i>Veiklos sričiai „Investicijos į miškininkystės technologijas“ skirtos paramos lėšos 2014–2020 m., Eur</i>	11 584 801	
	2015 m.	2014–2015 m.
Surinkta paraiškų, vnt.	751	751
Prašoma paramos suma, Eur	13 232 501	13 232 501
Patvirtinta paraiškų, vnt.	540	540
Patvirtinta paramos suma, Eur	6 166 148	6 166 148
Išmokėta paramos suma, Eur	0	0
Europos Komisijai deklaruota paramos suma, Eur	0	0

Kiekybinė priemonės įgyvendinimo pažanga

Kadangi 2014–2015 m. paramos lėšos pagal šią priemonę dar nebuvo mokamos, priemonei numatyti stebėsenos rodikliai nebuvo pradėti įgyvendinti.

1.7 M10. AGRARINĖ APLINKOSAUGA IR KLIMATAS**Priemonės aprašymas**

Priemonė yra orientuota į kaimo vietovių tvarų vystymąsi, atsižvelgiant į visuomenės aplinkosaugos paslaugų poreikį, biologinės įvairovės išsaugojimą, klimato kaitos mažinimą. Taip pat priemone tiesiogiai prisidės prie Baltijos jūros regiono strategijos įgyvendinimo stiprinant tvarų žemės ūkį ir bendrą kaimo plėtros programų poveikį.

50 lentelė. Priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ (M10) veiklos sritys

Priemonės veiklos sričių aprašymas	
10.1 Ekstensyvus pievų tvarkymas ganant gyvulius	
Tikslas	Paskatinti žemdirbius, laikančius gyvulius, mažinti natūralių ir pusiau natūralių pievų ir ganyklų ganiavos apkrovą. Ekstensyvus ganymas prisideda prie pievinių paukščių išsaugojimo, kadangi sumažinama lizdų sunaikinimo rizika. Pievose, kuriose vykdomas ekstensyvus ganymas, didinama kraštovaizdžio struktūrinė įvairovė. Ganomose teritorijose mažiau plinta agresyvūs, aukšti ir šiurkštūs žolynai bei sumedėję augalai. Taip pat ekstensyvus pievų tvarkymas prisideda prie azoto junginių iššiplovimo mažinimo.
Indėlis įgyvendinant TS	Tiesiogiai prisidės prie 4A ir 5D tikslinių sričių įgyvendinimo.
Paramos rūšis	Apskaičiuota kompensacinė metinė išmoka už plotą.
Paramos intensyvumas	„Ekstensyvus pievų tvarkymas ganant gyvulius“ – 101 Eur/ha. Apskaičiuota kompensacinė metinė išmoka už plotą mokama 100 proc.
10.2 Specifinių pievų tvarkymas	

Priemonės veiklos sričių aprašymas	
Tikslas	Paskatinti žemdirbius mažinti aplinkosaugos požiūriu svarbių pievų naudojimo intensyvumą, jų produktyvumą bei vykdyti vėlesnį šienavimą. Veikla skatins biologinės įvairovės atkūrimą ir išsaugojimą aplinkosaugos požiūriu svarbiose pievose. Biologinės įvairovės palaikymui ir apsaugai vienas svarbiausių veiksnių yra šienavimo pradžia. Veikloje numatyti šienavimo pradžios terminai prisidės prie vabzdžių, ypač drugių, populiacijos išlaikymo. Taip pat vėlesnis šienavimas prisidės prie pievinių paukščių apsaugos, nes daugumos jų jaunikliai jau bus pradėję skraidyti. Šienavimo data svarbi ir sėklomis besidauginantiems augalams, vėlesnis šienavimo laikas leis subrandintoms sėkloms pasklisti pievoje.
Indėlis įgyvendinant TS	Tiesiogiai prisidės prie 4A, 4B, 5D ir 5E tikslinių sričių įgyvendinimo.
Paramos rūšis	Kompensacinė metinė išmoka už plotą.
Paramos intensyvumas	„Specifinių pievų tvarkymas“ – 69 Eur/ha. Apskaičiuota kompensacinė metinė išmoka už plotą mokama 100 proc.
10.3 Ekstensyvus šlapynių tvarkymas	
Tikslas	Paskatinti žemdirbius tvarkyti aplinkosaugos požiūriu svarbias šlapyne, siekiant išsaugoti jose susiformavusią augmeniją ir fauną. Įgyvendinant šią veiklą, bus ekstensyviai naudojamos šlapyne, sumažės jų būklės kaita dėl intensyvios žemės ūkio veiklos. Be to, mažės ir apleisčių, gamybai nenaudojamų šlapynių plotai.
Indėlis įgyvendinant TS	Tiesiogiai prisidės prie 4A, 4B, 5D ir 5E tikslinių sričių įgyvendinimo.
Paramos rūšis	Kompensacinė metinė išmoka už plotą.
Paramos intensyvumas	„Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“ – 208 Eur/ha. Apskaičiuota kompensacinė metinė išmoka už plotą mokama 100 proc.
10.4 Nykstančio paukščio maldinės nendrinukės buveinių išsaugojimas natūraliose ir pusiau natūraliose pievose	
Tikslas	Žemės ūkio veikla užsiimantys asmenys bus skatinami tvarkyti natūralias ir pusiau natūralias pievas, sudarant palankias sąlygas maldinės nendrinukės paukščiui išlikti. Parama skiriama įgyvendinti bendrus aplinkosaugos tikslus, susijusius su biologinės įvairovės išsaugojimu ir ekosistemų subalansuotu funkcionavimu, išsaugojant maldinės nendrinukės buveines. Šienavimo termino parinkimas yra vienas iš svarbiausių kriterijų, siekiant išsaugoti šį paukštį. Atsižvelgiant į tai, bus skatinamas vėlyvas pievų šienavimas.
Indėlis įgyvendinant TS	Tiesiogiai prisidės prie 4A tikslinės srities įgyvendinimo siekiant išsaugoti rūšių ir buveinių biologinę įvairovę, taip pat ši veikla prisidės ir prie 5 E tikslinės srities.
Paramos rūšis	Kompensacinė metinė išmoka už plotą.
Paramos intensyvumas	„Nykstančio paukščio maldinės nendrinukės buveinių išsaugojimas natūraliose ir pusiau natūraliose pievose“ – 291 Eur/ha. Apskaičiuota kompensacinė metinė išmoka už plotą mokama 100 proc.
10.5 Nykstančio paukščio maldinės nendrinukės buveinių išsaugojimas šlapyne	
Tikslas	Žemės ūkio veikla užsiimantys subjektai bus skatinami tvarkyti ekstensyviai naudojamas šlapyne, sudarant palankias sąlygas šiam ypač retam paukščiui išlikti.
Indėlis įgyvendinant TS	Tiesiogiai prisidės prie 4A tikslinės srities įgyvendinimo siekiant išsaugoti rūšių ir buveinių biologinę įvairovę, taip pat ši veikla prisidės ir prie 5 E tikslinės srities.
Paramos rūšis	Kompensacinė metinė išmoka už plotą.
Paramos intensyvumas	„Nykstančio paukščio maldinės nendrinukės buveinių išsaugojimas šlapyne“ – 160 Eur/ha. Apskaičiuota kompensacinė metinė išmoka už plotą mokama 100 proc.
10.6 Medingųjų augalų juostos ar laukai ariamoje žemėje	
Tikslas	Paskatinti žemdirbius mažinti vientisus dirbamos žemės masyvus, monokultūrų išplitimą, mažinti cheminių aplinkos apsaugos produktų naudojimą, išplėsti vabzdžių buveines. Žydinčių augalų plotų įterpimas intensyviai gamybai naudojamuose laukuose padidins žiedadulkėmis ir nektaru mintančių vabzdžių, įskaitant drugelius ir kamanes, skaičių. Medingųjų augalų juostos padidins kraštovaizdžio įvairovę.
Indėlis įgyvendinant	Tiesiogiai prisidės prie 4A, 4B, 4C ir 5D tikslinių sričių įgyvendinimo.

Priemonės veiklos sričių aprašymas	
TS	
Paramos rūšis	Kompensacinė metinė išmoka už plotą.
Paramos intensyvumas	„Medingųjų augalų juostos ar laukai ariamoje žemėje“ – 68 Eur/ha. Apskaičiuota kompensacinė metinė išmoka už plotą mokama 100 proc.
10.7 Vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamoje žemėje	
Tikslas	Paskatinti žemdirbius išplėsti apsaugines juostas prie paviršinio vandens telkinių, ariamą žemę apsėjant daugiametėmis žolėmis ir jas prižiūrint. Veikla orientuota į paviršinių vandenų būklės gerinimą. Papildomai įrengta 5–10 m. apsaugos juosta greta privalomos pagal nacionalinius teisės aktus vandens telkinio apsaugos juostos taps apsaugos zona nuo maistinių medžiagų išplovimo į vandens telkinius. Išplėtus apsaugines juostas ne tik keisis žemės dirbimo pobūdis, tačiau bus praplėstos ir teritorijos prie vandens telkinių, kuriuose bus atsisakoma naudoti augalų apsaugos produktus bei tręšimo.
Indėlis įgyvendinant TS	Tiesiogiai prisidės prie 4B, 4C ir 5D tikslinių sričių įgyvendinimo.
Paramos rūšis	Kompensacinė metinė išmoka už plotą.
Paramos intensyvumas	„Vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamoje žemėje“ – 221 Eur/ha. Apskaičiuota kompensacinė metinė išmoka už plotą mokama 100 proc.
10.8 Melioracijos griovių šlaitų priežiūra	
Tikslas	Žemdirbiai bus skatinami aplinkai palankiais metodais tvarkyti melioracijos griovių šlaitus. Biologinės įvairovės palaikymui agrarinėse ekosistemose labai svarbią funkciją atlieka melioracijos grioviai. Intensyvaus ūkininkavimo teritorijose jie yra vienintelė vieta koncentruotis biologinei įvairovei. Melioracijos griovius tinkamai prižiūrint (šienaujant) jų šlaituose formuojasi augalų bendrijos, rūšine sudėtimi artimos natūralioms pievoms.
Indėlis įgyvendinant TS	Tiesiogiai prisidės prie 4A, 4B, 4C ir 5D tikslinių sričių įgyvendinimo.
Paramos rūšis	Kompensacinė metinė išmoka už plotą.
Paramos intensyvumas	„Melioracijos griovių šlaitų priežiūra“: 1) išvežant nušienautą žolę – 155 Eur/ha; 2) nušienauta susmulkinta žolė paskleidžiama ant melioracijos griovio šlaito – 141 Eur/ha. Apskaičiuota kompensacinė metinė išmoka už plotą mokama 100 proc.
10.9 „Rizikos“ vandens telkinių būklės gerinimas	
Tikslas	Atsižvelgiant į tai, kad visa Lietuvos teritorija priskirta jautria nitratams zonai, būtina skatinti pareiškėjus papildomai įgyvendinti aplinkosaugos priemones rizikos vandens telkinių teritorijose. Daugiamečių žolių auginimas ir ariamos žemės vertimas pievomis yra vienas efektyviausių būdų sumažinti maisto medžiagų išsiplovimą iš intensyviai ūkininkaujama agrarinių teritorijų. Draudimas naudoti mineralines, organines trąšas ir augalų apsaugos produktus didelės rizikos vandens telkinių plotuose padės išvengti vandens telkinių taršos azoto ir fosforo junginiais.
Indėlis įgyvendinant TS	Tiesiogiai prisidės prie 4B, 4C ir 5D tikslinių sričių įgyvendinimo.
Paramos rūšis	Kompensacinė metinė išmoka už plotą.
Paramos intensyvumas	„Rizikos“ vandens telkinių būklės gerinimas“ – 232 Eur/ha. Apskaičiuota kompensacinė metinė išmoka už plotą mokama 100 proc.
10.10 Tausojanti aplinką vaisių ir daržovių auginimo sistema	
Tikslas	Paskatinti žemdirbius, auginančius pagal nacionalinę žemės ūkio ir maisto kokybės sistemą sertifikuotus vaisius, uogas ir daržoves, diegti aplinkai palankesnes gamybos technologijas ir mažinti aplinkos taršą.
Indėlis įgyvendinant TS	Tiesiogiai prisidės prie 4C ir 5D tikslinių sričių įgyvendinimo.
Paramos rūšis	Kompensacinė metinė išmoka už plotą.
Paramos intensyvumas	Veikla „Tausojanti aplinką vaisių ir daržovių auginimo sistema“: 1) pagal nacionalinę žemės ūkio ir maisto kokybės sistemą sertifikuotoms daržovėms ir bulvėms – 318 Eur/ha; 2) pagal nacionalinę žemės ūkio ir maisto kokybės sistemą sertifikuotiems vaisiams ir uogoms – 336 Eur/ha. Apskaičiuota kompensacinė metinė išmoka už plotą mokama 100 proc.

Priemonės veiklos sričių aprašymas	
10.11 Dirvožemio apsauga	
Tikslas	Žemdirbiai bus skatinami auginti dirvožemio kokybei išsaugoti palankius augalus. Lietuvoje apie 40 proc. žemės ūkio naudmenų ploto didesniu ar mažesniu mastu yra veikiami įvairių rūšių erozijos, todėl būtina numatyti papildomas priemones, susijusias su dirvožemio degradacijos mažinimu. Siekiant sumažinti vėjo ir vandens sukeltą dirvožemio eroziją, būtina kuo daugiau ariamų teritorijų ilgesnį laiką laikyti padengtą augalais. Dėl to pagal šią priemonę bus skatinamas daugiamečių žolių auginimo įvedimas į sėjomainą, kas leis paskatinti žemdirbius ilgesnį laiką palikti dirvą neartą.
Indėlis įgyvendinant TS	Tiesiogiai prisidės prie 4B, 4C ir 5D tikslinių sričių įgyvendinimo.
Paramos rūšis	Kompensacinė metinė išmoka už plotą.
Paramos intensyvumas	Už ankštinių augalų arba daugiamečių žolių auginimą – 45 Eur/ha. Apskaičiuota kompensacinė metinė išmoka už plotą mokama 100 proc.
10.12 Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas	
Tikslas	Žemdirbiai bus skatinami laikyti ir veisti nykstančių vietinių senųjų veislių gyvulius ir naminius paukščius. Kai kurios senosios Lietuvos ir paukščių veislės jau yra išnykusios, kitos tokios kaip žemaitukų veislės arkliai, vietinės kiaulės, šėmi ir baltnugariai galvijai, vietinės šiurkščiavilnės avys, vištinės žąsys yra atsidūrusios ties išnykimo riba, kadangi šios veislės ūkiuose yra keičiamos naujomis produktyvesnėmis veislėmis.
Indėlis įgyvendinant TS	Tiesiogiai prisidės prie 4A ir 4C tikslinių sričių įgyvendinimo.
Paramos rūšis	Kompensacinė metinė išmoka už sutartinį ūkinį gyvūną.
Paramos intensyvumas	Paramos sumos už nykstančių veislių gyvūnus ir paukščius: - Žemaitukų veislės arkliai – 200 EUR/SG; - Stambieji žemaitukų veislės arkliai – 200 EUR/SG; - Lietuvos sunkieji arkliai – 200 EUR/SG; - Lietuvos šėmieji galvijai – 200 EUR/SG; - Lietuvos baltnugariai galvijai – 200 EUR/SG; - Lietuvos juodmargiai ir žalieji galvijai (senasis genotipas) – 200 EUR/SG; - Lietuvos baltosios kiaulės (senasis genotipas) – 180 EUR/SG; - Lietuvos vietinės kiaulės – 180 EUR/SG; - Lietuvos šiurkščiavilnės avys – 187 EUR/SG; - Lietuvos juodgalvės avys (senasis genotipas) – 187 EUR/SG; - Vištinės žąsys – 162 EUR/SG.

Priemonės įgyvendinimo administravimas

Pagal priemonę „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ įgyvendinama veiklos sritis „Išmokos už agrarinės aplinkosaugos ir klimato srities išsipareigojimus“ ir 12 šios veiklos srities veiklų. Priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ įgyvendinimo taisyklės buvo patvirtintos 2015 m. balandžio 3 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-254. Šios taisyklės buvo taikomos visoms priemonėms veiklos, išskyrus veiklai „Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas“. Pastarosios veiklos įgyvendinimo taisyklės buvo priimtos atskirai 2015 m. kovo 18 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-190.

Priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ įgyvendinimo taisyklės 2015 m. keistos viena kartą, o pakeitimai buvo susiję su priemonės veikla „Tausojanti aplinką vaisių ir daržovių auginimo sistema“. Numatyta, kad pagal šią veiklą parama mokama atsižvelgiant į deklaruotą ir sertifikuotą plotą, taip pat buvo parengta pažymos apie padidėjusį deklaruotą plotą forma.

Priemonės įgyvendinimo pažanga

2014 m. paraiškos pagal šią priemonę nebuvo renkamos. 2015 m. paraiškos kartu su paraiškomis tiesioginėms išmokoms buvo renkamos pagal visas priemonės veiklas, išskyrus veiklą „Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas“, pagal kurią paraiškos buvo renkamos atskirai. Iš viso buvo surinkta daugiau nei 6,4 tūkst. paraiškų. Daugiausiai paraiškų buvo surinkta pagal veiklas „Ekstensyvus pievų tvarkymas ganant gyvulius“ (624 paraiškos) ir „Melioracijos griovių šlaitų priežiūra“ (524 paraiškos). Pagal veiklą „Nykstančių Lietuvos senųjų veislių gyvulių ir naminių paukščių išsaugojimas“ buvo surinktos 342 paraiškos, iš kurių patvirtintos 317 paraiškų. Pagal kitas veiklas iki 2015 m. pabaigos patvirtintų paraiškų dar nebuvo. Surinktose paraiškose prašomos paramos suma siekė 3 141 982 Eur ir sudarė apie 2 proc. viso priemonės įgyvendinimui skirto finansavimo.

Paminėtina, kad 2015 m. taip pat buvo gauti 4 347 kasmetiniai mokėjimo prašymai, įgyvendinant tęstinius išsipareigojimus pagal KPP 2007–2013 m. priemonę „Agrarinės aplinkosaugos išmokos“, kuriuose prašomos paramos suma siekė 6 514 203 Eur. 2014–2015 m. lėšų pagal šią priemonę išmokėta nebuvo.

51 lentelė. Priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ (M10) finansiniai ir administraciniai rodikliai

Priemonei skirtos paramos lėšos 2014–2020 m., Eur	142 415 323	
	2015 m.	2014–2015 m.
Surinkta paraiškų, vnt.	6 487	6 487
Prašoma paramos suma, Eur	9 656 185	9 656 185
Patvirtinta paraiškų, vnt.	695	695
Patvirtinta paramos suma, Eur	0	0
Išmokėta paramos suma, Eur	0	0
Europos Komisijai deklaruota paramos suma, Eur	0	0

Kiekybinė priemonės įgyvendinimo pažanga

Kadangi 2014–2015 m. paramos lėšos pagal šią priemonę dar nebuvo mokamos, priemonei numatyti stebėsenos rodikliai nebuvo pradėti įgyvendinti.

1.8 M11. EKOLOGINIS ŪKININKAVIMAS**Priemonės aprašymas**

Priemonė skirta skatinti ekologinį ūkininkavimą, auginat vertingą derlių, saugoti biologinę įvairovę, mažinti aplinkos taršą, gerinti dirvožemio kokybę.

52 lentelė. Priemonės „Ekologinis ūkininkavimas“ (M11) veiklos sritys

Priemonės veiklos sričių aprašymas	
1.1 Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo	
Tikslas	Parama skiriama kasmet už išsipareigotą žemės ploto ha, siekiant paramos gavėjams arba jų grupėms kompensuoti patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas už perėjimo prie ekologinės gamybos praktiką ir metodus, kaip nurodyta Tarybos reglamente (EB) Nr. 834/2007. Parama skiriama pereinamojo į ekologinę gamybą laikotarpio ūkiams.
Indėlis įgyvendinant TS	Prisidedama prie 4A ir 4C tikslinių sričių įgyvendinimo, skatinant aplinkai draugiškų ūkininkavimo sistemų, tokių kaip ekologinis ūkininkavimas, atsiradimą bei plėtrą.

Priemonės veiklos sričių aprašymas	
Paramos rūšis	Kompensacinė metinė išmoka už plotą.
Paramos intensyvumas	<p>Kompensacinė išmoka mokama kiekvienus metus per įsipareigojimų laikotarpį ir skiriama už:</p> <ul style="list-style-type: none"> – javus – 238 Eur už ha; – javus pašarams– 247 Eur už ha (išmoka mokama tik gyvulių augintojams už auginamų javų plotą, kurio yra iki 2 ha už 1 SG); – javus, daugiametes žoles sėklai – 298 Eur už ha; – daugiamečių žolių įsėlį – 59 Eur už ha; – daugiametes žoles – 182 Eur už ha (išmoka mokama tik gyvulių augintojams už auginamų daugiamečių žolių plotą, kurio yra iki 2 ha už 1 SG); – daržoves, bulves – 525 Eur už ha; – vaistažoles, aromatinius ir prieskoninius augalus – 516 Eur už ha; – uogynus ir sodus – 534 Eur už ha. <p>Apskaičiuotos kompensacinės išmokos padengia 100 proc. patirtų papildomų išlaidų arba prarastų pajamų už ekologinės gamybos reikalavimų laikymąsi.</p>
1.2 Parama ekologiniam ūkininkavimui	
Tikslas	Parama skiriama kasmet už įsipareigotą žemės plotą siekiant paramos gavėjams arba jų grupėms kompensuoti patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas už ekologinės gamybos praktiką ir metodus, kaip nurodyta Tarybos reglamente (EB) Nr. 834/2007. Parama skiriama ekologinės gamybos ūkiams.
Indėlis įgyvendinant TS	Pridedama prie 4A ir 4C tikslinių sričių įgyvendinimo, skatinant aplinkai draugiškų ūkininkavimo sistemų, tokių kaip ekologinis ūkininkavimas, atsiradimą bei plėtrą.
Paramos rūšis	Kompensacinė metinė išmoka už plotą.
Paramos intensyvumas	<p>Kompensacinė išmoka mokama kiekvienus metus per įsipareigojimų laikotarpį ir skiriama už:</p> <ul style="list-style-type: none"> – javus – 218 Eur už ha; – javus pašarams–232 Eur už ha (išmoka mokama tik gyvulių augintojams už auginamų javų plotą, kurio yra iki 2 ha už 1 SG); – javus, daugiametes žoles sėklai – 273 Eur už ha; – daugiamečių žolių įsėlį – 59 Eur už ha; – daugiametes žoles – 176 Eur už ha (išmoka mokama tik gyvulių augintojams už auginamų daugiamečių žolių plotą, kurio yra iki 2 ha už 1 SG); – daržoves, bulves – 525 Eur už ha; – vaistažoles, aromatinius ir prieskoninius augalus – 487 Eur už ha; – uogynus ir sodus – 518 Eur už ha. <p>Apskaičiuotos kompensacinės išmokos padengia 100 proc. patirtų papildomų išlaidų arba prarastų pajamų už ekologinės gamybos reikalavimų laikymąsi.</p>

Priemonės įgyvendinimo administravimas

Priemonės „Ekologinis ūkininkavimas“ įgyvendinimo taisyklės buvo patvirtintos 2015 m. balandžio 20 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-286. Per 2015 m. šios taisyklės buvo keistos du kartus, numatant, kad paramos pagal priemonę gali kreiptis pareiškėjai, visoje valdoje vykdančios ekologinę žemės ūkio gamybą. Šis įsipareigojimas nėra taikomas mokslo ir studijų institucijoms bei profesinio mokymo įstaigoms. Be to, buvo įtvirtinta sąlyga, kad pareiškėjams parama pagal priemonę nėra teikiama, jei jie yra perleidėjai pagal priemonę „Ankstvyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio gamybos“.

Priemonės įgyvendinimo pažanga

2014 m. paraiškos pagal šią priemonę nebuvo renkamos. 2015 m. paraiškos pagal šią priemonę kartu su paraiškomis tiesioginėms išmokoms buvo renkamos pagal abi priemonės veiklos sritis. Iš viso buvo gautos 2 053 paraiškos, iš kurių didžiąją dalį (90 proc.) sudarė ekologinės gamybos ūkių pateiktos paraiškos. Pereiti prie ekologinės gamybos norinčių ūkių pateiktos paraiškos sudarė 10 proc. visų pateiktų paraiškų skaičiaus. Iki 2015 m. pabaigos dar nebuvo patvirtinta nei viena pagal KPP 2014–2020 m. surinkta paraiška.

Paminėtina, kad pagal šią priemonę taip pat buvo įgyvendinti tęstiniai įsipareigojimai, prisiimti pagal KPP 2007–2013 m. Vykdamas tęstinius įsipareigojimus, buvo gauti iš viso 858 kasmetiniai mokėjimo prašymai, kuriuose prašoma paramos suma siekė 9 844 600 Eur. Iki 2015 m. pabaigos buvo patvirtinti 172 kasmetiniai mokėjimo prašymai, o patvirtintos paramos suma siekė 1 747 030 Eur. Lėšų tęstiniam įsipareigojimams įgyvendinti taip pat dar nebuvo išmokėta.

53 lentelė. Priemonės „Ekologinis ūkininkavimas“ (M11) finansiniai ir administraciniai rodikliai

Priemonei skirtos paramos lėšos 2014–2020 m., Eur	150 784 677	
<i>Veiklos sričiai „Parama perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo“ skirtos paramos lėšos 2014–2020 m., Eur</i>	0	
<i>Veiklos sričiai „Parama ekologiniam ūkininkavimui“ skirtos paramos lėšos 2014–2020 m., Eur</i>	106 575 016	
<i>Tęstiniam KPP 2007–2013 m. įsipareigojimams skirtos paramos lėšos, Eur</i>	44 209 661	
	2015 m.	2014–2015 m.
Surinkta paraiškų, vnt.	2 911	2 911
Pagal KPP 2014–2020 m. surinktos paraiškos	2 053	2 053
Tęstiniai įsipareigojimai pagal KPP 2007–2013 m.	858	858
Prašoma paramos suma, Eur	9 844 600	9 844 600
Patvirtinta paraiškų, vnt.	172	172
Pagal KPP 2014–2020 m. patvirtintos paraiškos	0	0
Tęstiniai įsipareigojimai pagal KPP 2007–2013 m.	172	172
Patvirtinta paramos suma, Eur	1 747 030	1 747 030
Išmokėta paramos suma, Eur	0	0
Europos Komisijai deklaruota paramos suma, Eur	0	0

Kiekybinė priemonės įgyvendinimo pažanga

Kadangi 2014–2015 m. paramos lėšos pagal šią priemonę dar nebuvo mokamos, priemonei numatyti stebėsenos rodikliai nebuvo pradėti įgyvendinti.

1.9 M12. SU „NATURA 2000“ IR VANDENS PAGRINDŲ DIREKTRYVA SUSIJUSIOS IŠMOKOS**Priemonės aprašymas**

Priemonė skirta sušvelninti ES teisės aktuose nustatytų aplinkos apsaugos standartų laikymosi padarinius bei atlyginti ūkininkams ir miškininkams už tam tikrus reikalavimus, kurių jie privalo imtis ir kurie viršija geros agrarinės būklės reikalavimus vietovėse, kuriuose nustatyti aplinkosaugos apribojimai yra susiję su *Paukščių* (2009/147/EB) ir *Buveinių* (92/43/EEB) direktyvų įgyvendinimu.

54 lentelė. Priemonės „Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos“ (M12) veiklos sritys

Priemonės veiklos sričių aprašymas	
12.1 Parama „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje	
Tikslas	Parama pagal šią priemonę skiriama kasmet už kiekvieną žemės ūkio paskirties žemės hektarą, esantį „Natura 2000“ teritorijoje, siekiant paramos gavėjams kompensuoti šiose vietovėse dėl direktyvų 92/43/EEB ir 2009/147/EB privalomų reikalavimų įgyvendinimo patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas.
Indėlis įgyvendinant TS	Pridedama prie 4A ir 5E tikslinių sričių įgyvendinimo, skatinant biologinės įvairovės ir ūkininkavimo aukštos gamtinės vertės teritorijose puoselėjimą ir taip padidinant dirvožemio pajėgumus sekvestruoti antropogeninės kilmės CO2 emisijas.
Paramos rūšis	Kompensacinė metinė išmoka už plotą.
Paramos intensyvumas	54 Eur/ha – už ariamą žemę; 70 Eur/ha – už natūralias ir pusiau natūralias pievas.
12.2 Parama „Natura 2000“ miškuose	
Tikslas	Parama pagal šią priemonę skiriama kasmet už kiekvieną miško hektarą, esantį „Natura 2000“ teritorijoje arba kitoje gamtiniu požiūriu vertingoje teritorijoje, siekiant paramos gavėjams kompensuoti šiose vietovėse dėl direktyvų 92/43/EEB ir 2009/147/EB privalomų reikalavimų įgyvendinimo patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas.
Indėlis įgyvendinant TS	Pridedama prie 4A ir 5E tikslinių sričių įgyvendinimo – kryptingos veiklos miškuose skatinimas užtikrins miškų prigimtinių funkcijų tęstinumą: dėl savo struktūrinio sudėtingumo ir įvairovės miškai išliks ideali daugybės augalų ir gyvūnų buveinė, sugers anglies dvideginį, fiksuodami jį neorganinių karbonatų forma dirvožemyje, ir prisidės prie klimato kaitos švelninimo.
Paramos rūšis	Kompensacinė metinė išmoka už plotą.
Paramos intensyvumas	I tipo išmoka 272 Eur/ha (pirminiu ne ilgesniu kaip 5 metų laikotarpiu) – kai uždrausta vykdyti pagrindinius miško kirtimus arba leidžiami nedidelio intensyvumo atrankiniai kirtimai (leidžiant iškirsti ne daugiau kaip 10% medyno tūrio per 10 metų). I tipo išmoka 200 Eur/ha (pasibaigus pirminiam 5 metų laikotarpiui) – kai uždrausta vykdyti pagrindinius miško kirtimus arba leidžiami nedidelio intensyvumo atrankiniai kirtimai (leidžiant iškirsti ne daugiau kaip 10% medyno tūrio per 10 metų). II tipo išmoka 155 Eur/ha – kompleksinio apribojimo atveju, kai draudžiami ugdomieji miško kirtimai, brandžių medžių iškirtimas, draudžiami ar apriboti sanitariniai kirtimai, paliekant tam tikrą džiūstančių medžių ar sausulių skaičių 1 ha. III tipo išmoka 156 Eur/ha – kai plynose pagrindinių miško kirtimų biržėse paliekamas papildomas skaičius neiškirstų žalių medžių. IV tipo išmoka 62 Eur/ha – kai sanitariniais kirtimais draudžiama iškirsti visus džiūstančius ar išdžiūvusius medžius.

Priemonės įgyvendinimo administravimas

Priemonės „Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos“ įgyvendinimo taisyklės buvo patvirtintos 2015 m. balandžio 1 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-246. Per 2015 m. įgyvendinimo taisyklės buvo keistos du kartus, numatant, kad pareiškėjai negali gauti paramos pagal šią priemonę, jei jie yra perleidėjai pagal priemonę „Ankstyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio gamybos“. Taip pat apibrėžti neteisingo deklaravimo atvejai ir už tokius veiksmus taikomos sankcijos.

Priemonės įgyvendinimo pažanga

2014 m. paraiškos pagal šią priemonę nebuvo renkamos. 2015 m. paraiškos pagal šią priemonę kartu su paraiškomis tiesioginėms išmokoms gauti buvo renkamos pagal abi priemonės veiklos sritis. Buvo gauta iš viso 3 671 paraiška, iš kurių didžioji dalis – 78 proc. – pagal pirmąją

priemonės veiklos sritį, skirtą išmokoms „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje. Paraiškose prašomos paramos suma siekė apie 5 mln. Eur ir sudarė 76 proc. viso priemonei numatyto finansavimo. Patvirtintų paraiškų skaičius siekė 1 224 paraiškas, o patvirtintos paramos suma – 262 289 Eur, t. y. 4 proc. visų priemonės įgyvendinimui skirtų lėšų. Iki 2015 m. pabaigos paramos pagal šią priemonę nebuvo išmokėta.

55 lentelė. Priemonės „Su „Natura 2000“ ir Vandens pagrindų direktyva susijusios išmokos“ (M12) finansiniai ir administraciniai rodikliai

Priemonei skirtos paramos lėšos 2014–2020 m., Eur	6 564 733	
Veiklos sričiai „Parama „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje“ skirtos paramos lėšos 2014–2020 m., Eur	2 954 130	
Veiklos sričiai „Parama Natura 2000“ miškuose“ skirtos paramos lėšos 2014–2020 m., Eur	3 610 603	
	2015 m.	2014–2015 m.
Surinkta paraiškų, vnt.	3 671	3 671
Prašoma paramos suma, Eur	5 019 531	5 019 531
Patvirtinta paraiškų, vnt.	1 224	1 224
Patvirtinta paramos suma, Eur	262 289	262 289
Išmokėta paramos suma, Eur	0	0
Europos Komisijai deklaruota paramos suma, Eur	0	0

Kiekybinė priemonės įgyvendinimo pažanga

Kadangi 2014–2015 m. paramos lėšos pagal šią priemonę dar nebuvo mokamos, priemonei numatyti stebėsenos rodikliai nebuvo pradėti įgyvendinti.

1.10 M13. IŠMOKOS UŽ VIETOVES, KURIOSE ESAMA GAMTINIŲ AR KITOKIŲ SPECIFINIŲ KLIŪČIŲ

Priemonės aprašymas

Priemonė orientuota į vietos savivaldos lygio regionus, kuriuose iš esmės yra blogesnės nei vidutinės šalyje ūkininkavimo sąlygos ir jos lemia nepakankamą pajamų lygį. Lietuvoje šiems regionams būdinga graži gamta, natūralūs vandens telkiniai ir miškų masyvai, tačiau nepalankios ūkininkavimo sąlygos lemia aktyvesnę gyventojų migraciją iš šių vietovių, silpniau plėtojamą žemės ūkio veiklą, ir žemės apleidimą bei viešųjų gėrybių, susijusių su žemės ūkio veikla ir aplinkosauga, nykimą.

56 lentelė. Priemonės „Išmokos už vietas, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių“ (M13) veiklos sritys

Priemonės veiklos sričių aprašymas	
13.2 Išmoka ūkininkaujantiems vietovėse, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių	
Tikslas	Parama pagal šią veiklos sritį skiriama kasmet už kiekvieną žemės ūkio paskirties žemės hektarą vietovėse, kurios 2007–2013 metų programavimo laikotarpiu buvo remiamos per Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programą, parengtą vadovaujantis reglamentu (EB) Nr. 1698/2005, išskyrus Pagėgių savivaldybę, Šilutės rajono savivaldybę ir Klaipėdos rajono Priekulės seniūniją, siekiant kompensuoti paramos gavėjams dėl didelių gamtinių kliūčių žemės ūkio gamybai patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas.
Indėlis įgyvendinant TS	Pridedama prie 4A tikslinės srities įgyvendinimo, skatinant aplinkai draugiškų ūkininkavimo sistemų palaikymą.

Priemonės veiklos sričių aprašymas	
Paramos rūšis	Kompensacinė metinė išmoka už plotą.
Paramos intensyvumas	Siekiant išvengti perkompensavimo, išmokos dydis sudaro 80% prarastų pajamų ir papildomų išlaidų: 1) didelio nepalankumo vietovėse (DNV) – 73,6 Eur/ha; 2) mažo nepalankumo vietovėse (MNV) – 55,2 Eur/ha. Ūkiams, viršijantiems 100 ha plotą, mokėjimų dydžiai proporcingai mažėja: iki 100 ha imtinai plotas remiamas 100%, virš 100 ha iki 500 ha imtinai – 67 % DNV ir 73% MNV, virš 500 ha – 34 % DNV ir 45,3 % MNV.
13.3 Išmoka ūkininkaujantiems vietovėse, kuriose esama specifinių kliūčių	
Tikslas	Lietuvoje vietovių, kuriose esama specifinių kliūčių, kategorijai yra priskiriamos intensyvaus karsto zonoje esančios vietovės ir potvynių užliejamos vietovės. Parama pagal šią veiklos sritį skiriama kasmet už kiekvieną žemės ūkio paskirties žemės hektarą, siekiant paramos gavėjams kompensuoti dėl specifinių kliūčių žemės ūkio gamybai patirtas papildomas išlaidas ir prarastas pajamas.
Indėlis įgyvendinant TS	Pridedama prie 4A ir 4C tikslinių sričių įgyvendinimo, skatinant atsakingą ir aplinkai palankų ūkininkavimą, užtikrinant dirvožemio erozijos prevenciją ir saugant regiono paviršinius ir požeminius vandenis nuo taršos.
Paramos rūšis	Kompensacinė metinė išmoka už plotą.
Paramos intensyvumas	Siekiant išvengti perkompensavimo, išmokos dydis sudaro 80 % prarastų pajamų ir papildomų išlaidų: 1) intensyvaus karsto zonoje – 44 Eur/ha; 2) potvynių užliejamose teritorijose – 48,8 Eur/ha. Ūkiams, viršijantiems 100 ha plotą, mokėjimų dydžiai proporcingai mažėja: 1) intensyvaus karsto zonoje esančių ūkių iki 100 ha imtinai plotas remiamas 100%, virš 100 ha iki 500 ha imtinai – 79 %, virš 500 ha – 57 %; 2) potvynių užliejamose teritorijose esančių ūkių iki 100 ha imtinai plotas remiamas 100%, virš 100 ha iki 500 ha imtinai – 76 %, virš 500 ha – 51,3 %.

Priemonės įgyvendinimo administravimas

Priemonės „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių“ įgyvendinimo taisyklės buvo patvirtintos 2015 m. balandžio 1 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-245.

Priemonės įgyvendinimo pažanga

2014 m. paraiškos buvo renkamos pagal priemonės veiklos sritį „Išmoka ūkininkaujantiems vietovėse, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių“. Iš viso buvo gautos 72 178 paraiškos, o jose prašomos paramos suma siekė daugiau nei 69 mln. Eur (24 proc. viso priemonei numatyto finansavimo). Beveik visos 2014 m. surinktos paraiškos buvo patvirtintos, o patvirtintos paramos suma sudarė 18 proc. visų priemonės įgyvendinimui skirtų lėšų. 2015 m. paraiškos buvo renkamos pagal abi priemonės veiklos sritis. Iš viso buvo surinkta daugiau nei 75 tūkst. paraiškų, o jose prašomos paramos suma sudarė beveik 19 proc. viso priemonei skirto finansavimo. Per 2015 m. patvirtintos paramos suma siekė daugiau nei 42 mln. Eur ir sudarė 15 proc. visų priemonės įgyvendinimui skirtų lėšų. Paminėtina, kad 2015 m. pagal priemonę buvo išmokėta daugiau nei 75 mln. Eur paramos.

2014–2015 m. pagal priemonę buvo gautas itin didelis paraiškų skaičius – daugiau nei 147 tūkst. paraiškų, kuriose prašomos paramos suma sudarė 43 proc. viso priemonei skirto finansavimo. Paminėtina, kad išmokos ūkininkaujantiems vietovėse su kliūtimis tarp pareiškėjų buvo labai populiarios ir 2007–2013 m. Iki 2015 m. pabaigos pagal priemonę patvirtintos paramos suma sudarė 33 proc. viso priemonei skirto finansavimo, o išmokėtos paramos suma – 26 proc. Paminėtina, kad visos paramos lėšos buvo išmokėtos pagal veiklos sritį „Išmoka ūkininkaujantiems vietovėse, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių“. Galima teigti, kad lėšų įsisavinimas vyko itin sparčiai, lyginant su kitomis Programos priemonėmis.

57 lentelė. Priemonės „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių“ (M13) finansiniai ir administraciniai rodikliai

Priemonei skirtos paramos lėšos 2014–2020 m., Eur	287 036 067		
<i>Veiklos sričiai „Išmoka ūkininkaujantiems vietovėse, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių“ skirtos paramos lėšos 2014–2020 m., Eur</i>	200 925 247		
<i>Veiklos sričiai „Išmoka ūkininkaujantiems vietovėse, kuriose esama specifinių kliūčių“ skirtos paramos lėšos 2014–2020 m., Eur</i>	86 110 820		
	2014 m.	2015 m.	2014–2015 m.
Surinkta paraiškų, vnt.	72 178	75 203	147 381
Prašoma paramos suma, Eur	69 190 179	53 894 200	123 084 379
Patvirtinta paraiškų, vnt.	71 526	68 102	139 628
Patvirtinta paramos suma, Eur	52 541 865	42 099 881	94 641 746
Išmokėta paramos suma, Eur	0	75 135 809	75 135 809
Europos Komisijai deklaruota paramos suma, Eur	0	75 135 809	75 135 809

Kiekybinė priemonės įgyvendinimo pažanga

Priemonė „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių“ buvo viena iš keleto priemonių, pagal kurias 2015 m. pradėti įgyvendinti stebėsenos rodikliai. Pagal priemonės veiklos sritį „Išmoka ūkininkaujantiems vietovėse, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių“ paremtas plotas iš viso siekė daugiau nei 1 mln. ha, o priemonei iškeltas tikslas buvo viršytas 35 proc. Bendrųjų viešųjų išlaidų rodiklis buvo pasiektas 8 proc., o bendros viešosios išlaidos siekė daugiau nei 22,3 mln. Eur. Paminėtina, kad ši suma apima tik pagal 2014–2020 m. įgyvendinamą priemonę iki 2015 m. patirtas viešąsias išlaidas. Bendra viešųjų išlaidų suma (kartu su tęstiniais išipareigojimais iš ankstesnio laikotarpio), kaip minėta ankstesniame skyriuje, siekė daugiau nei 75 mln. Eur.

58 lentelė. Priemonės „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitokių specifinių kliūčių“ produkto rodiklių pasiekimas

Rodiklis	Pasiekimas 2014–2015 m.	Tikslas 2023 m.	Įgyvendinimo lygis
01. Bendros viešosios išlaidos (Eur)	22 313 555,88	287 036 066,67	8%
05. Bendras plotas (ha): kitos vietovės, kuriose esama didelių gamtinių kliūčių (13.2 punktas)	1 051 133,26	780 000	135%

1.11 M16. BENDRADARBIAVIMAS***Priemonės aprašymas***

Priemonė yra skirta skatinti bendradarbiavimo, kuriame dalyvauja ne mažiau kaip du subjektai, formas, t. y. įvairių žemės ūkio sektoriaus, maisto grandinės ir miškininkystės sektoriaus subjektų ir kitų subjektų, įskaitant gamintojų grupes, kooperatyvus ir asociacijas, bendradarbiavimo metodus, Europos inovacijų partnerystės (toliau – EIP) žemės ūkio našumo ir tvarumo srityje veiklos grupių kūrimą ir veiklą.

59 lentelė. Priemonės „Bendradarbiavimas“ (M16) veiklos sritys

Priemonės veiklos sričių aprašymas	
16.1 Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti	
Tikslas	EIP veiklos grupės kuriasi jungtinės veiklos sutarties pagrindu. EIP veiklos grupė steigama vienai konkrečiai problemai spręsti – vienam specifiniam projektui įgyvendinti. Pirmajame etape bus atrenkamos EIP veiklos grupės. Antrajame etape, atrinkus EIP veiklos grupes pagal jų parengtas galimybių studijas, bus skelbiamas kvietimas teikti paraiškas galimybių studijose identifikuotiems projektams įgyvendinti – inovaciniams bandomiesiems projektams arba naujų produktų, procesų ir technologijų plėtros ar esamų technologijų tobulinimo projektams.
Indėlis įgyvendinant TS	Pridedama prie 1A, 1B, 2A ir 3A tikslinių sričių įgyvendinimo – skatinant taikyti inovatyvius metodus, procesus, produktus, paslaugas ir technologijas, stiprinti mokslo, gamybos ir konsultavimo ryšius.
Paramos rūšis	Faktiškai patirtų ir apmokėtų išlaidų kompensavimas, atskiroms išlaidų kategorijoms nustatant didžiausias paramos sumas.
Paramos intensyvumas	1. Parama EIP veiklos grupės galimybių studijai parengti, EIP veiklos grupės bendradarbiavimo išlaidoms ir projektui įgyvendinti skiriama kaip bendra suma. 2. Einamosioms EIP veiklos grupės bendradarbiavimo sąnaudoms, kurios patiriamos projekto rengimo (pvz. projektų planų ir metodikų parengimo) ir jo įgyvendinimo metu, bei kitoms projekto įgyvendinimo sąnaudoms, kurios negali būti remiamos pagal kitas Programos priemones, paramos dydis yra 100 proc. bendros tinkamų išlaidų sumos. 3. Išlaidoms, susijusioms su projekto įgyvendinimu, kurios sutampa su kitų programos priemonių išlaidų rūšimis, taikomas pastarųjų priemonių nustatytas paramos dydis (įskaitant tose priemonėse nustatytas galimybes jį padidinti).
16.3 Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui	
Tikslas	Parama skiriama smulkių ūkio subjektų – smulkių ūkininkų, miško valdytojų, labai mažų įmonių bendradarbiavimui, organizuojant bendrus darbo procesus, dalijantis įrenginiais bei ištekliais, vykdant bendrą ūkinę, komercinę, aplinkosauginę veiklą. Parama pagal šią veiklos sritį didina smulkių ūkio subjektų ekonominį gyvybingumą, nepaisant mažos jų veiklos apimties.
Indėlis įgyvendinant TS	Pridedama prie 1A, 1B, 2A, 3A, 4A ir 5D tikslinių sričių įgyvendinimo – skatinant glaudesnę smulkių ūkio subjektų, veikiančių žemės ir miškų sektoriuose, bendradarbiavimą, vykdant pirminės žemės ūkio produkcijos gamybą, įvairinant ūkinę veiklą, išsaugant biologinę įvairovę, mažinant išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų ir amoniako kiekius.
Paramos rūšis	Investicinė parama, kompensuojant faktiškai patirtas ir apmokėtas išlaidas, atskiroms išlaidų kategorijoms nustatant didžiausias paramos sumas.
Paramos intensyvumas	1. Parama projekto bendrosioms išlaidoms, einamosioms bendradarbiavimo išlaidoms padengti ir projektams įgyvendinti skiriama kaip bendra suma. 2. Projekto bendrosioms išlaidoms, einamosioms bendradarbiavimo išlaidoms paramos intensyvumas yra 100 proc. 3. Projekto verslo plano įgyvendinimo išlaidoms taikomas 60 proc. paramos intensyvumas, tačiau kai išlaidos sutampa su kitų programos priemonių išlaidų rūšimis, paramos teikimo intensyvumas nustatomas atsižvelgiant į pagal kitas programos priemones teikiamą paramos intensyvumą šioms išlaidoms (įskaitant tose priemonėse nustatytas galimybes jį padidinti).
16.4 Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygiu	
Tikslas	Trumpos tiekimo grandinės plėtra skatina tiesioginius žemės ūkio ir maisto produktų pardavimus, tokiu būdu sukuriant papildomą pridėtinę vertę žemės ūkio sektoriuje. Kad ūkininkai galėtų visapusiškai pasinaudoti savo galimybėmis, turi būti sustiprintas jų vaidmuo tiekimo grandinėje.
Indėlis įgyvendinant TS	Pridedama prie 1A, 1B, 2A ir 3A tikslinių sričių įgyvendinimo – siekiant kurti įvairaus lygio tiekimo grandines ir skatinti ūkininkus, kaimo vietovėse veikiančias MVĮ, kitus kaimo plėtros dalyvius dalyvauti jose ir užtikrinti tinkamą žemės ūkio ir maisto produktų tiekimą rinkai.
Paramos rūšis	Investicinė parama, kompensuojant faktiškai patirtas ir apmokėtas išlaidas, atskiroms išlaidų kategorijoms nustatant didžiausias paramos sumas.
Paramos intensyvumas	1. Parama projekto bendrosioms išlaidoms, einamosioms bendradarbiavimo ir trumposios tiekimo grandinės plėtros skatinimo išlaidoms padengti ir projektams įgyvendinti skiriama kaip bendra suma. 2. Projekto bendrosioms išlaidoms, einamojo bendradarbiavimo, verslo plano parengimo ir trumposios tiekimo grandinės plėtros skatinimo išlaidoms paramos intensyvumas yra 100 proc.

Priemonės veiklos sričių aprašymas	
	3. Projekto verslo plano įgyvendinimo išlaidoms taikomas 60 proc. paramos intensyvumas, tačiau kai išlaidos sutampa su kitų programos priemonių išlaidų rūšimis, paramos teikimo intensyvumas nustatomas atsižvelgiant į pagal kitas programos priemones teikiamą paramos intensyvumą šioms išlaidoms (įskaitant tose priemonėse nustatytas galimybes jį padidinti).

Priemonės įgyvendinimo administravimas

Priemonės „Bendradarbiavimas“ veiklos srities „Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti“ įgyvendinimo taisyklės buvo patvirtintos 2015 m. rugsėjo 25 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-725. Paminėtina, kad 2015 m. liepos 17 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-570 buvo patvirtintos šios veiklos srities „Europos inovacijų partnerystės veiklos grupių steigimo, jų projektų galimybių studijų rengimo ir vertinimo taisyklės, taikomos nuo 2015 metų“. Šios taisyklės per 2015 m. buvo keistos vieną kartą, numatant projekto finansavimo šaltinio užtikrinimo sąlygas, įtvirtinant, kad projekte numatytų statybos darbų atveju kartu su paraiška pateikiami projektiniai pasiūlymai su rekonstravimo ar kapitalinio remonto vertės skaičiavimu. Numatyta, kad užbaigus statybos darbus reikia pateikti statybos užbaigimo dokumentus, kai jie privalomi pagal teisės aktų nuostatas (ne vėliau kaip su paskutiniu mokėjimo prašymu). Taip pat pareiškėjai įpareigoti užtikrinti, kad projekto veiklos nėra susijusios su anksčiau vykdytais ar pradėtais įgyvendinti projektais. Kitų dviejų priemonės veiklos sričių įgyvendinimo taisyklės 2015 m. nebuvo patvirtintos.

Priemonės įgyvendinimo pažanga

2014 m. paramos paraiškos pagal šią priemonę nebuvo renkamos. 2015 m. paraiškos buvo renkamos pagal veiklos sritį „Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti“, o paraiškų rinkimas tęsėsi nuo 2015 m. spalio 1 d. iki gruodžio 23 d. Iš viso buvo gautos 6 paraiškos, kuriose prašomos paramos suma siekė daugiau nei 3 mln. Eur, t. y. 13 proc. viso priemonės įgyvendinimui skirto finansavimo. Kadangi paraiškos buvo baigtos rinkti tik gruodžio mėnesio pabaigoje, per 2015 m. jos nebuvo įvertintos. Dėl šios priežasties iki 2015 m. pagal priemonę nebuvo patvirtinta ir išmokėta paramos lėšų.

60 lentelė. Priemonės „Bendradarbiavimas“ (M16) finansiniai ir administraciniai rodikliai

Priemonei skirtos paramos lėšos 2014–2020 m., Eur	23 963 448	
<i>Veiklos sričiai „Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti“ skirtos paramos lėšos 2014–2020 m., Eur</i>	13 390 132	
<i>Veiklos sričiai „Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui“ skirtos paramos lėšos 2014–2020 m., Eur</i>	7 518 346	
<i>Veiklos sričiai „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygiu“ skirtos paramos lėšos 2014–2020 m., Eur</i>	3 054 971	
	2015 m.	2014–2015 m.
Surinkta paraiškų, vnt.	6	6
<i>Parama EIP veiklos grupėms kurti ir jų veiklai vystyti</i>	6	6
<i>Parama smulkių ūkio subjektų bendradarbiavimui</i>	0	0
<i>Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygiu</i>	0	0
Prašoma paramos suma, Eur	3 151 179	3 151 179
Patvirtinta paraiškų, vnt.	0	0
Patvirtinta paramos suma, Eur	0	0
Išmokėta paramos suma, Eur	0	0
Europos Komisijai deklaruota paramos suma, Eur	0	0

Kiekybinė priemonės įgyvendinimo pažanga

Kadangi 2014–2015 m. paramos lėšos pagal šią priemonę dar nebuvo mokamos, priemonei numatyti stebėsenos rodikliai nebuvo pradėti įgyvendinti.

1.12 M19. LEADER PROGRAMA**Priemonės aprašymas**

Priemonės įgyvendinimu siekiama prisidėti prie trečiojo ES kaimo plėtros politikos horizontaliojo tikslo – užtikrinti subalansuotą teritorinę kaimo ekonomikos ir bendruomenių plėtrą, be kita ko, kurti darbo vietas ir jas išlaikyti – įgyvendinimo.

61 lentelė. Priemonės „LEADER programa“ (M19) veiklos sritys

Priemonės veiklos sričių aprašymas	
19.1 Parengiamoji parama	
Tikslas	Remiamas pareiškėjo gebėjimų stiprinimas, mokymai ir bendradarbiavimas (įskaitant bendradarbiavimą tinkle) siekiant parengti ir įgyvendinti vietos plėtros strategiją. Veiklos srityje siekiama parengti tinkamą vietos plėtros strategiją, kuria, priklausomai nuo konkrečios strategijos apimamos teritorijos situacijos analizės ir identifiкуotų poreikių, būtų prisidedama prie daugiau nei vieno Programoje nurodytų poreikių įgyvendinimo.
Indėlis įgyvendinant TS	Tiesiogiai prisidedama prie 6B, 1C tikslinių sričių įgyvendinimo.
Paramos rūšis	Subsidija, teikiama atlyginant faktiškai patirtas ir apmokėtas tinkamas finansuoti išlaidas.
Paramos intensyvumas	1. Didžiausia viešosios paramos suma: 1.1. kaimo vietovių VPS parengti – 9 000 Eur; 1.2. dvisektorei VPS parengti – 12 000 Eur. 2. Paramos intensyvumas – 100 proc. tinkamų finansuoti išlaidų.
19.2 Parama vietos projektams įgyvendinti pagal VPS	
Tikslas	Parama teikiama vietos projektams, atitinkantiems VPS, įgyvendinti. VVG turi teisę finansuoti mažos apimties vietos projektus, kuriems gali būti numatyta supaprastinta teikimo, vertinimo ir tvirtinimo tvarka.
Indėlis įgyvendinant TS	Tiesiogiai prisidedama prie 6B, 6A, 6C, 1A, 1C, 2B, 3A, 4A, 5C tikslinių sričių įgyvendinimo – remiamų vietos projektų turinys tiesiogiai siejasi su šių tikslinių sričių reguliavimo dalyku.
Paramos rūšis	Investicinė parama (subsidijos).
Paramos intensyvumas	1. Didžiausia viešosios paramos suma vietos projektui – 200 000 Eur. Didžiausia viešosios paramos suma mažos apimties vietos projektui – 10 000 Eur. VVG turi teisę sumažinti didžiausią viešosios paramos sumą vienam vietos projektui. 2. Didžiausias paramos intensyvumas: 2.1. kai vietos projektas yra privataus verslo pobūdžio (po jo įgyvendinimo bus gaunama grynujų pajamų) ir jį teikia privatus asmuo paramos intensyvumas – 50 proc.; 2.2. kai vietos projektas yra ne pelno arba socialinio verslo pobūdžio, arba jį teikia viešasis juridinis asmuo arba NVO, paramos intensyvumas – 80 proc. ; 2.3. VVG turi teisę sumažinti paramos intensyvumą, nurodytą 2.1 ir 2.2 papunkčiuose. 3. Nepiniginis įnašas (darbais, žeme ar kitu nekilnojamuoju turtu) – tinkamas nuosavas indėlis.
19.3 VVG bendradarbiavimo projektų rengimas ir įgyvendinimas	
Tikslas	Parama teikiama: 1. pasirengti įgyvendinti tarptautinio VVG bendradarbiavimo projektus; 2.

Priemonės veiklos sričių aprašymas	
	įgyvendinti teritorinius ir tarptautinius VVG bendradarbiavimo projektus.
Indėlis įgyvendinant TS	Tiesiogiai prisidedama prie 6B, 6A, 6C, 1A, 1C, 2B, 3A, 4A, 5C tikslinių sričių įgyvendinimo – remiamų bendradarbiavimo projektų turinys tiesiogiai siejasi su šių tikslinių sričių reguliavimo dalyku.
Paramos rūšis	Investicinė parama (subsidijos).
Paramos intensyvumas	1. Parengiamoji techninė parama tarptautinio bendradarbiavimo projektams: didžiausia viešosios paramos suma – 3 000 Eur; paramos intensyvumas – 80 proc. tinkamų finansuoti išlaidų. 2. Teritorinio ir tarptautinio bendradarbiavimo projektų įgyvendinimas: 2.1. kai įgyvendinamas teritorinio bendradarbiavimo projektas, didžiausia viešosios paramos suma vienam projektui – 100 000 Eur (nepriklausomai nuo partnerių skaičiaus); paramos intensyvumas – 80 proc. tinkamų finansuoti išlaidų; 2.2. kai įgyvendinamas tarptautinio bendradarbiavimo projektas, didžiausia viešosios paramos suma Lietuvos partneriams – 100 000 Eur; paramos intensyvumas – 80 proc. tinkamų finansuoti išlaidų.
19.4 Parama VVG veiklai ir gyventojų aktyvinimui	
Tikslas	Parama teikiama VVG veiklos išlaidoms ir VVG teritorijos gyventojų, nevyriausybinių organizacijų, verslo subjektų, kitų kaimo plėtros dalyvių aktyvumo skatinimui ir, dvisektorių VVG atveju, žvejybos ir akvakultūros sektoriaus dalyvių aktyvumo skatinimui (kai EŽŪFKP paskirtas vedančiuoju fondu).
Indėlis įgyvendinant TS	Netiesiogiai prisidedama prie 6A, 6C, 1A, 2B, 3A, 4A, 5C tikslinių sričių įgyvendinimo: tinkamas VVG veiklos organizavimas ir efektyvus VVG teritorijos kaimo plėtros dalyvių aktyvinimas – būtina sėkmingo VPS įgyvendinimo sąlyga.
Paramos rūšis	Subsidija, teikiama atlyginant faktiškai patirtas ir apmokėtas tinkamas finansuoti išlaidas.
Paramos intensyvumas	1. Didžiausia viešosios paramos suma. Atsižvelgiant į 2007–2013 m. priemonės administravimo patirtį, siekiant užtikrinti didesnę VPS pridėtinę vertę numatant didesnes lėšas vietos projektams įgyvendinti (kodas 19.2), VVG veiklai ir VVG teritorijos aktyvinimui skiriama iki 20 proc. VPS įgyvendinti skirtų lėšų. Iš šios sumos ne daugiau kaip 75 proc. skiriama VVG veiklai ir ne mažiau kaip 25 proc. skiriama VVG teritorijos aktyvinimui. 2. Paramos intensyvumas VVG veiklai ir VVG teritorijos aktyvinimui – 100 proc.

Priemonės įgyvendinimo administravimas

Priemonės „LEADER programa“ veiklos srities „Parengiamoji parama“ įgyvendinimo taisyklės buvo patvirtintos dar 2014 m. gruodžio 2 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-917 „Dėl Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „LEADER“ veiklos srities „Parengiamoji parama“ įgyvendinimo taisyklių patvirtinimo“. Šios taisyklės per 2015 m. buvo keistos vieną kartą, patikslinant formuluotę dėl pirkimo ir (arba) importo pridėtinės vertės mokesčio (toliau – PVM) tinkamumo finansuoti iš paramos lėšų; dėl termino, kada VPS turi būti pateiktos vertinimui, patikslinimo ir dėl termino, kada Agentūra gali pradėti vertinti VPS, patikslinimo.

Su priemonės veiklos sričių „Parama vietos plėtros projektams įgyvendinti pagal VPS“ ir „Parama VVG veiklai ir gyventojų aktyvinimui“ įgyvendinimu susijusios Vietos plėtros strategijų atrankos taisyklės, kurios buvo patvirtintos 2015 m. gegužės 4 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-343, bei Vietos plėtros strategijų įgyvendinimo taisyklės, kurios buvo patvirtintos jau 2016 m. sausio 8 d. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu Nr. 3D-8.

Priemonės įgyvendinimo pažanga

2014 m. buvo pradėtos rinkti paraiškos pagal priemonės veiklos sritį „Parengiamoji parama“, o paraiškų rinkimas tęsėsi nuo 2014 m. gruodžio 6 d. iki 2015 m. kovo 6 d. Paminėtina, kad buvo surinktos 49 paraiškos, o jose prašomos paramos suma sudarė 90 proc. visos šiai veiklos sričiai

numatytos paramos. Visos surinktos paraiškos buvo patvirtintos, o patvirtintos paramos suma sudarė 89 proc. viso pirmajai veiklos sričiai skirto finansavimo.

2015 m. paraiškų rinkimas buvo skelbtas nuo 2015 m. gegužės 11 d. iki rugsėjo 30 d. Buvo gautos 49 paraiškos pagal priemonės veiklos sritį „Parama vietos projektams įgyvendinti pagal VPS“, kuriose prašomos paramos suma beveik 25 proc. viršijo šiai veiklos sričiai skirtą finansavimą, t. y. visos VVG pateikė įvertinimui parengtas savo vietos plėtros strategijas. Iki 2015 m. pabaigos šios surinktos paraiškos dar nebuvo įvertintos. Nauja 2014–2020 m. yra tai, kad 3 VVG vietos plėtros strategijos (toliau – VPS) yra dvisektorės, t. y. jų VPS numatytos priemonės bus finansuojamos ir iš Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fondo (toliau – EJRŽF) lėšų. Naujuoju laikotarpiu didelis dėmesys skiriamas verslo kūrimui VPS. Tokioms VPS skiriamas ir didesnis finansavimas. 2007–2013 m. daugiausiai buvo investuota į viešąją infrastruktūrą, taigi, VVG verslumo skatinimas, darbo vietų kūrimas bus nemažas iššūkis. Dėl šios priežasties itin svarbu, kad VVG įgytų naujas kompetencijas, leidžiančias tinkamai konsultuoti vietos pareiškėjus vietos projektų rengimo klausimais, taip pat tinkamai įvertinti šiuos projektus ir verslo planus.

2014–2015 m. iš viso buvo gautos 98 paraiškos, iš kurių 49 paraiškos pateiktos pagal veiklos sritį „Parengiamoji parama“, pagal kurią skirta parama VPS parengti, o likusios 49 paraiškos – pagal veiklos sritį „Parama vietos projektams įgyvendinti pagal VPS“, t. y. visos VVG pateikė savo parengtas VPS vertinimui. Pagal patvirtintas VPS bus teikiama parama vietos projektams įgyvendinti. Per dvejus metus prašomos paramos suma sudarė 97 proc. viso priemonei skirto finansavimo, o patvirtintos paramos suma – 0,3 proc. Paminėtina, kad iki 2015 m. pabaigos buvo išmokėtos pirmajai veiklos sričiai patvirtintos lėšos, o išmokėtos paramos suma siekė 326 212 Eur, t. y. 65 proc. viso pirmajai priemonės veiklos sričiai skirto finansavimo bei 0,2 proc. visos priemonės įgyvendinimui skirtos lėšų sumos.

62 lentelė. Priemonės „LEADER programa“ (M19) finansiniai ir administraciniai rodikliai

Priemonei skirtos paramos lėšos 2014–2020 m., Eur	113 865 052		
<i>Veiklos sričiai „Parengiamoji parama“ skirtos paramos lėšos 2014–2020 m., Eur</i>	500 000		
<i>Veiklos sričiai „Parama vietos projektams įgyvendinti pagal VPS“ skirtos paramos lėšos 2014–2020 m.</i>	88 375 082		
<i>Veiklos sričiai „VVG bendradarbiavimo projektų rengimas ir įgyvendinimas“ skirtos paramos lėšos 2014–2020 m., Eur</i>	2 896 200		
<i>Veiklos sričiai „Parama VVG veiklai ir gyventojų aktyvinimui“ skirtos paramos lėšos 2014–2020 m., Eur</i>	22 093 770		
	2014 m.	2015 m.	2014–2015 m.
Surinkta paraiškų, vnt.	49	49	98
Prašoma paramos suma, Eur	449 819	110 042 561	110 492 379
Patvirtinta paraiškų, vnt.	49	0	49
Patvirtinta paramos suma, Eur	442 860	0	442 860
Išmokėta paramos suma, Eur	0	326 212	326 212
Europos Komisijai deklaruota paramos suma, Eur	0	104 971	104 971

Kiekybinė priemonės įgyvendinimo pažanga

2014–2015 m. paramos lėšos pagal šią priemonę buvo mokamos, tačiau priemonei numatyti stebėsenos rodikliai dar nebuvo pradėti įgyvendinti.